

keramiske noter 17/2003

Museumsstykker i privateje – Keramikkenes Venner på Grimmerhus

---

Det er ganske vist! Efter en lang og til tider lidt vanskelig fødsel ser medlemsudstillingen *Museumsstykker i privateje* nu dagens lys på Danmarks Keramikmuseum – Grimmerhus i Middelfart. 14 medlemmer af Keramikkenes Venner udstiller tilsammen omkring 250 stykker keramik.

Udstillingen åbner 2. pinsedag den 9. juni 2003, hvor den officielle åbning er kl 15.00-17.00.

Keramikkenes Venners medlemmer vil senere modtage en invitation til åbningen. Udstillingen varer frem til den 31. august 2003.

Udstillingen optager hele stueetagen samt hele 1. sal. Der vil blive udgivet et 4-farvet katalog på 48 sider til udstillingen.

Hans-Henrik Dyhr

Udstillinger hvor og hvornår ved Gunnar Jakobsen

Oversigten over udstillinger er udarbejdet på grundlag af tilbagemeldinger på forespørgsler udsendt ultimo 2002 til museer og udstillingssteder i ind- og udland samt til en række danske keramikere; men ikke mindst på grundlag af en afsøgning af internettet, hvilket stærkt kan anbefales inden man begiver sig afsted.

Websites med gode museums- og udstillingsoversigter:

www.kunstonline.dk [kunstportal]

www.kultunaut.dk [kulturkalender]

www.kulturnet.dk [Kulturguide for Danmark]

www.museums.dk [Museer i Danmark med links til bl.a. museer i Storbritannien, Sverige og Norge]

www.icom.museum/vimp/world.html [Museums around the world]

www.museum.com [Museums of the world]

www.studiopottery.co.uk [Storbritannien]

www.studiopottery.com [Storbritannien]

www.museums.co.uk [Storbritannien]

www.ceramics.de/adresmus.htm [Keramiske museer i Tyskland]

www.artnews.de [Tyskland]

www.ceramique.com [Frankrig]

En meget udførlig landsdækkende oversigt over aktuelle udstillinger mv offentliggøres hver fredag i Morgenavisen Jyllands-Postens tillæg "Det sker & kultur". Herudover findes der Kunstavisen, der udkommer månedligt samt den gratis kvartalsvise Art Guide, der dækker København og omegn samt Sjælland og det sydlige Sverige.

Oversigten er ikke udtømmende og publiceres med forbehold for eventuelle aflysninger /ændringer. Derfor bør man forinden et eventuelt besøg undersøge om udstillingen nu er blevet til noget samt tillige udstillingens åbningstider.

Oversigten er omorganiseret en smule i forhold til tidligere, idet hovedopdelingen for den udenlandske afdeling nu er landenavnet og dernæst byen, hvor den pågældende udstilling finder sted.

Belgien 14, Canada 16, Finland 6, Frankrig 14, Holland 10, Storbritannien 11, Sverige 6, Tyskland 7, USA 15.

www.glyptoteket.dk. [Keramiske værker af bl.a. Paul Gauguin].

Kastrupgaardssamlingen, Kastrupvej 399, 2770 Kastrup. Website: www.kastrupgaardssamlingen.dk. Tlf 32 51 51 80. [Keramiske værker af Th. Philipsen samt Kastrup-fajancer].

København

Det danske Kunstindustrimuseum, Bredgade 68, 1260 København K. Tlf 33 18 56 56. Website: www.kunstindustrimuseet.dk.

Ny Carlsberg Glyptotek, Dantes Plads 7, 1556 København V. Tlf 33 41 81 41. Website:

Davids Samling, Kronprinsessegade 30, 1306 København K. Tlf 33 73 49 49. Website: www.davidmus.dk. [Samling af bl.a. islamisk keramik].

Galleri Nørby, Vestergade 8, 1456 København K. Tlf 33 15 19 20. Website: www.galleri-noerby.dk.

09.03.03 kl 14 *Islamisk keramik – udvikling og stil*. Omvisning ved Lucie Witte. Davids Samling.

22.03.03 kl 14 *Det hvide guld – porcelænets vej til Danmark*. Omvisning ved Lara Juhl Jakobsen. Davids Samling.

23.03.03 og 05.04.03 kl 14 *Kongeligt porcelæn og nordiske fajancer*. Omvisning ved Mariette Tiedemann. Davids Samling.

28.04.03 og 29.04.03, kl. 1930. *Keramikeren Aase Haugaard fortæller om sine brændingsmetoder og viser eksempler på keramikken og dens væsen*. Udover beretningen om sine egne ovne og brændingens betydning for det endelige arbejde fortæller Aase Haugaard om ovnene på Guldagergård og om hvad de kan. Ellen og Knud Dalhoff Larsens Fond, Gl. Kongevej 124, 1 sal, 1850 Frederiksberg C. Tilmelding nødvendig. Deltagertallet er begrænset til to per bestilling. Kun deltagelse ved accept fra fonden. Tilmelding på telefon 33 31 61 26, fax 33 31 85 36 eller dalhoff-larsens-fond@mail.tele.dk.

→29.03.03 *Martin Bodilsen Kaldahl • Marit Tingleff* (N). Katalog. Galleri Nørby.

→29.03.03 *Fokus på skulpturer og raku*. ArtCompaz, Frederiksberg Allé 27B, 1820 Frederiksberg C. Website: www.artcompaz.dk. Tlf 33 23 66 16.

→30.03.03 *Jørgen Haugen Sørensen og Eli Benveniste*. Brøndsalen, Frederiksberg Runddel, Frederiksberg.

→12.04.03, fre/lør, kl 13-17 *Karin Høj Christensen – lertøj*. Galleri 58, Enghavevej 58, 1674 København V.

→16.04.03 *Syberg – et keramisk omdrejningspunkt*. Katalog. Blaakildegaard, Skolevej 54, 2630 Taastrup. Tlf 43 35 36 10. Website: www.htkarkimus.dk. *Særudstilling, der som tema omhandler Syberg-familiens betydning for dansk keramik i mere end 100 år. Her vises bl.a. Anna (Syrak Hansen) Sybergs viol-dekorationer fra Den kongelige Porcelainsfabrik; hollandske kakler med blomstermotiver af Fritz Syberg; keramik af Hans Syberg; Ulla Syberg samt Hans og Grete Keramik; Keramik fra Lars Syberg Keramik i Taastrup, heraf flere unika-ting af bl.a. Lars og Odette Syberg; Keramik fra videreførelsen af Lars Syberg Keramik i Fløng under ledelse af Alice Petersen og Holger Eriksen samt værker af Peter Syberg. Hertil kommer så andre "malerdamer" og keramikere, som*

i kortere eller længere tid var i "lære" hos Lars Syberg i Taastrup, inden de startede for sig selv – ofte medbringende en elektrisk keramikovn "opfundet" af Lars Syberg.

13.03.03-06.04.03 *Keramiker Karin Michelsen udstiller i Officinet*. Danske Kunsthåndværkere – Officinet, Bredgade 66, København K.

Karin Michelsen er en af de danske keramikere, der i mange år har arbejdet med dejlige brugsting til vores hverdag. Hun drejer i porcelæn, lette ubesværede former med indlysende funktioner, som inspirerer private brugere og professionelle kokke.

15.03.03-12.04.03 *Ursula Munch-Petersen*. Dukkestel mm. Clausens Kunsthandel, Toldbodgade 9, 1253 København K. Tlf 33 154 154. Website: www.clausenskunsthandel.dk. Se nærmere om Keramikens Venners arrangement med Ursula Munch-Petersen i Clausens Kunsthandel 05.04.03 på bagsiden af dette nummer af *keramiske noter*.

28.03.03-23.04.03 *Keramiske arbejder af Karin Hougaard*. Galleri Dahl, Admiralgade 20, 1066 København K. Tlf 33 15 13 72.

29.03.03-03.05.03 *Carsten Breum og Michael Breum – Maleri og keramik*. Galleri Kellum, Store Kongensgade 118, 1264 København K.

04.04.03-10.05.03 *Anders Ruhwald*. Keramik på Væg. Galleri Nørby.

29.04.03-04.05.03 *Aase Haugaard*. Birkerød Kunstforening, Birkerød gamle Præstegård, Stationsvej 32, 3460 Birkerød.

15.05.03-28.06.03 *Ole Jensen*. Galleri Nørby.

14.08.03-16.08.03 *Kunsthåndværkermarked 2003*. Kunsthåndværkermarkedet fejrer i år 20 års jubilæum. Mere end 100 kunsthåndværkere fra værksteder i hele landet deltager. Glas - Keramik - Tekstiler - Beklædning - Smykker - Træ - Papir. Frue Plads, København K. Website: www.danskekunsthandaandvaerkere.dk.

22.08.03-20.09.03 *Hans Vangso og Marianne Nielsen*. Galleri Nørby.

26.09.03-25.10.03 *Bente Hansen*. Galleri Nørby.

31.10.03-29.11.03 *Karen Bennicke og Nicolas Rena* (UK). Galleri Nørby.

25.10.03-04.01.04 *Syberg – fra akvarel til keramik*. Sophienholm, Nybrovej 401, 2800 Lyngby. Tlf 45 88 40 07. Website: www.sophienholm.dk. *I de seneste år er der kommet fornyet opmærksomhed omkring den fornemme håndværkertradition, som nogle af den berømte fynbomalers børn etablerede. Ikke alene*

havde de kunstnerånden i blodet, nogle af dem dannede også et fællesskab som fx Grete Jensen (datter af Peter Hansen) og Hans Syberg (søn af Fritz Syberg). I Valby etablerede de et værksted kaldet "Hans og Grete". Her producerede de deres særdeles populære fajancestel med glade, enkle blomstermotiver i fine farver og former. Senere blev Lars Syberg værkstedets ledende figur. Udstillingen vil også vise linien fra de malende forældre i form af malerier og akvareller. Udstillingen vises i samarbejde med Faaborg Kunstmuseum, hvor udstillingen kan ses 21.06.03-31.08.03.

Øvrige Danmark

Asnæs

Huset i Asnæs, Storegade 31, 4550 Asnæs.
Website: www.husetiasnaes.dk. Tlf 59 65 08 61.

→09.03.03 *Huset i Asnæs 30 år – 30 gæster*. Heriblandt Beate Andersen, Karen Bennicke samt Hans og Birgitte Börjeson. Huset i Asnæs.

10.05.03-01.06.03 Udstilling med bl.a. Lis Biggas. Huset i Asnæs.

Billund

06.10.03-03.11.03 *Sort Sol*. Separatudstilling med Merethe Bloch. Billund Kunstforening, Billundcentret, 7190 Billund.

Bregentved

Showroom, Koldinghus Allé 1, Bregentved, 4690 Haslev.

Alle weekends og helligdage i maj måned, kl. 12.00-17.00. Martin Bodilsen Kaldahl, Marianne Nielsen og Lone Skov Madsen.

Pinsen. Arbejder af Karen Bennicke og Peder Rasmussen. Resten af sommeren 1. lørdag i hver måned. Sidste dag 04.10.03.

Esbjerg

Esbjerg Museum, Torvegade 45, 6701 Esbjerg.
Website: www.esbjergmuseum.dk. Tlf 75 12 78 11.

→19.04.03 *Ella Biltoft - retrospektiv*. Esbjerg Museum.

14.06.03-19.10.03 *Kongstrand & Pedersen*. I krukker-nes rige. Udstilling om to keramikere i Esbjerg - deres værker og indbyrdes forhold. Esbjerg Museum.

Frederikshavn

Frederikshavn Kunstmuseum & Exlibrissamling, Parallelvej 14, 9900 Frederikshavn. Tlf 96 22 56 25.

Frederikssund

J.F. Willumsens Museum, Jenriksvej 4, 3600 Frederikssund. Tlf 47 31 07 73. Website:

www.jfwillumsensmuseum.dk. [Keramiske arbejder af J.F. Willumsen].

Frederiksværk

Gjethuset, Gjethusgade 5, 3300 Frederiksværk.
Website: www.gjethus.dk. Tlf 47 77 06 07.

08.03.03-06.04.03 *Ivan Weiss*. Stentøj og porcelæn. Store stentøjsarbejder gennem 20 år samt flisebilleder og porcelænsskåle. Gjethuset.

15.06.03-31.07.03 *Unika*. Unika præsenterer 52 yngre kunsthåndværkere med det til fælles, at de er udgået fra enten Designskolen i Kolding eller Danmarks Designskole. I udstillingen vil der blive vist tekstil, glas, keramik mv. Gjethuset.

Faaborg

21.06.03-31.08.03 *Syberg – fra akvarel til keramik*. Fåborg Museum, Grønnegade 75, 5600 Faaborg.
Website: www.faaborgmuseum.dk. Udstillingen vises også på Sophienholm 25.10.03-04.01.04. *Lars Syberg Keramik begyndte egentlig med hans storebror Hans Syberg (1895-1979), den ældste af malerparret Fritz og Anna Sybergs syv børn. Uddannelsen i Italien som stenhugger førte ham videre til Kunstakademiet som billedhugger.*

Keramikken stødte han på dels i Paris, dels i Faaborg og senere hos Bing & Grøndahl i 1925-26. Han slog sig sammen med Peter Hansens datter Grete i en produktion af lertøj med de karakteriske blomsterdekorationer - arven fra de fynske kunstnerfamilier fik sin egen identitet med den dekorerede keramik. Lars Syberg kom med fra 1931 og førte Syberg keramikken ind i storhedstiden med eksport til de andre skandinaviske lande med Den Permanente som formidler.

Haderslev

Ehlers-samlingen, Slotsvej 20, 6100 Haderslev.
Tlf 74 53 08 58. [Dansk lertøj].

Herning

Herning Museum, Museumsgade 32, 7400 Herning.
Tlf 97 12 32 66. Website: www.herningmuseum.dk. [Jydepotter].

13.06.03-20.07.03 Udstilling med bl.a. Karin Hougaard. Herning Museum.

Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot, 3400 Hillerød. Website: www.frederiksborgmuseet.dk. Tlf 48 26 04 39. [Nyopstilling af de 49 Nordmandsdalsfigurer fra Den kongelige Porcelainsfabrik].

Hjørring

Vendsyssel Kunstmuseum, Bechs Klædefabrik, P. Nørkjærs Plads 15, 9800 Hjørring. Tlf 98 92 41 33.
Website: www.vkm.dk. [Keramiske værker, især arbejder af Tove Anderberg].

Holbæk

→16.03.03 Udstilling med bl.a. Sten Lykke Madsen. Holbæk Kunstforening, Æglageret, Lindevej 6, 4300 Holbæk. Tlf 59 43 01 87.

Holstebro

Holstebro Kunstmuseum, Museumsvej 2, 7500 Holstebro. Website: www.holstebrokunstmuseum.dk. Tlf 97 42 45 18. [Keramiske værker af bl.a. Gutte Eriksen, Alev Siesbye og Gertrud Vasegaard m.fl.].

→21.04.04 *Glasurstykker med forgreninger*. Separatudstilling med Bente Skjøttgaard. Katalog. Holstebro Kunstmuseum.

12.03.03 kl 19.30 *Keramiske processer*. Kunstformidler Peter Haarby fortæller med udgangspunkt i filmen *Pottemageren* og udstillingen *Glasurstykker med forgreninger* om keramiske arbejdsprocesser. Holstebro Kunstmuseum.

26.03.03 kl 19.30 *Keramik på Holstebro Kunstmuseum*. Omvisning i Holstebro Kunstmuseums keramiksamling ved Peter Haarby. Holstebro Kunstmuseum.

Horsens

Stengalleriet, Asgårdsvej 11, Horsens. Website: www.stengalleriet.dk. Tlf 75 64 65 44.

26.04.03-31.05.03 *Natur-ligvis*. Udstilling med Kirsten Holm. Stengalleriet.

21.06.03-23.08.03 Sommerudstilling med bl.a. Karen-Lisbeth Rasmussen. Stengalleriet.

13.09.03-01.11.03 *Forstenet natur og ravskoven*. Udstilling med Liller Meyer-Holm og udstilling fra Ravmuseet. Stengalleriet.

Humblebæk

04.04.03-18.04.03 *Humblebæk Keramik*. Humlebæk Bibliotek, Humlebæk Centeret, 3050 Humlebæk. Udstillingen fortsætter umiddelbart herefter til Fredensborg Bibliotek.

Kolding

Trapholt, Æblehaven 23, 6000 Kolding. Tlf 76 30 05 30. Website: www.trapholt.dk. [Dansk keramik].

Galleri Pagter, Adelgade 3, 6000 Kolding. Tlf 75 54 09 30.

→22.03.03 *Barbro Åberg*. Galleri Pagter.

04.04.03-23.05.04 *Knud Kristensen og Birgitte Thorlacius – keramik og grafik*. Galleri Pagter.

30.05.03-23.08.03 Sommerudstilling med bl.a. Gurli Elbækgaard Kristensen og Susan Lange. Galleri Pagter.

20.06.03-03.08.03 *Designskolen Kolding - Afgang 2003*. Museet på Koldinghus, Koldinghus, 6000 Kolding. Website: www.koldinghus.dk. Tlf 76 33 81 00.

29.08.03-11.10.03 *40 års jubilæum*. Separatudstilling med Hans & Birgitte Börjeson. Galleri Pagter.

17.10.03-29.11.03 *Kim Holm*. Galleri Pagter.

Lønstrup

09.07.03-03.08.03 *Aase Haugaard*. Galleri Uggerby, Strandvejen 89, Lønstrup, 9800 Hjørring.

Middelfart

Danmarks Keramikmuseum, Grimmerhus, Kongebrovej 42, 5500 Middelfart. Tlf 64 41 47 98. Website: www.grimmerhus.dk.

→27.04.03 *Kinesisk keramik i dag*. Danmarks Keramikmuseum.

→31.06.03 *Netværk Europa*. Danmarks Keramikmuseum.

09.06.03-31.08.03 *Museumsstykker i privateje*. 14 medlemmer af Keramikens Venner udstiller dele af deres samlinger. Katalog. Danmarks Keramikmuseum.

07.09.03-23.11.03 Keramikeren Jørgen Hansen udstiller sammen med italieneren Nino Caruso og franskmænd Claude Champy. Danmarks Keramikmuseum.

30.11.03-29.02.04 *Inger Merete Buller Hermansen*. Retrospektiv udstilling. Danmarks Keramikmuseum.

Næstved

Næstved Museum, Boderne, Sct Peders Kirkeplads 8, 4700 Næstved. Tlf 55 77 08 11. [Omfattende udstilling med keramik fra Herm. A. Kähler]. Website: www.aabne-samlinger.dk/naestved/.

Kählermuseum, Herman A. Kähler•Keramisk Værksted. v/ Inge og Knud Sørensen, Kählersbakken 5, 4700 Næstved. Tlf. 55 72 02 91. [Mindre udstilling med Kähler-keramik].

→15.03.03 *M59 på Kähler Keramik*. Deltagerne er Margrethe Agger, Poul Bækthøj, Gay Christensen, Markan Christensen, Lise Honoré, Annette Jersild, Hanne Nagel-Axelsen, Hans Helge Nielsen, Lisbet Olrik, Mogens Pøhlsgaard og Morten Tøgern. Kähler Keramik.

Odense

09.05.03-07.09.03 *Smykkeskrin*. Fynske kunsthåndværkere med gæster. Udstilling med bl.a. Merethe Bloch og Peter Tybjerg. Katalog. Fyns Kunstmuseum, Jernbanegade 13, 5100 Odense. Tlf 66 13 13 72.

Præstø

Pottemageriet Rødeled, Rødeledvej 1, 4720 Præstø. Tlf 55 99 10 31. Åbent tirsdag-fredag 10.00-17.00 og lørdag 10.00-15.00.

Randers

22.03.03-29.09.03 *Fra pottemagerens værksted*. Keramik på Håndværksmuseet Kejsergaarden, Lille Rosengård 16, 8900 Randers. Website: www.khm.dk. Tlf 86 42 86 55.

Roskilde

→31.03.03 *Alumina - dansk fajance 1863-1969*. Roskilde Museum, Sankt Ols Gade 18, 4000 Roskilde. Website: www.roskildemuseum.dk. Tlf 46 31 65 29. *Udstilling af enestående samling Alumina fajance skænket til Roskilde Museum sommeren 2002 af læge Erhard Winge Flensborg. Gennem et langt liv har Flensborg samlet Alumina, hvilket i tidens løb er blevet til flere tusinde stykker.*

Rø

Bornholms Kunstmuseum, Sdr. Strandvej 95, Helligdommen, Rø, 3760 Gudhjem. Tlf 56 48 43 86. Website: www.bornholms-kunstmuseum.dk. [Bornholmsk keramik].

Rønne

Hjorths Fabrik – Bornholms [arbejdende] Keramikmuseum, Krystalgade 5, 3700 Rønne. Website: www.bornholmsmuseer.dk/hjorths. Tlf 56 95 01 60. [Bornholmsk keramik].

→29.03.03 *Anne og Peter Stougaard*. Hjorths Fabrik.

04.04.03-26.07.03 *Hanne Stange*. Hjorths Fabrik.

01.08.03-29.11.03 *Knud Basse*. Hjorths Fabrik.

Silkeborg

Silkeborg Kunstmuseum, Gudenåvej 7-9, 8600 Silkeborg. Tlf 86 82 53 88. Website: www.silkeborgkunstmuseum.dk. [Keramiske arbejder af Asger Jorn og Erik Nyholm].

Skælskør

Borreby Galleri, Borreby, 4230 Skælskør. Tlf 58 19 40 68. Website: www.borrebygalleri.dk.

Struer

12.04.03-11.05.03 Udstilling med deltagelse af bl.a. Kirsten Holm. Galleri Humlum Gl. Skole, Oddesundvej 19, Humlum, 7600 Struer.

Varde

Museet for Varde By og Omegn, Lundevej 4, 6800 Varde. Tlf 75 22 15 18 og 75 22 08 77. Website: www.vardemuseum.dk. [Jydepotter (Lundvej 4) og keramik fra P. Ipsens Enke (Jugendhuset, Lundevej 39)].

11.04.03-10.08.03 *Keramik fra P. Ipsens Enke*. [1843-1955]. Jugendhuset, Varde Museum. *Udstillingen, der er bygget op af indlånte genstande, omfatter en bred vifte af Ipsen-keramik, som ikke tidligere har været vist i udstillingssammenhæng. Udstillingen udgør derfor et godt supplement til samlingen af Ipsen-keramik, som er fast udstillet i Jugendhuset. Udstillingen er arrangeret af Kathrine Jørgensen, der er den ene af forfatterne til den store bog om P. Ipsens Enke - "Et keramisk eventyr – P. Ipsens Enke Kgl. Hof Terracottafabrik 1843-1955" fra 2001.*

Vejen

Vejen Kunstmuseum, Østergade 4, 6600 Vejen. Website: www.kulturnet.dk/homes/vejenk. Tlf 75 36 04 82. [Keramiske arbejder af især Niels Hansen Jacobsen. Derudover arbejder af Hugo Liisberg, Søren Kongstrand, Martin Mortensen og Karl Schrøder m.fl.].

→16.03.03 *Billedhuggeren Jean René Gauguin*. Vejen Kunstmuseum. Se omtalen i *keramiske noter 16/2002*.

17.05.03-07.09.03 *MUTZ – keramik fra Altona*. Katalog. Vejen Kunstmuseum. *I samarbejde med Museum für Kunst und Gewerbe i Hamburg, der i 2002 lavede den første store udstilling om det tyske værksted, vises en udstilling med Mutz-keramik udlånt fra museer og private i Hamburg-området.*

Se anmeldelsen af "Hermann und Richard Mutz – Keramik des Jugendstil", der blev udgivet i forbindelse med udstillingen på Museum für Kunst und Gewerbe i Hamburg.

Viborg

Skovgaard Museet, Domkirkestræde 2-4, 8800 Viborg. Tlf 86 62 39 75. [Keramiske arbejder af Skovgaard-slægten og dens venner (Thorvald Bindsbøll og Theodor Philipsen m.fl.)].

05.04.03-10.05.03 *Madonna til hest*. Separat-udstilling med Marianne Steenholdt Bork. Galleri HO, Sct. Matthias Gade 44, 8800 Viborg. Tlf 86 61 45 32.

Århus

→09.03.03 *Rytmiske forløb*. Rigmor Bak Frederiksen (tegning), Tove Dammand Jensen (maleri) og Lis Ehrenreich (keramik). Århus Kunstbygning, J.M. Mørksgade 13, 8000 Århus C. Tlf 86 12 22 18. Website: www.aarhuskunstbygning.dk.

Udlandet

Sverige

Gustavsberg

Gustavsbergs Porslinsmuseum, Odelbergs väg 5B, S-134 40 Gustavsberg. Tlf 00 46 8 570 356 58.
Website: www.porslinsmuseum.net.

Göteborg

Röhsska Museet, Vasagatan 37-39, S-400 15 Göteborg. Website: www.designmuseum.se.
Tlf 00 46 31 61 38 50.

02.04.03-27.04.03 *Artigianato d'arte Svedese*. Röhsska Museet. *Konsthantverskobjekt från de i Västsverige verksamma kooperativen Lerverk, Sintra och Konsthantverkshuset.*

08.04.03, kl. 18.00. *Eva Hild: Det egna arbetet*. Röhsska Museet. *Eva Hild är en av våra idag mest uppmärksammade keramikere. Hennes keramiska skulpturer i vitgrå stengodslera, utförda i stort format, utstrålar en fascinerande och lockande stränghet. Skulptureernas former växlar mellan konvexa och konkava ytor.*

24.05.03-15.06.03 *HDK examensutställning*. [Högskolan för Design och Konsthantverk]. Röhsska Museet.

Höganäs

Höganäs Museum, Polhemsgatan 1, S-263 37 Höganäs. Website: www.hoganas.net/museum.
Tlf (042) 34 13 35.

29.03.03-27.04.03 *Börje Berglund*. Höganäs Museum.

08.06.03-06.07.03 *Rolf Palm*. Höganäs Museum.

Lidköping

Rörstrands Museum, Fabriksgatan 4, S-531 19 Lidköping. Website: www.rorstrand.se.
Tlf 00 46 510 823 00.

Malmö

→23.03.03 *Edita Rydhag*. Formargruppen, Engelbrekstgatan 8, S-211 33 Malmö. Website: www.formargruppen.com. Tlf 040-78060.

→30.03.03 *Pro Arte 2002*. Keramik från Arabia Museum. Lilla Torg 9, Malmö. Website: www.formdesigncenter.com.

Munka Ljungby

→06.04.03 *Keramik Kalas*. Svenska och danska keramikere. Galleri Pictor, Östra Storgatan 25, S 266 32 Munka Ljungby.

Stockholm

blås&knåda, Hornsgatan 26, S-118 20 Stockholm.
Website: www.blasknada.com. Tlf 08-6427767.

Nationalmuseum, Södra Blasieholmshamnen, Stockholm. Website: www.nationamuseum.se.
*I december 1999 tog ett nytt formmuseum plats inom Nationalmuseum. **Den moderna formen 19002000** presenterar konsthantverk och design från 1917 till idag. Både svenska och utländska föremål som möbler, keramik, glas, silver, textil, industridesign och bokformgivning visas.*

Tonvikten ligger på svensk formgivning. Utställningen presenterar bl.a. Hemutställningen 1917 då konstnärlig formgivning av industriprodukter började i Sverige, 1920-talets Swedish Grace, introduktionen av funktionalismen på Stockholmsutställningen 1930, 1940- och 50-talets stora internationella framgångar kallad Scandinavian Design, popkonstens influens på formspråket under 1960-talet, konsthantverkets renässans under 1970-talet, 1980-talets postmodernism samt samtidens kontrastrika sökande efter 2000-talets nya formspråk.

29.03.03-23.04.03 *Barbro Åberg*. blås&knåda.

04.06.03-04.06.04 *Porslin från Gustavsbergssamlingen*. Nationalmuseum.

Vallåkra

Wallåkra Stenkärlsfabrik, S-260 30 Vallåkra.
Website: www.wallakra.com. Tlf 042-990 31.

Finland

Helsinki/Helsingfors

Designmuseum, Korkeavuorenkatu/Högsbergsgatan 23, FIN-00130 Helsinki. Tlf. (09) 622 05420
Website: www.designmuseum.fi.

Arabian museon galleria, Hämeentie 135, Helsinki/Arabia museums galleri, Tavastvägen 135, 00561 Helsingfors. Tlf + 358 204 3911.

→16.03.03 *Alfred William Finch och efterföljare – Den finska keramikens århundrande / A Century of Finish Ceramics – The legacy of A.W. Finch*. Designmuseum. *Alfred William Finch (1854-1930) är den finska keramikkonstens pionjär. Han kom till Finland inbjuden av Louis Sparre för att starta keramikproduktionen vid Iris-fabriken. Iris verksamhet blev kortvarig, men Finch var aktiv som lärare för keramikkonstnärer i nästan trettio år. År 1902 inbjöds Finch till Konstindustriella centralskolan för att starta undervisningen av modern keramik. Finska konstnärer och designers har med några få undantag fått skolning som baserar sig på den av Finch påbörjade undervisningen.*

→21.04.03 *Picasso – Ceramics, Tapestry, Graphics*. Pearls from private collections. Designmuseum.

Tyskland

Bedburg-Hau

Museum Schloss Moyland, Am Scloss 4, D-47551 Bedburg-Hau. Website: www.moyland.de. Tlf 028 24/95 10 60.

Berlin

Kunstgewerbemuseum, Kulturforum, Matthäikirchplatz 6, D-10785 Berlin (Tiergarten). Tlf (0 30) 2 66-29 01/02. Website: www.smb.spk-berlin.de.

Bröhan-Museum, Landesmuseum für Jugendstil, Art Deco und Funktionalismus (1889-1939), Schlossstrasse 1a, D-14059 Berlin (Charlottenburg). Website: www.broehan-museum.de. Tlf (030) 326 90 600.

Keramikgalerie Droysen, Babelsberger Strasse 5, D-10715 Berlin. Website: www.droysen-keramik.de. Tlf 853 20 93.

Galerie Workshop, Fasanenstrasse 11, Berlin. Website: www.wohnen-und-kunst.de.

→02.03.03 *Das Licht kommt jetzt von Norden – Art Nouveau in Finnland*. Katalog. Bröhan-Museum.

→14.09.03 *Getraud Möhwald (1929-2002) – keramische Arbeiten*. Kunstgewerbemuseum.

→??? *Blütezeiten der Majolika – Auswahl aus einer Berliner Sammlung*. Katalog. [Kleine Foyer-ausstellung]. Kunstgewerbemuseum.

Bremen

Keramik Galerie Hilde Holstein, Schnoor 5-7, D-28195 Bremen. Tlf 0421-32 48 85.

15.03.03-12.04.03 *Porzellan*. Arbeiten von Mieke Everaet, Judith Runge, Judith Püschel, Judit de Vries, Henk Wolvers und Bodil Manz. Keramik Galerie Hilde Holstein.

24.05.03-21.06.03 *Junge Keramiker*. Arbeiten von Dorothee Pfeifer, Frank Schillo, Nele Zander und evtl. Johannes Peters. Keramik Galerie Hilde Holstein.

Bürgel

Keramik-Museum Bürgel, Kirchplatz 2, D-07616 Bürgel. Website: www.stadt-buergel.de.

Midlertidigt lukket. Genåbner medio 2003.

Im einzigen Keramikmuseum Thüringens ist die Geschichte des Töpferhandwerkes in Bürgel von seinen (nachweisbaren) Anfängen Mitte des 17. Jahrhunderts bis zur Gegenwart dokumentiert.

Ultimo juni 2003 *Bürgeler Töpfermarkt*. Website: www.buergeler-toepfermarkt.de.

Darmstadt

Großherzoglich-Hessische Porzellansammlung im Prinz-Georg-Palais, Schlossgartenstrasse 10, D-64289 Darmstadt. Tlf. (06151) 71 32 33. Website: www.porzellanmuseum-darmstadt.de.

Diessen

29.05.03-01.06.03 *Diessener Töpfermarkt*. www.diessener-toepfermarkt.de.

Dresden

Porzellansammlung, Zwinger, Glockenspiel-pavillon, D-01067 Dresden. Tlf (0351) 49 14 622.

Düsseldorf

Hetjens-Museum, Deutsches Keramikmuseum, Palais Nesselrode, Schulstrasse 4, D-40213 Düsseldorf. Tlf 02 11/89 9 42 10.

Galerie Wohnen und Kunst, Steffenstrasse 36, Düsseldorf. Website: www.wohnen-und-kunst.de.

→16.03.03 *All Nations are welcome... Porzellan der Weltausstellungen 1851 bis 1910*. Katalog. Hetjens-Museum. [Grosse Ausstellungen]. *Als sich 1851 in London die Tore des Crystal Palace zur ersten Weltausstellung öffneten, konnte man nicht Ahnen, dass sich eine lange Folge derartige spektakulärer Präsentationen anschließen sollte: Paris 1855, London 1862, Paris 1867, Wien 1873, Paris 1889, Chicago 1893, Paris 1900, Brüssel 1910 – um nur einige zu nennen. Die Weltausstellungen galten als Schaufenster wirtschaftlicher und künstlerischer Leistungsfähigkeit. Wie alle anderen Branchen warben auch die Porzellanmanufakturen mit besonderen Neuheiten und ausgesprochen repräsentativen, oft als Unikate hergestellten Stücken um Aufmerksamkeit.*

Alle wirtschaftliche relevanten Branchen nutzen diese "Schaufenster der Welt", um ihre Leistungsfähigkeit zu demonstrieren. So bemühte sich auch die Porzellanindustrie um die Gunst des Publikums. Repräsentativ geschmückte, oft sehr großformatige Stücke kündeten sowohl von der Kunstfertigkeit als auch den technischen Fähigkeiten der Hersteller. Originelle Dekore und Formen, neue Porzellanrezepturen und Gestaltungstechniken errangen Medaillen und galten fortan als Vorbilder, die weltweit Nachahmer fanden.

Die Ausstellung im Hetjens-Museum präsentiert deutsche, englische, französische, österreichische und skandinavische Erzeugnisse, die zwischen 1851 und 1910 auf Weltausstellungen gezeigt wurden. Darunter befinden sich Prunkvasen, aufwändig dekorierte Services und ausdrucksstarke Skulpturen aus dem Besitz namhafter Museen, wie dem Victoria & Albert Museum in London und dem Musée National de Céramique in Sèvres bei Paris.

Die Exponate zeigen die ganze Bandbreite von Kunstströmungen dieser sechs Jahrzehnte, angefangen bei den Neostilen des Historismus im 19. Jahrhundert über den Jugendstil bis hin zu den Anfängen der Neuen Sachlichkeit vor dem I. Weltkrieg.

→27.04.03 *Highlights englischer Keramik der Gegenwart*. Gordon Baldwin, Alison Britton, Ken Eastman und Julian Stair. [Kleine Ausstellungen]. Hetjens-Museum.

22.05.03-24.08.03 *Malerisches – Freie Künstler und Keramik*. [Kleine Ausstellungen]. Hetjens-Museum.

15.08.03-19.10.03 *Russisches Porzellan aus Schloss Kuskova bei Moskau*. [Grosse Ausstellungen]. Hetjens-Museum.

11.09.03-11.01.04 *Japanische Bildwelten – Keramik aus Satsuma*. [Kleine Ausstellungen]. Hetjens-Museum.

Eichenzell

Schloss Fasanerie, D-36124 Eichenzell. Tlf 00 49 – (0) 661 / 94 86-0. Website: www.schloss-fasanerie.de.

Frechen

Stiftung Keramion - Zentrum für moderne und historische Keramik Frechen, Bonnstrasse 12, D-50226 Frechen. Tlf 0049 22 34/22 891.

Fürstenberg

Das Museum im Schloss, [Porzellanmanufaktur Fürstenberg], Meimbrexener Straße 2, D-37699 Fürstenberg / Weser. Website: www.fuerstenberg-porzellan.com.

Hamburg

Museum für Kunst und Gewerbe, Steintorplatz 1, D-20099 Hamburg. Tlf (040) 428 54 53 53. Website: www.mkg-hamburg.de.

Wohnen und Kunst, Kottwitzstraße 46, D-20253 Hamburg. Website: www.wohnen-und-kunst.de. Tlf 040-340234.

Galerie L, Elbschaussee 31, D-Hamburg.

Heidelberg

Galerie Marianne Heller, Friedrich-Ebert-Anlage 2, Am Stadtgarten, D-69117 Heidelberg. Website: www.galerie-heller.de.

→27.04.03 *Highlights englischer Keramik*. Gordon Baldwin - Alison Britton - Ken Eastman - Julian Stair. Galerie Marianne Heller.

31.08.03-03-28.09.03 *Gruppe '83 und ausgewählte Gäste (Deutschland)*. Galerie Marianne Heller. *Die Gruppe '83 begeht im Jahr 2003 ihr 20jähriges Bestehen, die Galerie ihr 25. Jubiläum. Grund genug, die beiden „Geburtstage“ gemeinsam zu feiern. Die Ausstellung umfaßt Werke von 31 Künstlern und Künstlerinnen.*

16.11.03-21.12.03 *Wegbereiter moderner Keramik - Colin Pearson, "zum 80. Geburtstag"*. Galerie Marianne Heller.

Hohenberg an der Eger

Deutsches Porzellanmuseum, Freundschaft 2, D-95691 Hohenberg/Eger. Tlf 00 49 0 92 33/77 22-0. Website: www.dt-porzellanmuseum.de.

→30.03.03 *Kaffee & Erotik*. Porzellan und Grafik aus drei Jahrhunderten. Deutsches Porzellanmuseum. *"willst du noch auf eine Tasse Kaffee zu mir kommen ...?" Ob sie direkt oder zögerlich daherkommt: Die Einladung auf eine Tasse Kaffee gehört zu den nahezu verbindlichen Verhaltensmustern, die am Anfang einer Beziehung mit erotischem Ziel stehen.*

05.03.03-27.04.03 *Ei, Ei, Ei* – Porzellaneier und Österliches der Sammlung Ziege. Forum, Deutsches Porzellanmuseum.

14.03.03-27.07.03 *Zeitgeist + Tradition*. Meissener Porzellan der gegenwart. Kabinett-ausstellung, Deutsches Porzellanmuseum.

11.04.03-16.11.03 *Wachgeküsst*. Verborgene Schätze der Fraureuther Porzellanfabrik. Deutsches Porzellanmuseum.

08.05.03-20.07.03 *Die Moschendorfer Porzellanfabrik* – Sammlung Ritter. Forum, Deutsches Porzellanmuseum.

24.07.03-26.10.03 *Ein dringendes Bedürfnis* – Kostbare Nachttöpfe der Sammlung de Beisac. Forum, Deutsches Porzellanmuseum.

18.08.03-17.11.03 *All Nations are welcome...* Porzellan der Weltausstellungen 1851 bis 1910. Katalog. Se omtalen under Hetjens-Museum, Düsseldorf.

28.11.03-21.03.04 *Very Important Porcelain*. – *Prominente in Porzellan*. Deutsches Porzellanmuseum.

Höhr-Grenzhausen

Keramikmuseum Westerwald. Deutsche Sammlung für historische und zeitgenössische Keramik, Lindenstrasse, D-56203 Höhr-Grenzhausen. Tlf 2624-94601-0. Website: www.keramikmuseum.de.

26.04.03-22.06.03 *Türkis und Azur*. Keramikmuseum Westerwald.

Karlsruhe

Museum in der Majolika-Manufaktur, Ahaweg 6, D-76131 Karlsruhe. Tlf 0721 /926-6583. Website: www.landesmuseum.de.

05.07.03-24.08.03 *Yo no bi – Schönheit im Gebrauch.* Museum beim Markt – Angewandte Kunst seit 1900, Karl-Friedrich Strasse 6, D-76133 Karlsruhe. Tlf 0721/926-6578. *Die Ausstellung erfolgt in Zusammenarbeit mit der Deutsch-Japanischen Gesellschaft Karlsruhe und gibt mit traditioneller und moderne Keramik einen Einblick in das von Traditionen geprägte Alltagsleben und die Tischkultur Japans.*

Kellinghusen

Museum Kellinghusen, Hauptstrasse 18, D-25548 Kellinghusen. Tlf 04822 - 37 62 10.

09.08.03-10.08.03, kl 10.00-18.00 *Töpfermarkt.* Kellinghusen. Yderligere oplysninger hos Fremdenverkehrs- und Kulturamt på tlf 0 48 22 - 39 31 eller fax 0 48 22 39 30.

Köln

Museum für Angewandte Kunst, An der Rechtschule, D-50667 Köln. Tlf 02 21 – 221-2 38 60. Website: www.museenkoeln.de.

Langerwehe

Töpfereimuseum Langerwehe, Pastoratsweg 1, D-52379 Langerwehe. Tlf 02423/4446. Website: www.toepfereimuseum.de.

Ludwigsburg

2004 åbner der et keramikmuseum i Schloss Ludwigsburg ved Stuttgart. *Das Württembergische Landesmuseum Stuttgart wird seine umfangreiche Porzellan-, Fayence- und Keramiksammlung fortan in Ludwigsburger Schloss ausstellen. Gezeigt wird Porzellan der herausragenden Manufakturen des 18. und 19. Jahrhunderts unter besonderer Berücksichtigung der einst in der Ludwigsburger Porzellanmanufaktur hergestellten Produkte. Darüber hinaus veranschaulichen Unikate wie Gefäße, Wandarbeiten und Plastiken Qualität und Besonderheit der zeitgenössischen Keramik des 20./21. Jahrhunderts.*

Neben thematischen Schwerpunkten werden im Keramik-Museum auch historische Abläufe veranschaulicht. Einer dieser Zeitstränge zeigt Keramiken aus den letzten 500 Jahren. Hier ist die Entwicklung moderner Techniken breitläufig dargestellt, insbesondere die europäischen Nachschöpfungen asiatischer Glasuren und Dekore.

Meissen

Porzellan-Museum, Staatliche Porzellan-Manufaktur Meissen, D-01651 Meissen. Tlf + 49 (0) 35 21 / 4 68-2 08. Website: www.meissen.de.

Mettlach

Keramikmuseum Mettlach, Sammlungen Villeroy & Boch, Alte Abtei, Saaruferstrasse, D-66693 Mettlach. Tlf 00 49 (0) 6864 811294. Website: www.keramikmuseum-mettlach.de.

München

galerie b15, neue keramik, Baaderstrasse 15, D-80469 München. Tlf 089-2021010. Website: www.b15-wunderle.com.

23.03.03-17.04.03 *Bodil Manz.* galerie b15.

Mönchengladbach

Galerie Paul Köster, Albertusstrasse 4, D-12430 Mönchengladbach.

Oldenburg

02.08.03-03.08.03, kl 10.00/11.00-18.00 *Oldenburger Töpfermarkt.* Schlossplatz, Oldenburg.

Selb-Plössberg

Deutsches Porzellan Museum, Abteilung III und IV, Europäisches Industringmuseum für Porzellan und Europäisches Museum für technische Keramik, Bahnhofstrasse 3, D-95100 Selb-Plössberg. Tlf 0 92 87-9 18 00-0. *Das Museum gibt einen Überblick über die Porzellan-herstellung der letzten 300 Jahre. Arbeitsplätze und Maschinen zeigen nachvollziehbar den Produktions-prozess des Porzellans. Zudem ist eine ständige Ausstellung der Technischen Keramik zu sehen.*

09.05.03-19.10.03 *Jederzeit Kaffeezeit.* Porzellan, Mühlen und kaffee (in Zusammenarbeit mit Tchibo). Europäisches Industringmuseum Selb-Plössberg.

04.07.03-09.11.03 *Kerapfolien.* Entdeckung einer neuen Porzellanlandschaft. Europäisches Industringmuseum Selb-Plössberg.

25.07.03-19.10.03 *Versace.* 10 Jahre Rosenthal meets Versace. Europäisches Industringmuseum Selb-Plössberg.

Slesvig

Schleswig-Holsteinisches Landesmuseum, Schloss Gottorf, D-24837 Schleswig. Tlf 046 21/813-0. [Permanent udstilling af keramik]. Website: www.schloss-gottorf.de.

01.06.03-31.08.03 *Fayencen des Ostseeraumes.* Katalog. Schloß Gottorf - Rokoko-Suite. *Fayencen des Ostseeraums illustrieren ein besonders reizvolles Kapitel gemeinsamer nordeuropäischer Kulturgeschichte. Zwischen circa 1730 und 1780 wurden rund um die Ostsee Tafelservice, Zier- und Gebrauchsgegenstände aus Fayence hergestellt, die in ihrem Formen- und Farbenreichtum zum Schönsten gehören, was das nordeuropäische Kunsthandwerk dieser Zeit hervorgebracht hat.*

Fayence, deren Merkmale die zinnoxidhaltige, cremig-weiße Glasur und eine feine Bemalung sind, kommt in der Gestaltungsweise dem damals weitgehend fürstlichen Auftraggebern vorbehaltenen Porzellan sehr nahe. Manufakturen gab es im Gebiet des heutigen Schleswig-Holsteins, in Dänemark, Schweden, Norwegen, Estland und

in Rußland. Abnehmer waren in erster Linie Aristokraten und wohlhabende Handelsbürger der Ostseeregion.

Über die Landesgrenzen hinweg fand ein reger Austausch von Keramikfachleuten und Waren statt. So waren Deutsche, Skandinavier, zum Teil auch Franzosen in den Manufakturen tätig und wanderten als begehrte Fachleute von Betrieb zu Betrieb.

Die gleichen oder sehr ähnliche Modelle, Dekorformen und Techniken waren zeitparallel in den verschiedenen Ostseemanufakturen anzutreffen, sei es in Schleswig, Eckernförde, Kiel und Stockelsdorf bei Lübeck, sei es in Kopenhagen und im norwegischen Herrebøe oder in den schwedischen Manufakturen Rörstrand und Marieberg sowie dem damals zu „Schwedisch Vorpommern“ gehörenden Stralsund. Von der Verbreitung in die östlichen Gebiete zeugen die Fayencen aus Reval, heute Tallinn.

Präsentiert werden insgesamt etwa 250 Fayencen, dazu einige Porzellane, Silberarbeiten, Graphiken und Archivalien. In einer einmaligen Zusammenschau wird Gelegenheit sein, die besten Stücke aus der durch die Sammlung Axel Springer bereicherten Fayence-sammlung auf Schloß Gottorf im Vergleich mit ergänzenden Leihgaben aus den wichtigsten Sammlungen in Deutschland und Skandinavien zu betrachten.

Die Ausstellung stellt die bedeutendsten Manufakturen mit ihren kostbaren Produkten vor, zeigt die Fayencen in ihrem damaligen Gebrauch, z.B. auf der gedeckten Tafel, erzählt, wie sich der Genuß von Tee und Kaffee in Europa verbreitete, fragt nach künstlerischen Vorbildern und erklärt die Technik der Fayence. Besonderes Augenmerk gilt den für die Ostseeregion typischen Sonderformen, wie der Bowle in Form einer Bischofsmütze oder dem Teetisch.

Staufen

Keramikmuseum Staufen, Zweigmuseum des Badischen Landesmuseum Karlsruhe, Wettelbrunner Strasse 3, D-79219 Staufen. Tlf 0761/7 03 22 11. Website: www.landesmuseum.de.

→22.03.03 *Arnold Annen – Porzellan + Transparenz*. Keramikmuseum Staufen. Keramikmuseum Staufen.

28.03.03-11.05.03 *Herbert Wenzel*. Keramikmuseum Staufen.

16.05.03-29.06.03 *Uwe Löllmann*. Keramikmuseum Staufen.

04.07.03-17.08.03 *Volker Ellwanger*. Keramikmuseum Staufen.

Velten

Ofen- und Keramikmuseum Velten, Wilhelmstrasse 32, D-16727 Velten. Website: www.ofenmuseum-velten.de.

Weiden

Internationales Keramik-Museum Weiden. Zweigmuseum der Neuen Sammlung München, Waldsassener Kasten, Luitpoldstrasse 25, D-92637 Weiden/Oberfalz. Tlf 0961-3 20 30. Website: www.die-neue-sammlung.de og for aktuelle udstillinger www.weiden-oberpfalz.de.

Holland

Amsterdam

Galerie Carla Koch, Prinsengracht 510, NL-1017 KH Amsterdam. Tlf 020-639 0198. Website: www.carlakoch.nl.

17.05.03-14.06.03 *Johan van Loon*. Galerie Carla Koch.

18.10.03-15.11.03 *Bodil Manz*. Galerie Carla Koch.

Arnhem

Galerie Keramaikos, Oranjestraat 121, 6812 CN Arnhem. Tlf 003126-4460595. Website: www.galerie-keramaikos.nl.

Galerie Terra, Mooiweg 94, Arnhem. Website: www.galerie-terra.nl. Tlf 003185-232448.

Delft

Terra Keramiek, Nieuwstraat 7, Delft. Website: www.terra-delft.nl.

08.03.03-19.04.03 *Horst Göbbels*. Terra Keramiek.

29.03.03-10.05.03 *Henk Wolvers*. Terra Keramiek.

Leeuwarden

Princessehof Leeuwarden, Nationaal Keramikmuseum, Grote Kerkstraat 11, NL-8911 DZ Leeuwarden. Website: www.princessehof.nl. Tlf 31 (0)58 294 89 68.

→11.05.03 *Hans van Bentem presenteert nieuw werk*. Princessehof Leeuwarden.

Rotterdam

Museum Boijmans Van Beuningen, Museumspark 18-20, NL-3015 CX Rotterdam. Tlf 00 31 010 44 19 400. Website: www.boijmans.rotterdam.nl.

Tegelen

Keramikmuseum De Tiendschuur Tegelen, Kastelaan 8, NL-5932 AG Tegelen. Tlf 00 77 32 60 213.

18.09.03-30.11.03 *Salt glaze*. Udstilling med bl.a. Hans & Birgitte Börjeson. Katalog. Keramikmuseum De Tiendschuur Tegelen.

Storbritannien

Aberystwyth

Aberystwyth Arts Centre, Penglais, Aberystwyth, Dyfed SY23 3DE, Wales. [The Ceramic Collection and Archive – University of Wales Aberystwyth]. Website: www.aber.ac.uk/~cerwww. *Ceramics 1,300 pieces. Changing exhibitions. 1920's studio ceramics and contemporary work.*

Bath

Holburne Museum of Art, Great Pulteney Street, Bath BA2 4DB. www.bath.ac.uk/holburne.

Bristol

Potters, Unit 19 Clifton Down Shopping Centre, Whiteladies Road, Clifton, Bristol. Website: www.pottersbristol.com.

Cambridge

Fitzwilliam Museum, Trumpington Street, Cambridge CB2 1RB. Website: www.fitzmuseum.cam.ac.uk.

Chichester

27.06.03-29.07.03 *Potters and their Books*. Exhibition including new work by Ruthanne Tudball. The Old Bake House, Main Road, Fishbourne, Chichester, West Sussex, PO18 8BD. Tlf 01243-573263.

Cirencester

05.04.03-18.05.03 *Dish Wish*. An Exhibition of new work by Ruthanne Tudball focused on medium, large and extra large pots. Brewery Arts, Brewery Court, Cirencester, Gloucestershire, GL7 1JH. Tlf 01285-657181.

Coventry

22.11.03-17.01.04 *Made in the Middle*. Mixed exhibition of 46 of the West Midlands most dynamic contemporary makers. [Touring exhibition]. Herbert Art Gallery & Museum, Jordan Well, Coventry, CV1 5QP. Website: www.coventrymuseum.org.uk.

Denbeigh

24.05.03-25.05.03 *ClayArt - Wales Second Year Potters Market*. Over 50 leading potters and ceramic artists with demonstrations, kiln firings, trade displays and book stalls. Llanrhaeadr Hall, Denbeigh, North Wales.

Derby

Royal Crown Derby Porcelain Museum, Osmaston Road, Derby DE3 8. Website: www.royal-crown-derby.co.uk.

Edwinstowe

The Oakwood Gallery, 4 Church Street, Edwinstowe, Nottinghamshire, NG21 9QA. Tlf 01623-823665.

29.03.03-19.04.03 *Mike Dodd*. This show will feature major large scale work by this influential and important potter. The Oakwood Gallery.

14.06.03-06.07.03 *Nick Rees*. The Oakwood Gallery. *A rare and long awaited solo exhibition by this master potter. Stunning wood fired stoneware and porcelain; Nick Rees has worked at the Muchelney Pottery since 1972. He produces work inspired by the Leach Tradition, mainly bowls and bottle forms with subtle alterations, carving, faceting and segmenting. A unique and individual reinterpretation within the Leach Tradition.*

27.09.03-18.10.03 *Phil Rogers*. The Oakwood Gallery. *A major exhibition by Phil Rogers, stoneware, salt glaze and porcelain. In addition to the ceramics there will also be a small number of drawings. To make this a special occasion The Oakwood Gallery and Phil Rogers are producing a limited number of Yunomi. These bowls will be impressed with Phil Rogers' seal and a further seal unique to this exhibition. Bowls will be selected by a draw. To reserve your bowl contact gallery to confirm attendance to private view.*

Hatfield

01.08.03-03.08.03 kl 10.00-18.00 *Art in Clay*. The 9th National Pottery & Ceramics Festival. Studio ceramics and sculpture are both extensively demonstrated and on sale. Large marquee based festival featuring approx 150 potters and ceramic artists selling work. Regular talks and kiln firings. Hatfield House, Hatfield, Herfordshire. Websites: www.hatfield-house.co.uk og www.hatfield.artinclay.co.uk.

Hazlewood

Castle Barn Gallery, Castle Barn, Paradise Lane, Hazlewood, North Yorkshire LS24 9NJ. Website: www.castlebarn.com.

Hull

Hull University Art Collection, The University of Hull, Middleton Hall, Cottingham Road, Hull HU6 7RX. Website: www.hull.ac.uk/artcoll/. Tlf 01482 465035. *A collection of Chinese ceramics from the collection of Dr Peter Thompson and his wife Nancy Thompson is at the University of Hull Art Gallery. The collection is dating from 618AD to 1850.*

Mr John Bernasconi, Director of the University Art Collection, says: 'This is the second collection of Chinese ceramics that Dr and Mrs Thompson have made accessible to the public by long loan to the University. It provides a remarkable view of the variety and quality of the achievements of Chinese ceramic art.'

The first Thompson collection, concentrates on blue and white and Blanc de Chine works of the Transitional Period from 1620 to 1680. The second collection is very different in character and scope. Its 120 pieces range across over a thousand years of Chinese ceramics, providing choice examples of the major wares of the Tang Dynasty (circa 618AD) to the later reigns of the Qing.

St. Ives

St. Ives Ceramics, 1 Fish Street, St. Ives TR26 1LT, Cornwall. Tlf (01736) 79 49 30. Website: www.st-ives-ceramic.co.uk.

London

Victoria & Albert Museum, Cromwell Road, South Kensington, London SW7 2RL, London. Tlf 0171-938 8500. Website: www.vam.ac.uk.

The Percival David Foundation of Chinese Art, The Brunei Gallery, Thornhaugh Street, Russell Square, London WC1H 0XG. Åbent mandag -fredag 10.30-17.00. Website: www.soas.ac.uk/PDF/collection.html.

There are approximately seventeen hundred items of Chinese ceramics in the Foundation, reflecting Chinese court taste and dating mainly to the period 10th-18th century. Many of these pieces are not only of exceptional beauty, but bear important inscriptions. A number of them have previously been in the possession of Chinese emperors, and inscriptions applied on the orders of the emperor Qianlong (1736-1795) appear on several of the pieces. Others, which were inscribed with dates and names at the time they were made, are historical documents of immense value.

The Foundation has an exceptional collection of stonewares from the Song (960-1279) and Yuan (1279-1368) dynasties, including examples of the very rare Ru and Guan wares. Among the justly famous blue and white porcelains are two unique temple vases with inscriptions dating them to AD 1351 and a fine range of wares from the 15th century onwards. A wide variety of polychrome wares are also well represented, and these include examples of the delicate doucai wares from the Chenghua period (1465-1487) as well as a remarkable group of the exquisite 18th century porcelains traditionally known as Gu yue xuan.

Pitshanger Manor and Gallery, Walpole Park, Mattock Lane, Ealing, London W5 5EQ. Website: www.ealing.gov.uk/pitshanger. [Largest UK collection of Martin Brothers ware].

Southhall Library, Osterly Park Road, Southall, UB2 4BL. Tlf 020-8574 3412. [Exceptional collection of Martin Brothers ware]. *The four Martin brothers, Wallace, Walter, Edwin and Charles, were pioneers in the production of studio pottery; some beautifully formed and expertly decorated, some eccentric, such as their famous bird jars. They specialised in salt-glazed stoneware, a strong, non-porous pottery with a distinctive 'orange-peel' texture. Having trained as a sculptor, Wallace Martin started the pottery at Fulham in 1873. In 1877, the brothers moved to a disused soapworks on the canal in Southall. The pottery operated until Wallace's death in 1923.*

Contemporary Ceramics, William Blake House, 7 Marshall Street, Soho, London W1V 1LP. Website: www.studiopottery.co.uk. Tlf 020 7437 7605.

Crafts Council Gallery, 44a Pentonville Road, Islington, London N1 9BY. Website: www.craftscouncil.org.uk.

Contemporary Applied Arts, 2 Percy Street, London W1T 1DD. Website: www.caa.org.uk.

Galerie Besson, 15 Royal Arcade, 28 Old Bond Street, London W1S 4SP. Tlf 020 7491 1706. Website: www.galeriebesson.co.uk.

Harlequin Gallery, 68 Greenwich High Road, London SE10 8LF. Tlf + 44 (0) 20 86 92 71 20.

Barrett Marsden Gallery, 17-18 Great Sutton Street, Clerkenwell, London EC1V 0DN. Tlf. +44 20 7336 6396.

Paul Rice Gallery, Tring Avenue 3, Ealing, London, W5 3QA. Tlf/fax 0208-992-4186. Email: pr@paulrice.co.uk.

Cecilia Colman Gallery, 67 St. Johns Wood High Street, London NW8 7NL, Tlf 020 7722 0686. Website: www.ceciliacolmangallery.com.

→15.03.03 *Almost Forgotten*. 9 potters of the post-war years - Barbara Cass, Waistel Cooper, Alan Spencer Green, Arthur Griffiths, David Lloyd Jones, Ray Marshall, Bryan Newman, James Walford and Mary White. Paul Rice Gallery.

→06.04.03 *Chris Keenan – New Ceramics*. Crafts Council Gallery Shop.

11.03.03-10.04.03 *Constructed Clay (Modern British Handbuilding)*. Galerie Besson.

27.03.03-20.07.03 *Art Deco 1910-1939*. Katalog. Victoria & Albert Museum. *The most glamorous and popular style of the century, the exhibition will trace the development of Art Deco from its emergence in Europe before the First World War to its widespread popularity all over the world in the late 1930s. The show will be the first to explore Art Deco as a global phenomenon affecting cities as far apart as Paris, New York, Bombay and Shanghai. It will explore how Art Deco brought an exotic, vibrant style to the most precious and exclusive works of art as well as to mass-produced objects, which were widely available.*

The most comprehensive exhibition on the style to date the show will feature more than 300 masterworks from public and private collections all over the world and will include painting, sculpture, architecture, furniture, textiles, glass, metal, jewellery, graphic art, fashion, photography and film.

After London, the exhibition will travel to the Royal Ontario Museum in Toronto in the autumn of 2003, the Museum of Fine Arts in San Francisco in the spring of 2004 and end with the Museum of Fine Arts, Boston autumn 2004.

04.04.03-10.05.03 *Alison Britton*. Barrett Marsden Gallery.

10.04.03-01.06.03 *30/30 Vision*. Udstilling med bl.a. keramikerne Sophie Cook, Natasha Daintry, Jane Hamlyn og Kate Malone. Crafts Council.

Newark

Rufford Craft Centre, Rufford Country Park, Ollerton, Newark, Nottinghamshire, NG22 9DF. Tlf 01623-822944. Website: www.ruffordcraftcentre.org.uk.

→13.04.03 *Clive Bowen*. Major solo show of domestic work, which illustrates an individual approach to traditional slipware by this respected potter. Rufford Ceramic Centre, Rufford Craft Centre.

08.06.03-20.07.03 *Pots in the Kitchen*. A collection of work by 60 international ceramists including Ruthane Tudball, curated by Josie Walter at Rufford Ceramic Centre. Rufford Craft Centre. Se tillige anmeldelsen af Josie Walters bog "*Pots in the Kitchen*".

28.06.03-29.06.03. *Earth & Fire 2003*. Rufford Craft Centre.

Norwich

The Lisa Sainsbury Collection, The Sainsbury Centre for Visual Arts, University of East Anglia, Norwich, Norfolk NR4 7TJ. Website: www.uea.ac.uk/scva/risc.

Lisa Sainsbury's collection of modern pots began in the 1950s, when she and Sir Robert Sainsbury first started acquiring work by Lucie Rie. Their Friendship with the potter stimulated an interest in contemporary ceramics, which ultimately led to their most important acquisition, in 1982, of forty-three pots by Hans Coper. Coper, whose late abstract forms bear comparison with the sculptures of Brancusi, was the outstanding potter-sculptor of the latter half of the twentieth century, while Lucie Rie brought to the potter's art a refinement whose origins can be found in the Viennese modernist tradition, with which she was originally associated. Lisa Sainsbury augmented her collection to include individual works by Rie and Coper's older contemporaries – such artists as Bernhard Leach, Shoji Hamada and Janet Leach; by Rie and Coper's pupils – Ian Godfrey, Ewen Henderson and John Ward, among others; and by the generation of potters born in the mid-twentieth century whose work was in harmony with Coper and Rie's aesthetic ideals.

Oxford

The Ashmolean Museum, Beaumont Street, Oxford OXI 2PH. Website: www.ashmol.ox.ac.uk/PotWeb. Tlf (01865) 278028. *One of the world's finest collections of medieval and later ceramics is to be found at the Ashmolean Museum.*

Portland

21.05.03-14.06.03 *Ruthanne Tudball and Kati Vanos* [smoked, burnished ware]. Wellbeloved Gallery,

Stanley House, 28 Easton Street, Portland, Dorset, DT5 1BT.

Sherborne

26.04.03-24.05.03 *Richard Dewar*. Pots and launch of book *Stoneware* by Richard Dewar. Alpha House Gallery, South Street, Sherborne, DT9 3LU Dorset. Website: www.alpha-house.co.uk. Tlf 01935 814944.

Southampton

Southampton City Art Gallery, Commercial Road, Southampton, Hampshire, SO14 7LP. Website: www.southampton.gov.uk/art/.

Southampton City Art Gallery has an outstanding collection of the work of studio potters from between the wars, the result of a very generous bequest in 1939 by the Very Reverend Milner-White a former Dean of York Minster who was a Southampton native, and during his life a great collector of stoneware pots. These were created by potters like Bernard Leach, Shoji Hamada, who worked at St Ives in Cornwall. The stoneware potters were creatively inspired by the newly discovered Chinese stoneware of the Han, T'ang and Sung dynasties.

Milner-White bought his first stoneware pot in 1925; this purchase marked the beginning of what was to become an outstanding collection, which he later donated to the cities of Southampton and York in memory of his father.

Born in Southampton in 1884, Milner-White was educated at Cambridge and went on to become the Dean of York Minster in 1941. Appropriately, the collection is owned by the city of his birth and the city of his most important clerical appointment.

Stoke-on-Trent

The Museums of the Potteries. Website: www.stoke.gov.uk/museums.

Gladstone Pottery Museum, Utoxeter Road, Longton, Stoke-on-Trent, Staffordshire ST3 1PQ.

Minton Museum, Minton House, London Road, Stoke-on-Trent, Staffordshire ST4 7QD.

Moorcroft, Sandbach Road, Burslem, Stoke-on-Trent, Staffordshire ST6 2DQ. Website: www.moorcroft.co.uk.

Royal Doulton, Sir Henry Doulton House, Forge Lane, Etruria, Stoke-on-Trent, Staffordshire ST1 5NN. Website: www.royal-doulton.com.

Spode Museum, Church Street, Stoke-on-Trent, Staffordshire ST4 1BX. Website: www.spode.co.uk.

Wedgwood Museum, Barlaston, Stoke-on-Trent, Staffordshire ST12 9ES. Website: www.wedgwood.com.

Worcester

Dyson Perrins Museum of Worcester Porcelain, Severn Street, Worcester WR1 2NE. Website: www.royal-worcester.co.uk.

York

York City Art Gallery, Exhibition Square, York, North Yorkshire YO1 2EW. Tlf (01904) 551 861. [The Milner-White Collection of Pioneer Studio Pottery]. *Eric Milner-White was Dean of King's College, Cambridge, from 1918 to 1941, and Dean of York Minster from 1941 until his death in 1963. He was an enthusiastic collector of modern stoneware pottery, starting at a time when it was neither widely known nor appreciated. His collection was assembled between 1925 and 1962 and is the most important of its kind in the world. The lion's share was presented to York City Art Gallery, together with Milner-White's copious documentation, which provides a fascinating source of information on the work of the pioneer studio potters in Britain and elsewhere.*

Altogether the collection of York comprises 173 pots representing the work of thirty potters. It is particularly outstanding in the work of three potters, including as it does the finest group of Shoji Hamada pots outside Japan, some of the most famous pots by Bernhard Leach and the best collection of William Staite Murray's work to be found anywhere.

The collection also includes interesting examples by Leach's pupils, Norah Braden, Katharine Pleydell-Bouverie and Michael Cardew, pieces by Charles and Nell Vyse, and for comparison, an unusual group of French and Scandinavian potters.

Yorkshire Museum, Museum Gardens, York, North Yorkshire YO1 7FR. [The Bill Ismay Collection]. *Bill Ismay, a celebrated collector of post-war pottery has died leaving more than 3,000 pots to the Yorkshire Museum. District librarian Bill Ismay's fascination with pottery began in 1955 after meeting York potter Barbara Cass in her Shambles workshop. Almost every shelf in his terraced home, in Wakefield, was covered with magnificent pots, plates and vases. Bill Ismay's collection was guided by two principles – he bought what he liked and what he could afford. It contains work by leading names such as Hans Coper and Dame Lucie Rie as well as lesser known potters, whose work he enjoyed. The collection he built up is the largest in England and around six times greater than that of the Victoria and Albert Museum.*

Belgien

Brügge

Museum O.L.V. ter Potterie, Potterierei 79, Brügge.

Bruxelles

puls contemporary ceramics, v/Annette Sloth, Place du Châtelain 4, B-1050 Bruxelles. Website: www.pulsceramics.com. Tlf 32 2 640 26 55. www.ddansk.com/portraet/annettesloth/.

Le Clockarium [Museum of Art Deco Ceramic Clocks], 163 boulevard Reyerslaan, B-1030 Brussels / Schaerbeek. Tlf/fax: +32 (0)2 732 08 28.

→15.03.03 *Steen Ipsen*. puls contemporary ceramics.

29.03.03-10.05.03 *Malene Müllertz*. puls contemporary ceramics.

Frankrig

Giroussens

Maison de la Ceramique Contemporaine, Place Lucie Bouniol, F-81500 Giroussens. Tlf/fax 00 33 (0) 5 63 41 68 22. Website: www.ceramique.com/MCCG/.

19.04.03-29.06.03 *Anagrama – donner le temps au feu*. Maison de la Ceramique Contemporaine.

Henrichemont

Centre Céramique de la Borne, F-18250 Henrichemont. Tlf 0033-248 269621.

Lacapelle-Biron

Musée Bernhard Palissy, Saint-Avit, 47150 Lacapelle-Biron. Tlf. 33 (0) 5 53 40 98 22.

→31.03.03 *1992-2002 – 10 ans d'émotions partagées*. Musée Bernhard Palissy.

Limoges

Musée national de porcelaine Adrien Dubouché, 8bis, Place Winston Churchill, 87000 Limoges. Tlf 05 55 33 08 50. Website: www.musee-adriendubouche.fr.

→12.05.03 *Un bestiaire fantastique AVISSEAU et la faïence de Tours 1840-1910*. Musée national de porcelaine Adrien Dubouché.

17.06.03-22.11.03 *Céramique – Culture – Innovation*. Musée national de porcelaine Adrien Dubouché.

Mulhouse

Maison de la Céramique, 25, rue Josué Hofer, F-68100 Mulhouse. Tlf. +33(0)3 89 43 32 55.

Paris

Musée National de Céramique Sèvres, Place de la Manufacture, 92310 Sèvres. Tlf +331 41 14 04 20.

Musée des Arts Décoratifs, 107 Rue de Rivoli, 75003 Paris. Tlf +331 42 60 32 14.

Gallerie Clara Scremini, Rue Quincampoix 99, 75003 Paris. Tlf +331 48 04 32 42.

→01.03.03 *UO – Unidentified Objects*. Udstilling med Karen Bennicke. Gallerie Clara Scremini.

→10.03.03 *Les Della Robbia*. Sculpture en terre cuite émaillé de la Renaissance italienne. Musée National de Céramique Sèvres.

→29.03.03 *3 céramistes*. Beate Andersen, Jane Hamlyn et Ellen Schöpf. Carlin Gallery, 93 rue de Seine, 75006 Paris. Tlf 01 44 07 39 54.

08.04.03-03.05.03 *Michael Geertsen*. Gallerie Clara Scremini.

Rouen

Musée de la céramique, 1 rue Faucon, 76000 Rouen. Tlf 02 35 07 31 74.

Saint-Quentin-la-Poterie

Musée de la Poterie Méditerranéenne, 5 rue de la Fontaine, Maison de la Terre, 30700 Saint-Quentin-la-Poterie. Tlf/fax 04 66 03 65 86.

Uzès

Musée Georges Borias, Ancien Evêché d'Uzès, F-30700 Uzès. Tlf 33 (0) 4 66 22 40 23.

Vallauris

Musee Magnelli, Musee de la Ceramique, Place de la Libération, 06220 Vallauris. Tlf +334 93 64 16 05.

USA

Brockton

→30.03.03 *Container-Content – A Survey of American Studio Ceramic Art*. The Fuller Museum of Art, 455 Oak Street, Brockton, MA 02301. Website: www.fullermuseum.org. A group exhibition of work by studio ceramists whose vessels fulfill a traditional function of holding/protecting/storing while exploring broader concepts of their place and meaning as contemporary objects in our culture.

Fitchburg

→23.03.03 *From the Kilns of Denmark*. Contemporary Danish Ceramics. First Major Exhibition in Two Decades Features 29 Noted Artists from All Regions of Denmark. Vandrestilling med bl.a. Karen Bennicke, Gutte Eriksen, Inger Rokkjær og Hans Vangsø m.fl. Katalog. Fitchburg Art Museum, Fitchburg, Massachusetts.

Udstillingen fortsætter til Mingei International Museum, **San Diego**, California (27.04.03-20.07.03), Crocket Art Museum, [Website: www.crocketartmuseum.org], 216 O Street, **Sacramento**, California 95814 (15.08.03-15.10.03), Racine Art Museum, **Racine**, Wisconsin (09.11.03-

04.01.04), Det danske Hus, Maison du Danemark, **Paris** (03.02.04-15.03.04) og Felleshus of the Nordic Embassies, **Berlin** (06.04.04-31.05.04).

The American Craft Museum will inaugurate the national and international tour of the first significant exhibition of Danish ceramics since 1982 when it present From the Kilns of Denmark: Contemporary Danish Ceramics. The exhibition will feature more than 100 pieces.

The 29 featured artists are Denmark's distinguished living ceramists from the second half of the 20th century, with a special focus on the generation that began working around 1970. Each artist, from a different region of the country, will be represented by several pieces that demonstrate a spectrum of styles and techniques.

Curators Wendy Tarlow Kaplan and Hope Diamond Barkan spent two years researching and organizing the exhibition and viewing current trends in Danish ceramic art. "Danish ceramics had not had any significant attention during the past 20 years," Kaplan said.

Kaplan and Barkan were encouraged in their efforts by Bodil Busk Laursen, director of Det danske Kunstinstitut (The Danish Museum of Decorative Art) and by Nina Linde of the Secretariat for Danske Kunsthåndværkere (The Society of Arts and Crafts), "This exhibition is a unique survey of what is perhaps the most important field within Danish design," Busk Laursen said.

The curators made several trips to Denmark to visit museums, design schools, galleries and more than 75 artists' studios throughout the country. They selected 29 ceramists who demonstrate a dramatic variety of styles and presentations, some with traditional training who are reworking the vessel shape, others who challenge the media to create personal, unique forms.

Among those true to the container form, there is a striking variety. Gutte Eriksen, for example, one of the older artists, works out of her home studio in Hundested. She continues to hand build rugged vase forms that carry heavy layers of glaze, often a blurring of richly applied colors of cobalt blue and inky black. Every shape she models on the hand wheel displays a remarkable presence and a strong silhouette.

Bodil Manz, in contrast, builds remarkable containers, both large and small, in high-fired translucent porcelain. She enhances the delicate walls with pencil-thin bands of subdued colors that penetrate interior and exterior surfaces. Occasionally, Manz sandblasts the forms, energizing the surfaces with expressive marks in deeper hues of blue, red or black. Both formats are elegant and crisp.

Nina Hole works in another direction, constructing expressive, roughly hewn surfaces, and unpredictable configurations. Hole is a teacher of clay who employs architectural references to present standing three-dimensional structures that carry weight on jagged legs, split and splayed. In contrast, Michael Geertsen, one of the younger artists, assembles multiple industrial forms gleaned from his engineering background to balance

tottering geometric shapes that are energized further by glossy yet slightly muted colors.

Minneapolis

Northern Clay Center, 2424 Franklin Avenue East, Minneapolis MN 55406. Website: www.northernclaycenter.org.

→05.04.03 *2003 Regis Masters Exhibition*. Gallery M, Northern Clay Center. As part of the 2003 Regis Masters Series, Northern Clay Center will mount a two-person exhibition of new work by 2002 Regis Master Janet Mansfield and 2003 Regis Master Gutte Eriksen.

→05.04.03 *Warren MacKenzie: Pots*. Gallery A, Northern Clay Center.

New York

Garth Clark Gallery, 24 West 57th Street # 305, New York NY 10019-3918. Website: www.garthclark.com.

The Schein-Joseph International Museum of Ceramic Art, Alfred University, New York. Website: www.ceramicsmuseum.alfred.edu. *The Schein-Joseph International Museum of Ceramic Art at Alfred houses nearly 8,000 ceramic and glass objects, ranging from small pottery shards recovered from ancient civilizations to contemporary sculpture and installation pieces to advanced ceramics reflecting the cutting edge of ceramic technology. The Museum is a teaching and research facility, one educational component of the New York State College of Ceramics at Alfred University.*

In 1900, Charles Fergus Binns was appointed as the founding director of the New York State School of Clay-Working and Ceramics, now known as the College of Ceramics. Thus, the study of ceramic art and science was established as the educational focus at Alfred and has remained so for nearly a century.

In the early 1900's as Binns taught pottery making, glaze and clay recipes, and ceramic history, a small "museum" was established where groupings of student and faculty work could be displayed for study, enjoyment and discussion. Collections were amassed almost independent of scholarly direction. Nearly ninety years later, in 1991, a Museum was formally established at Alfred. The Museum celebrates American ceramics, but within the broader context of worldwide ceramic creativity and history, a history representing thousands of years.

The outstanding collection of graduate thesis ceramics created by Alfred-educated ceramists is unique to Alfred and historically has formed the core of the collection. The permanent collection has grown to include works by internationally recognized ceramic artists such as Rosanjin, Bernard Leach, Shoji Hamada, and Lucie Rie as well as Chinese funerary jars and tomb sculpture from the Neolithic Period,

Roman and Byzantine lamps, Nigerian market pottery, European dinnerware, and products of American whiteware companies. Also represented are advanced ceramics, including a femoral hip joint replacement and a ceramic (zirconia) watch.

Internationally recognized American artists represented in the Museum's permanent collection include Charles F. Binns, Anne Currier, Val Cushing, Ruth Duckworth, Ken Ferguson, Andrea and John Gill, Vivika and Otto Heino, Wayne Higby, Karen Karnes, Howard Kottler, Harrison MacIntosh, Theodore Randall, Daniel Rhodes, Mary Roettger, David Shaner, Ellen Shankin, Robert Turner, Peter Voulikos, Beatrice Wood, Betty Woodman, and Eva Zeisel, to name just a few.

The Everson Museum of Art, 401 Harrison Street, Syracuse, New York 13202. Website: <http://www.fmhs.cnyric.org/community/everson/>. *The Everson's internationally recognized of ceramic reach from ancient sculpture and Ming dynasty porcelain to recent works by contemporary ceramists.*

Newark

→01.06.03 *Great Pots – Contemporary Ceramics from Function to Fantasy*. Katalog. The Newark Museum, 49 Washington Street, Newark, New Jersey. Website: www.newarkmuseum.org. *Great Pots – Contemporary Ceramics from Function to Fantasy includes 175 pieces of artist-made studio ceramics from all over the world. The Newark Museum has been collecting and exhibiting modern ceramics since 1910, and its inter-departmental ceramic holdings number thousands of objects that embrace human culture all across the world from prehistory to the present.*

Canada

Toronto

→25.05.03 *The Artful Teapot - 20th-Century Expressions from the Kamm Collection*. The Gardiner Museum of Ceramic Art, 111 Queen's Park, Toronto, Ontario, Canada, M5S 2C7. Website: www.gardinermuseum.on.ca. Se anmeldelsen af *The Artful Teapot* af Garth Clark fra 2001 i *keramiske noter* 15/2001.

---

www.danskkeramik.dk

Uge 11 åbner en web-udstilling med arbejder af Søren Kongstrand (1872- 1951), mens der er planlagt udstillinger med Bente Skjøttgaard (f 1961) og Birthe Weggerby (1927-1992).

Bøger, kataloger og artikler om dansk keramik udkommet 2002

ved Gunnar Jakobsen

Saur. Allgemeines Künstlerlexikon. Bio-bibliographischer Index nach Berufen. K.G. Saur, München und Leipzig 2002-. bd. 1-. litt. (Bd. 3, s 219-223 Denmark / Ceramist). [Supplementsbind til ”Saur. Allgemeines Künstlerlexikon”, som bl.a. omfatter en kronologisk liste efter fødselsår over keramikere og kunstnere med litteraturhenvisninger til bibliografiske leksika].

Astrid Anderberg. Keramik gennem 50 år. Af Peter Tiemroth. Efterskrift av Bengt Anderberg. Bornholms Kunstmuseum og Galleri Kaffeslottet, Gudhjem 2002. 103 s. ill. dansk og svensk tekst.

Tove Anderberg • Favntag. KunstCentret Silkeborg Bad, Silkeborg 2002. [52 s]. ill. (s 5 På vej til Tove – Fernissage. [Digt] af Per Gammelgaard og s 7-8 og 10-11 Flygtighed og sanselighed. Af Allis Helleland).

Et strejf af en dråbe. Tove Anderberg • Ib Geertsen. Kunstbygningen i Vrå., Vrå 2002. [32 s]. ill. [s 3-5 Introduktion. Af Birgitte Anderberg].

Mit møde med Bernhard Leach af Tove Anderberg. [Artikel]. I: - der skal ikke være noget storagtigt over det! Af Hans Arne Hansen. Forlaget VVF. 2002, s 30-31. ill.

Thorvald Bindesbølls keramik. [Artikel]. I: Hvad er det værd? Prisguide til populære antikviteter. Af Mariette Tiedemann. Sesam, København 2002, s 44-47. ill. *

Mit hoved på et fad 1000 gange af Jens Birkemose. Politikens Galleri, København 2002. 40 s. ill. 80 kr.

Sjælen i Leret af Erik Meistrup. Hrymfaxe. 32 årg. 1/2002, s 4-7. ill. [Merethe Bloch].

Poetry and Gramar. [Profile]. By Alson Britton. Ceramic Review. 196/2002, s 18-21. ill. noter. [Martin Bodilsen Kaldahl].

Odysseen. Peter Brandes og Homer. Fra ord til billede. Boggalleriet og Statens Museum for Kunst, Rønde og København 2002. 256 s, se specielt s 216-217. ill. (s 7-16 Homer/Odysseus/ Peter Brandes. Af Keld Zeruneith, s 28-31 ff. Illustrationer til Homer. Af Duncan Macmillan og s 77-183 ff Magtens Blinde Plet. Af Bo Reinholdt).

Von der Pike auf. Die Werkstatt von Birgitte und Hans Börjeson. Von Ulla Munch-Jørgensen. ? 24. Jahrg. 4/2002, s 32-37. ill. [engelsk resumé].

Keramiske eventyrligheder af Erik Meistrup. Kunst. 11. årg. 1/2002, s 26-29. ill. [Gerd Baarstrøm].

Jean René Gauguin. Red. af Teresa Nielsen. Vejen Kunstmuseum, Vejen 2002. 69 s. ill. litt. (s 5-6 Forord. Af Teresa Nielsen, s 7-12 Jean René Gauguin - hans vej til grafik og keramik. Af Teresa Nielsen, 13-18 og 51-62 Jean René Gauguin • 1881-1961. Biografi. Af Teresa Nielsen, s 63-66 Bibliografi. Af Gunnar Jakobsen og s 67-68 En indledende Registrering af avisartikler om Jean René Gauguin. Af Teresa Nielsen).

”En Trolde, der vejrer Kristenkød”. Billehuggeren Niels Hansen Jacobsens symbolistiske hovedværk findes nu i tre eksemplarer. Af Teresa Nielsen. Billedkunst. 10. årg. 2/2002, s 17-23. ill. noter.

Aase Haugaard. Vessels. [2002]. [12 s]. ill. litt. (s 3 Af Lisbeth Tolstrup).

Billedvæver Ann Sloth og keramikker Kim Holm. Sjællands Keramikmuseum 2002. [16 s (Ornament og struktur. Keramikker Kim Holm og billedvæver Ann Sloth) indlagt i omslag med anførte tekst på omslaget]. (Omslagets s 2 Ornament og struktur. Af Ernst Verwohlt samt indlæggets s 2 Levende. Af Lise Seisbøll).

Ole Jensen af Erik Steffensen. [Danske designere]. Louisiana, Humlebæk 2002. 84 s. ill. litt. Register.

Automekanikerens formsprog af Kirsten Sørrig. M/S Berlingske Tidende. 08.12.02, s 30-33. ill. [Ole Jensen].

Jaku-Kudden by Nigel Atkins. Ceramics by Steen Kepp. By Britt-Marie Hedman. 2002. [32 s.]. ill.

Kongstrand & Pedersen af Ane Maria & Anni Holst Schmidt. Rhodos’ keramiske nærbilleder 1. Rhodos, København 2002. 123 s. ill. litt. kilder. noter. indeks. sign. 148 kr.

Bogstavelig talt af Michelle Garnier. keramiske noter. 15/2002, s 1-3. [Bo Kristiansen].

In offenen Gewässern. Neue Arbeiten von Bodil Manz. Von Gabi Dewald. Keramik Magazin. 24. Jahrg. 2/2002, s 32-36. ill. noter.

”Easier Said Than Done”. Craft, Design and Industry in the Year 2001. By Ursula Munch-Petersen. Scandinavian Journal of Design History. Vol. 12. 2002, s 48-57. ill.

Den klassiske fornyer. [Del af artiklen]. Populære danske stel. Af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 1/2002, s 46-49. ill. litt. [Thorkild Olsen på Den kongelige Porcelainsfabrik].

Da dansk blev verdenseje Af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 2/2002, s 68-73. ill. [Jens H. Quistgaard på Eslau og Palshus].

Raku. Meesters van de snelle stook. Loes & Reinier, Deventer 2002. 3-fløjet folder. ill. [Inger Rokkjær udstiller sammen med 5 andre europæiske keramikere, der arbejder med raku].

Harald Salomons keramiske værker. [Afsnit]. I: Harald Salomon – en dansk medaljør og billedhugger. Af Else Rasmussen. Nationalmuseet, København 2002, s 22-23 samt 21 og 24. ill.

Alev Ebüzziya Siesbye - et keramisk univers 1964-2002/A Ceramic Universe 1964-2002. Det danske Kunstindustrimuseum, København 2002. 52 s. ill. (s 2-9 Forord/Preface. Af/by Bodil Busk Laursen, s 15-23 Alev Siesbye i Kunstindustrimuseet/Alev Siesbye at the Danish Museum of Decorative Arts. Af/by Vibeke Woldbye og s 27-50 Nogle tanker om Alev Ebüzziya Siesbyes skåle/Some Musings about the Bowls of Alev Ebüzziya Siesbye. Af/by Dorris U. Kuyken-Schneider).

Vaseformer og glasurens tilbøjelighed/Vase forms and the inclinations of the glaze af/by Merete Ahnfeldt-Møllerup. Dansk Kunsthåndværk. 3/2002, s 8-13. ill.

Alumina Fajance 1862-1969 af Leif Bering Mikkelsen. Antikvitetsserien. Sesam, København 2000. 2. udg. [1. udgave 2000]. 191 s. ill. litt. mærker og signaturer. navnerogister. [Beth Breyen, Richard Bøcher, Kari Christensen, Majorie Firsching, R. Frantz, Nilas Fristrup, Johanne Gerber, Jeanne Grut, F.A. Hallin, Svend Hammershøi, Hans H. Hansen, Rasmus Harboe, Else Hasselriis, Johannes Hedegaard, Johanne Margrethe Heiberg, Grete Helland-Hansen (N), B. Helveg-Møller, Peter Herold, Oluf Jensen, Herluf Jensenius, Anni Jeppesen, Berte Jessen, Chr. Joachim, Marianne Johnson (S), Vilhelm Klein, Inge-Lise Koefoed, Arnold Krog, Knud Kyhn, Kai Lange, Henrik Larsen, Leif Lautrup-Larsen, B.G.F. Lindstrøm, Ellen Malmer, Olaf Mathiesen, Grethe Meyer, Doreen Middelboe, Peter Nicolai Møller, Herne Nielsen, Kai Nielsen, Thorkild Olsen, Michael Pedersen, Leif Rydeng, Philip Schou, Harald Slott-Møller, Magnus Stephensen, Nils Thorsson, Georg Thylstrup, Nicolai Tidemand, Anne Marie Trolle og Oscar Willerup m.fl.]. 269 kr. *

Ipsen – enken, sønnen & eventyret af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 2/2002, s 16-22. ill. litt. [Thorvald Bindsbøll, Hans Gyde Petersen, G.F. Hetsch, Axel Jensen, Georg Jensen, Christian Joachim, Valdemar Koch, Anker Lund, Kai Nielsen, Axel Salto, Axel Sørensen, Georg Thylstrup og Bode Willumsen].

Debatoplæg om Porcelænsgrunden. Indkaldelse af ideer og forslag. Frederiksberg Kommune, Teknisk Direktorat, Frederiksberg 2002. 8 s incl. omslag. ill. (s 3 af Mads Lebech).

Kongeligt porcelæn 1820-1923. Blåmalet porcelæn fra Den kongelige Porcelainsfabrik. Af Lauritz G. Dorenfeldt. Nyt Nordisk Forlag, København 2002. [Dansk udgave af ”Kongelig dansk 2. Blåmalt porselen fra Den kongelige Porcelainsfabrik 1820-1923” - Huitfeldt Forlag, Oslo 2000]. 160 s. ill. litt. noter. fabriksmærker. Personregister. Oversigt over blåmalere og blåmalersignaturer. Summary. Zusammenfassung. [Arnold Krog samt A. Clément, V. Engelhardt, Svend Hammershøi, S.B. Jacobsen, Oluf Jensen, C.F. Liisberg, C. Mortensen, Erik Nielsen, Ellinor Selchau, Anna Smidth og Georg Thylstrup m.fl.]. 299 kr.

Evigt flor. [Del af artiklen]. Populære danske stel. Af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 1/2002, s 40-45. ill. (Bing & Grøndahl og Den kongelige Porcelainsfabrik [Johannes Hedegaard samt Chr. Joachim og Erik Nielsen]).

Hvide stel. [Del af artiklen]. Populære danske stel. Af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 1/2002, s 48-49. ill. [Den kongelige Porcelainsfabrik (Grethe Meyer, Thorkild Olsen, Axel Salto og Gertrud Vasegaard)].

Flora Danica – der er et yndigt stel af Bolette Bramsen. Antik & auktion. 4/2002, s 26-32. ill. [Den kongelige Porcelainsfabrik].

Royal Copenhagen Porcelain. Animals and Figurines. By Robert J. Heritage. Revised 2nd edition. Schiffer Publishing Ltd, Atglen 2002. [Website: www.schiffer.com]. 200 s. ill. sign. index. ib. 34,95 £.

[Review: Ane Maria & Annimi Holst Schmidt: Kähler & keramikken]. By Ann-Charlotte Weimarck. Scandinavian Journal of Design History. Vol. 12. 2002, s 125-126.

Kählers Værk. Om familien Kähler og deres keramiske værksted i Næstved 1839-1974. Af Peder Rasmussen. Nyt Nordisk Forlag•Arnold Busck, København 2002. 320 s. ill. litt. noter. kilder. personregister. ib. 399 kr.

Kähler. Keramik 1839-1969. [Katalog]. Kunstindustrimuseet, København 2002. 40 s. (s 2-3 Forord. Af Bodil Busk Laursen, s 4-9 Kählers værk 1839-1969. Af Peder Rasmussen og s 10-40 Katalog). 30 kr.

Kähler keramik. [Artikel]. I: Hvad er det værd? Prisguide til populære antikviteter. Af Mariette Tiedemann. Sesam, København 2002, s 56-59. ill. *

Keramikere. [Afsnit]. I: Ny Carlsbergfondet 1902-2002. Af Hans Edvard Nørregård-Nielsen. Gyldendal, København 2002. Bd. 3, s 90-117. ill. [Tove Anderberg, Gutte Eriksen, Bente Hansen, Gerd Hiort-Petersen, Bo Kristiansen, Bodil Manz, Richard Manz, Lisbeth Munch-Petersen, Ursula Munch-Petersen, Hans Munck Andersen, Malene Müllertz, Jane Reumert, Carl-Henning Pedersen, Christian Poulsen, Alev Siesbye, Gertrud Vasegaard og Myhre Vasegaard m.fl.]. Herudover spredt i bind 1-3 Peter Brandes, Paul Gauguin, Søren Georg Jensen, Asger Jorn, Kirsten Justesen, Nathalie Krebs, Niels Skovgaard og Olaf Stæhr-Nielsen.

Med hjælp fra ... Ny Carlsbergfondet i dag. Red. af Anne Marie Nielsen. Rhodos, København 2002. 368 s. ill. (Heri bl.a. følgende artikler: s 7-9 Forord. Af Hans Edvard Nørregård-Nielsen, s 26-29 Botanisk have. Af Jette Dahl Møller [Ursula Munch-Petersen], s 52-59 Det danske Kunstindustrimuseum. Carl Jacobsen og Ny Carlsbergfondets mæcenat for kunsthåndværk og kunstindustri. Af Bodil Busk Laursen [Tove Anderberg og Jesper Christiansen], s 80-83 EXPO 2000. Verdensudstillingen i Hannover. Af Ole Philipson [Peter Brandes], s 166-169 Keramikmuseet Grimmerhus. Fama – en keramisk koncert. Af Lise Seisbøll [Kirsten Justesen], s 170-173 Kierkegaard Centeret. Jørn Larsen, Albert Mertz og Bente Hansen på Kierkegaard Centeret. Af Niels Jørgen Cappelørn [Bente Hansen], s 330-333 Vejen Kunstmuseum. Den farvelagte skulptur – aspekter af Ursula Reuter Christiansens virke som billedhugger. Af Teresa Nielsen. [Ursula Reuter Christiansen] og s 341-343 Vendsyssel Kunstmuseum. Af Marianne Ilkjær [Tove Anderberg]). 200 kr.

From the Kilns of Denmark. Contemporary Danish Ceramics. Rhodos, København 2002. 115 s. ill. noter. (s 8-9 Foreword. By Bodil Busk Laursen, s 11 Preface. By Peter Timms, s 13 Acknowledgment. By Wendy Tarlow Kaplan & Hope Barkan, s 14-15 Curators' Statement. By Wendy Tarlow Kaplan & Hope Barkan, s 17-19 Reflections on a Sustaining Theme. By William Hull, s 21-44 Perspective on Danish Studio Ceramics 2002. By Gerd Bloxham Zettersten, s 45-47 Timelines, 49-109 The Artists og s 110-113

Checklist). [Beate Andersen, Karen Bennicke, Aage Birck, Gutte Eriksen, Michael Geertsen, Bente Hansen, Turi Heisselberg Pedersen, Gerd Hiort Petersen, Nina Hole, Steen Ipsen, Gitte Jungersen, Martin Bodilsen Kaldahl, Ann Linnemann, Better Lübbert, Sten Lykke Madsen, Morten Løbner Espersen, Bodil Manz, Malene Müllertz, Ursula Munch Petersen, Peder Rasmussen, Jane Reumert, Inger Rokkjær, Alev Ebüzziya Siesbye, Bente Skjøttgaard, Lone Skov Madsen, Flemming Tvede Hansen, Hans Vangso, Gertrud Vasegaard, Barbro Åberg, Gundhild Aaberg].

Bornholmsk Værkstedskeramik – og en samling under opbygning af Lars Serena. Bornholms Museum·Bornholms Kunstmuseum 2000-2001, s 54-66. ill. [Knud Basse, Anne Christensen, Karin Høj Christensen, Ole Christensen, Marie Hjorth, Ulla Hjorth, Jens og Mette Doller, Peter Duzaine Hansen, Ulla Dybeck, Hans Helving, Grethe Lindblad, Lisbeth Munch-Petersen, Marianne Starck, Nis Stougaard, Anne Stougaard, Peter Stougaard og Gertrud Vasegaard m.fl.].

Bornholmsk Værkstedskeramik - 1933 til nu. Udstilling på Bornholms Museum 2002. [Katalog]. Bornholms Museum, Rønne 2002. 23 s. ill. (s 2-14 Bornholmsk Værkstedskeramik – og en samling under opbygning. Af Lars Serena [Optryk af artikel i: Bornholms Museum·Bornholms Kunstmuseum 2000-2001, s 54-66] og s 15-23 Udstillede værker). [Knud Basse, Anne Christensen, Karin Høj Christensen, Ole Christensen, Marie Hjorth, Ulla Hjorth, Jens og Mette Doller, Peter Duzaine Hansen, Ulla Dybeck, Hans Helving, Grethe Lindblad, Lisbeth Munch-Petersen, Marianne Starck, Nis Stougaard, Anne Stougaard, Peter Stougaard og Gertrud Vasegaard m.fl.].

Kähler i blodet. Antik & Auktion. 1/2002, s 24-27. ill. [Samlerne Ane Maria og Annimi Holst Schmidt].

Portræt af en samling. Erik Veistrups privatsamling. Red. af Erik Veistrup og Pia Rubek Jørgensen. Frederiksberg Kommune, kulturdirektoratet 2002. 47 s. ill. litt. (s 5 Kunstsamlere er guld værd. Af Grethe F. Rostbøll, s 6 En kunstsamlers luksus-problemer. Af Erik Veistrup og s 29-34 Kunsthjertet. Lystvandring i Erik Veistrups samling af skulptur og navnlig maleri. Af Torben Weirup). [Poul Agger og Lars Ravn m.fl.]. 40 kr.

Jeg - en keramikoman. Erik Veistrups keramiske kunstsamling. Red. af Lise Seisbøll. Danmarks Keramikmuseum, Middelfart 2002. 48 s. ill. litt. (s 5-6 Forord. Af Lise Seisbøll, s 7-10 Erik Veistrups samling. Af Ursula Munch-Petersen og s 11-13 Jeg -

en keramikoman. Associationer og inspirationer. Af Erik Veistrup). [Beate Andersen, Arne Bang, Thorvald Bindsbøll, Christian Bruun, Anne Lise Bruun Pedersen, Mogens Bøggild, Hans og Birgitte Börjeson, Peter S. Carlsen, Kirsten Christensen, Sandra Davolio, Lis Ehrenreich, Lisa Engqvist, Gutte Eriksen, Adam Fischer, Søren Fjelsø, Anne Fløche, Niels Erik Gjerdevik, Jeanne Grut, Carl Halier, Bente Hansen, Helle Hansen, Niels Hansen Jacobsen, Karl Hansen-Reistrup, Turi Heisselberg Pedersen, Lauritz Hjorth, Kim Holm, Jais Nielsen, Ole Jensen, Christian Joachim, Gitte Jungersen, Richard Kjærgaard, Anne Kjærsgaard, Søren Kongstrand, Knud Kyhn, Mark Lauberg, Ann Linnemann, Hugo Liisberg, Morten Løbner Espersen, Arno Malinowski, Martin Mortensen, Lisbeth Munch-Petersen, Ursula Munch-Petersen, Malene Müllertz, Patrick Nordström, Erik Nyholm, Gunnar Nylund, Bjørn Nørgaard, Bjørn Poulsen, Christian Poulsen, Peder Rasmussen, Lars Ravn, Jane Reumert, Inger Rokkjær, Ebbe Sadolin, Karen Salicath, Axel Salto, Gene Thomas Scotten, Alev Siesbye, Bente Skjøttgaard, Kirsten Sloth, Edith Sonne Bruun, Eva Stæhr-Nielsen, Eva Sørensen, Nils Thorsson, Kurt Trampedach, Hans Vangsgø Iversen, Gertrud Vasegaard, Myre Vasegaard, Birte Weggerby, Per Weiss og Barbro Åberg samt Herman A. Kähler og Saxbo].

Kunst i det fri – skulptur i Århus af Karin Thim. Red. af Henrik Fode. Århus Byhistoriske Udvalg, Århus [2002]. 92 s. ill. [Peter Brandes og Bjørn Nørgaard].

Skandinavisk design Af Charlotte & Peter Fiell. Taschen, Köln 2002. 704 s. ill. litt. register. 299 DKK. (s 124-127 Thorvald Bindsbøll, s 128-131 Bing & Grøndahl [Thorvald Bindsbøll, Effie Hegermann-Lindencrone, Pietro Krohn og Axel Salto m.fl.], s 362-369 Henning Koppel, s 386-387 Arnold Krog, s 432-435 Erik Magnussen, s 438-439 Arno Malinowski, s 452-453 Grethe Meyer, s 534-537 Jens Quistgaard, s 556-561 Royal Copenhagen [Arnold Krog, Bertha Nathanielsen, Patrick Nordström samt Ole Jensen og Ursula Munch-Petersen], s 576-577 Axel Salto, s 630-631 Gertrud Vasegaard og s 630-631 Bjørn Wiinblad).

Scandinavian Design by Charlotte & Peter Fiell. Taschen, Köln 2002. 704 s. ill. litt. index. 299 DKK. *

Dyrebar – Københavns Zoologisk Have og Kunstnerne. Red. af Lars Abrahamsen. Johannes Larsen Museet og Sophienholm, Kerteminde og Lyngby 2002. 208 s. ill. litt. (s 12-13 Forord. Af Bent Jørgensen, s 15-16 Indledning. Af Lars Abrahamsen, Benedicte Bojesen og Erland

Porsmose, s 18-23 Bæst. Af Hans Edvard Nørregård-Nielsen, s 26-31 Zoologisk Have – en del af en lang tradition. Af Lars Lunding Andersen, s 33-34 Zoologisk Have. 1905. Af Viggo Stuckenberg, s 38-61 Gribedyr. Af Erland Porsmose, s 62-65 Dialog med Kongeørnen. 1938. Af Martin A. Hansen, s 66-97 Fra Noas ark. Af Jens Peter Munk, s 98-112 Store og små poeter i Zoologisk Have. Af Eske K. Mathiesen, s 113-141 Tegnedestudier i Zoo – og blikket, der mangler. Af Henning Jørgensen, s 142-147 Zoologisk forår. 1945. Af Knud Sønderby, s 148-155 Zoologisk Haves Plakater. Af Lars Dybdahl, s 156-159 Nordmænd i Zoo. Af Per Hovdenakk, s 160-163 Naturen i Zoologisk Have – eller dem der lever på nas. Af Jens Gregersen, s 164-173 Fynbomalerne og Zoo. Af Erland Porsmose, s 174-183 Johannes Larsen og Fugledammen. Af Erland Porsmose og s 184-189 Bøggild på tigerjagt. Af Erik Varming). [Mogens Bøggild, Jeanne Grut, Jean René Gauguin, Karl Hansen Reistrup, Søren Kongstrand, Knud Kyhn, Hugo Liisberg og Hans Syberg m.fl.].

Udstillingssted for Ny Keramik. Rhodos, København 2002. 80 s. ill. litt. (Udstillingssted for Ny Keramik/The Exhibition Room for New Ceramics. Af/by Turi Heisselberg Pedersen, Bente Skjøttgaard og Lone Skov Madsen, s 9-12 Lerets fanatikere/The Clay's Fanatics. Af/by Erik Steffensen, s 14-21 Brugskeramik – hvad er meningen?/Ceramics for everyday use – What's the point? Af/by Jorunn Veiteberg og s 23-). [Turi Heisselberg Pedersen, Mark Lauberg, Lone Skov Madsen, Michael Geertsen og Bente Skjøttgaard samt Jeanette List Amstrup, Rigmor Als Jørgensen, Karen Bennicke, Martin Bodilsen Kaldahl, Lise-Lotte-Duch, Steen Ipsen, Ole Jensen, Gitte Jungersen, Vibeke Fonnesberg Schmidt, Karin Schou, Anne Tophøj, Flemming Tvede Hansen. Herudover Vibeke Jepmund Buciek, Signe Højmark, John Kørner, Niels H. Lauesen, Better Lübbert, Morten Løbner Espersen og Mette Marie Ørsted m.fl.]. 148 kr.

8 kunstnere omkring Nyholm. Red. af Lone-Lotte Janns. Silkeborg Kunstmuseum, Silkeborg 2002. 62 s. ill. (s 7 Forord. Af Lone-Lotte Janns, s 8-11 Fadet. Af Michael Rasmussen, s 12-21 Hyp, hyp alle mine værksteder. Af Esben Lyngsaa Madsen, s 22-27 Krukken, skæv som livet selv. Af Gunhild Rudjord, s 28-31 Til Erik. Af Bjørn Nørgaard, s 32-37 ”Brændt barn skyr ikke ilden ...”. Af Line Bruntse, s 38-41 Se grundigt efter. Af Bent Skytte-Rasmussen, s 42-47 Erik Nyholm, en af fædrene til fornyelse og udvikling. Af Signe Højmark, s 48-49 Lars Ravn, s 50-55 En professionel amatør i en keramisk verden. Af Lone-Lotte Janns og s 56-62 Erik Nyholm – Arbejder 1953-1990).

Nordic Network 2001. Danmarks Keramikmuseum, Korsør og Middelfart 2002. [24 s incl omslag]. ill. [Anders Ruhwald, Heidi Sachmann og Ina Sander Nielsen].

Gennem tiderne... 45 kunstnere fra Vejle amt. Red. af Nina Damsgaard. Vejle 2002. 96 s. ill. (s 3 Forord. Af Flemming Christensen). [s 28-29 Kåre Deichmann, s 38-39 Erik Graeser, s 44-45 Arny Birna Hilmarisdottir, s 58-59 Lene Birgitte Knudsen, s 68-69 Jytte Møller, s 74-75 Helle Nørby og s 80-81 Karen-Lisbeth Rasmussen]. 50 kr.

Syn for sagen. Dansk Kunsthåndværkere – Sydjylland. Dansk Kunsthåndværkere 2002. [56 upag s i spiralryg]. ill. [Anette Borch, Sten Børsting, Bibi Hansen, Arny Birna Hilmarisdottir, Gurli Hjort, Heike Jacobsen, Lene Kersting, Asger Kristensen, Susan Lange, Jytte Møller, Karen-Lisbeth Rasmussen, Tove Skov Larsen, Inge Kejlberg Tornvig, Inga Vestergaard Sørensen og Lars Wellendorf]. 60 kr.

Ragnarok. Keramiske parafraser af den nordiske mytologi. Nordsjællandske keramikere. Marienlyst Slot, Helsingør 2002. (s 2-3 Forord. Af Mona Faye). [36 s incl omslag]. ill. [Jane Bailey, Lisa Balsløv, Anette Christensen, Niels Huang, Hanne Hørby, Lenie Tolstrup Jarnov, Christa Julin, Geert P. Kisum, Hannah Malling, Lone Munksgaard, Linda M. Rasmussen, Else Secher, Jytte Strøm, Inger Tribler og Dorrit Worm].

La Tradition de Denmark. Innovation au Quotidien. Maison du Danemark. ill. [Martin Bodilsen Kaldahl, Michael Geertsen og Ole Jensen]. *

Afgang 2002 Graduation. Designskolen Kolding. 2002. upag. med CD-Rom. ill. (Heri bl.a. opslag om ”Den dekorative flade/ The Decorative Surface” [Om et samarbejde med Royal Copenhagen]). [Anne-Mette Buus, Maguerite Johnsen, Jette Lindkvist, Lova Nyblom, Trine Skovgaard Jensen, Karina Sprogøe Bendtsen og Linda Wandel].

Examen [2002]. Glas og Keramikskolen på Bornholm, Nexø 2002. 64 s. ill. (s 4-5 Forord 2002/Preface 2002. Af/by Knud Andersen og s 7 Glas & Keramikskolen på Bornholm/The Glass & Ceramics School on Bornholm). [Annett Krage Bærentzen, Janus Fisker, Bibi Frenning, Kasia Johansen, Christin Johansson, Jill Johansson, Jens Kofoed, Maria Liliegren, Signe Schjøth og Rikke Christine Terkelsen].

Afgang, Udgang, Examen 2002/Graduation, Qualification/Examination 2002 af/by Lene Nordfeldt Iversen. Dansk Kunsthåndværk. 3/2002,

s 18-29. ill. [Bibi Frenning, Christin Johansson, Jette Lindkvist og Lova Nyblom].

Kunsthåndværk & Design Biennalen 2002. [4. Kunsthåndværk•Design Biennale]. Kunstindustrimuseet, København 2002. 72 s. ill. 50 kr. (s 4-5 Forord/Foreword. Af/by Bodil Busk Laursen, s 6 og 9 Biennalen for kunsthåndværk og design 2002/The Biennial of Craft and Design 2002. Af/by Binnalekomitéen/the Biennial Committee, s 10-11 Juryens kommentar/ Comments of the Jury, s 12-13 Biennaleprisen 2002/The Biennial Prize 2002, s 48-57 Moderne kønsroller i fremtidens bolig/Modern Gender in the Dwelling of the Future. Af/by Johannes Andersen, s 58-65 Tingenes haute couture: Kunsthåndværk som avantgarde. Af/by Louise Mazanti og s 66-69 Dematerialisering og kunsthåndværksidentitet/ Dematerialization and the Artist-craftsman Identity. Af/by Jannik Jepsen). [Keramik af Jørgen Hansen, Signe Højmark, Malene Müllertz, Anders Ruhwald og Mette Marie Ørsted].

Fra ler til keramik. Red. af Lise Seisbøll. Danmarks Keramikmuseum og Vedstaarup Keramiske Lerfabrik, Middelfart/Skælskør og Assens 2002. 63 s. ill. (s 7 Begyndelsen. Af Peter Brandes, s 9 Vedstaarup Keramiske Lerfabrik A/S. Af Jørgen Strøjer Hansen, s 12 Danmarks Keramikmuseum. Af Lise Seisbøll). [Erik Bendtsen, Jens Bohr, Peter Brandes og Gunhild Rudjord samt Tove Anderberg, Karen Bennicke, Aage Birck, Merethe Bloch, Peter S. Carlsen, Heidi Guthmann Birck, Gerd Hiort Petersen, Kim Holm, Sverre Tveito Holmen, Helle Hove, Ole Jensen, Kirsten Justesen, Steen Kepp, Søren Kongstrand, Lisbeth Kring Jensen, Ann Linnemann, Ulrik Lund, Sten Lykke Madsen, Esben Lyngsaa Madsen, Richard Manz, Priscilla Mouritzen, Lisbeth Munch-Petersen, Malene Møller Hansen, Peder Rasmussen, Bente Skjøttgaard, Lone Skov Madsen, Inger Thing, Lene Vad Jensen, Ivan Weiss og Gerda Østergaard m.fl. samt Vedstaarup Keramiske Lerfabrik og Tommerup Keramiske Værksted]. [Teknik].

Danmarks Keramikmuseum/Museum of International Ceramic Art – Denmark by Lise Seisbøll. Danmarks Keramikmuseum, [Korsør/ Middelfart] 2002. 95 s. ill. [Karen Bennicke, Peter Brandes, Peter S. Carlsen, Anne Davidsen, Betty Engholm, Niels Erik Gjerdevik, Bente Hansen, Gerd Hiort Petersen, Nina Hole, Kirsten Justesen, Jens Kofoed, Søren Kongstrand, Lisbeth Kring Jensen, Birgit Krogh, Ulrik Lund, Sten Lykke Madsen, Bodil Manz, Richard Manz, Lisbeth Munch-Petersen, Lova Nyholm, Peder Rasmussen, Bente Skjøttgaard, Lone Skov Madsen, Inger Thing, Peter Tybjerg, Lene Vad Jensen, Ulla Viotti, Ivan Weiss, Barbro Åberg m.fl.].

Tableware 2002. Danmarks Keramikmuseum, Korsør og Middelfart 2002. [20 s incl omslag]. ill. [Ole Jensen, Martin Bodilsen Kaldahl, Karin Michelsen, Marianne Nielsen og Lene Vad Jensen].

British Studio Ceramics. By Paul Rice. The Crowood Press [The Stable Block, Crowood Lane, Ramsbury, Marlborough, Wiltshire SN8 2HR, England. Website: www.crowoodpress.com]. 2002. 256. ill. litt. sign. glossary. index. ib. 29,95 £. [Agnete Høy/Anita Hoy samt Elizabeth Fritsch, Ian Godfrey, Jacqueline Poncelet og Poh Chap Yeap].

The Doulton Lambeth Wares. By Desmond Eyles. Revised by Louise Irvine. 2nd edition. Richard Dennis Publications, [The Old Chapel, Shepton Beauchamp, Ilminster, Somerset TA19 0LE, England. Website: www.richarddennispublications.com. Email: books@dennispublns.freemove.co.uk]. 2002. 332 s. ill. fabriksmærker og signaturer. litt. index. 60 £. [Agnete Høy/Anita Hoy].

Pots in the Kitchen. By Josie Walter. The Crowood Press [The Stable Block, Crowood Lane, Ramsbury, Marlborough, Wiltshire SN8 2HR, England. Website: www.crowoodpress.com]. 2002. 176 s. ill. litt. noter. glossary. index. ib. 25 £. [Anne Mette Hjortshøj, Ole Jensen og Tavs Jørgensen].

The Ceramic Surface. By Matthias Ostermann. A & C Black, [Website: www.acblack.com] og University of Pennsylvania Press, Philadelphia 2002. 200 s. ill. litt. index. ib. 30 £. [Beate Andersen, Ane-Katrine von Bülow, Hans & Birgitte Börjeson, Bente Hansen, Bodil Manz og Ulla Sonne].

Salt Glazing. By Phil Rogers. A & C Black [Website: www.acblack.com] og University of Pennsylvania, London og Philadelphia 2002. 240 s. ill. litt. index. ib. 30 £. [Hans og Birgitte Börjeson samt Anne Mette Hjortshøj].

Ceramic Figures. A Directory of Artists. By Michael Flynn. A & C Black [Website: www.acblack.com] og American Ceramic Society, London og Westerville 2002. 234 s. ill. ib. 30 £. [Nina Hole].

Tillæg 2001

Phaidon • Peter Brandes • Det antikke Grækenland. Søllerød Kunstforening, Gl. Holtegaard 2001. 95 s. ill. noter. (s 7 Forord. Af Jytte Hartmann og s 8-14 Phaidon • fra en græsk tanke til form. Af Duncan Macmillan).

Mogens Bøggild. billedhugger og tegner. 1901-1987. Af [Thomas Bullinger]. Skovgaard Museet i Viborg. 2001. 79 s. ill. 100 kr.

Kirsten Justesen. Jeg har hørt. Fama og den hellige Katrine med følge. Et udstillingskatalog. Red. af Kirsten Justesen. Museet for Religiøs Kunst, Lemvig 2001. [48 s.] ill. (s 5 Forord. Af Henrik Føge, s 42-44 Frasagn og tingenes tale. Af Carsten Thau og s 45 Tanken, troen og myten. Af Bodil Kaalund).

---

bøger på vej

Bornholmsk værkstedskeramik af Lars Serena. Bornholms Museum, Rønne, november 2003.

Alumina I-III. Af E.W. Flensburg. Rhodos, København 2003. 960 s. ill. ib. 950 kr.

Bing & Grondahl Figurines by Caroline and Nick Pope. Schiffer Publishing Ltd, Atglen, marts 2003. [Website: www.schiffer.com]. 248 s. ill. litt. index. ib. 39,95 £.

Dahl-Jensen Figurines 1897-1985 by Caroline and Nick Pope. Foreword by Else Dahl-Jensen. Schiffer Publishing Ltd, Atglen, marts 2003. 240 s. ill. litt. index. ib. 39,95 £.

Stentøj fra Den kongelige Porcelainsfabrik 1912-1985. Af Leif Lautrup-Larsen. 2003.

Hjorths Keramik. Red. af Ann Vibeke Knudsen. Bornholms Museum, Rønne 2004.

Ursula Munch-Petersen. Af Teresa Nielsen. Rhodos, København 2003. ill. ib.

Spor i keramikken. Af Ane Maria og Annimi Holst Schmidt. Rhodos, København 2003.

Danske keramikmærker og signaturer. Ved Gunnar Jakobsen.

All nations are welcome. Porzellan der Weltausstellungen 1851 bis 1910. Deutsches Porzellan Museum [Website: www.dt-porzellanmuseum.de], Hohenberg / Eger 2003. 141 s. ill. litt. noter. 14,90 €.

Art Deco 1910-1939. Ed. by Tim Benton, Charlotte Benton and Ghislaine Wood. V&A, London 2003. 464 s. ill. litt. noter. index. 40 £.

Bernhard leach – Life and Work by Emmanuel Cooper. Yale University Press [www.yaleup.co.uk], London 2003. 480 s. ill. litt. noter. index. 29,95 £.

The New Pottery Book by Tony Birks. Conran Octopus. 192 s. ill. 16,99 £. [Rev. udg. af *Complete Potters Companion*].

The Potter's Dictionary by Frank and Janet Hamer. A & C Black [www.acblack.com]. 440 s. ill. litt. ib. 45 £.

Ash glazes by Phil Rogers. A & C Black [www.acblack.com]. 160 s. ill. litt. ib. 28 £.

Idéen med anmeldelserne i dette nummer er at vise, hvad der rører sig uden for Danmark uden at glemme det danske. Blandt anmeldelserne er bøger om Kähler og Søren Kongstrand samt flere samtidige udenlandske keramiske virksomheder. Herudover en ny udgave af klassikeren "Pioneer Potter" af den berømte engelske keramikker Michael Cardew samt enkelte af de mange tematiske bøger.

Med undtagelse af anmeldelserne af "Kongstrand og Pedersen" samt "Fra ler til keramik" er anmeldelserne skrevet af Gunnar Jakobsen.

Nogen vil måske undre sig over, at der er to anmeldelser af "Kongstrand & Pedersen", men det skyldes, at redaktøren havde truffet aftale med museumsinspektør Jørgen Schou-Christensen på Kunstindustrimuseet om at anmelde bogen, mens den nye formand samtidigt hermed havde truffet en tilsvarende aftale med samleren Brian Erhardtson, der har websiten www.danskkeramik.dk. Derfor to anmeldelser af samme bog.

Kählers Værk. Om familien Kähler og deres keramiske værksted i Næstved 1839-1974. Af Peder Rasmussen. Nyt Nordisk Forlag•Arnold Busck, København 2002. 320 s. ill. litt. noter. kilder. personregister. ib. 399 kr.

Peder Rasmussen skriver bl.a. i indledningen, at: *Denne bog forsøger at beskrive Kählers værksted fra den allerførste begyndelse, dvs. fra de dage først i 1830'erne, hvor Herman Joachim Kähler tog på valsen rundt i Danmark og indtil de sidste aktive keramikere af slægten måtte opgive at drive værkstedet i 1974.*

Kählers keramiske værksted er ikke mindst interessant ved, at det har eksisteret så længe. Fra dengang, det var et ganske almindeligt købstadspottemageri i 1800-tallet, over forrige århundredskifte, hvor det under Herman A. Kählers ledelse opnåede status som internationalt berømt producent af kunstkeramiske varer. Og i det tyvende århundrede nåede værkstedet at gennemleve seks årtiers honorering af moderne tiders vekslende æstetiske krav.

Fem generationer af familien fik på hver deres vilkår mulighed for at tage del i virksomheden. De var alle glimrende pottemagere, nogle endda fremragende kunstnere. Kählers værksted forstod også at tiltrække billedkunstnere og andre keramikere til den nødvendige og konstante fornyelse af produktionen. Flere blev tilknyttet virksomheden i årtier, andre simpelthen gift ind i den store Kählerfamilie i Næstved. Det var kunstnere som H.A. Brendekilde, Thorvald Bindesbøll og L.A. Ring. Senere kom Svend Hammershøi, Jens

Thirslund og Kai Nielsen. Og til sidst eksempelvis Allan Schmidt, Eva Sørensen og Rasmus Nellemann.

Forsøget må siges at være lykkedes til fulde. Peder Rasmussen giver med stor indsigt en meget fin samlet fremstilling af Kählers historie samtidig med, at han bidrager væsentligt til at kaste yderligere nyt lys over Kählers Værk.

Peder Rasmussen er selv udlært pottemager fra Kähler, hvor han var pottemagerlærling 1966-1970, og kender dermed Kähler særdeles godt indefra uden at bogen bliver indforstået af den grund. Denne indsigt og hans fortsatte virke som keramikker præger bogen og er med til at give den en ekstra dimension.

Som Ole Nørlyng skriver i sin anmeldelse af bogen i Berlingske Tidende den 5. juni 2002 under overskriften "Med ved drejeskiven": *Vigtig er den indføling i keramikens væsen, som det selv at være pottemager medfører. Således beriger forfatteren Peder Rasmussen mange gange sin gennemgang af de utallige stykker med en fin fornemmelse for leret, glasuren og decorationen. Man får ved læsning så at sige leret i hænderne og kan følge dets muligheder og dets grænser – fra den rene form til den megen schwung - fra Jens Thirslunds sprælske dekorationer til Herman H.C. Kählers generobring af det enkle. Vi er i denne bog kommet tættere på materialet og processen, end det tidligere har været tilfældet.*

Et udsagn, som Klaus Meedom slutter op om i sin anmeldelse i Dansk Kunsthåndværk 2/2002, hvor han bl.a. skriver om bogen og Peder Rasmussen, at: *Den har det umistelige fortrin, at han selv er keramikker og er udlært på Kählers Værk, så han kender huset indefra og kan forholde sig til husets selvopfattelse og kan vurdere historien både som fagmand og som intim kender af tingenes forudsætninger. Han er klog på tingene og alligevel er teksten ganske uhøjtidelig. Han er en fin skriver.*

Bogen er en kronologisk fremstilling i fire kapitler af den kählerske familie og det keramiske værksteds historie. Hver Kähler-generation sit kapitel.

Peder Rasmussen giver fine karakteristikker af de enkelte Kählere, således siger han om Herman A. Kähler (1846-1917), at *Der er ingen tvivl om, at Herman A. Kählers største indsats ligger på den iværksættermæssige side af keramikproduktionen. Men gennem årene fremstillede han dog selv mange fine keramiske værker. De optræder altid med en karakteristisk ynde og usammensat ligefremhed. Om Herman H.C. Kähler (1876-1940) siges, at ... han er en af Kählerfamiliens allerstørste kunstnere.*

Tilsvarende gælder kunstnere som Karl Hansen Reistrup, Svend Hammershøi og Jens Thirslund, som

er blandt dem, der på forskellig vis har haft meget stor indflydelse på Käblers kunstneriske udvikling.

Om Jens Thirslund og produktionen på Kähler siger forfatteren bl.a., at *Thirslund indså med det samme, at hvis man skulle have styr på resultaterne og kunne reproducere med et rimeligt udbytte, så var man nødt til at arbejde konsekvent og præcist. Ved talrige afprøvninger lykkedes det ham således at få så meget hold på de vanskelige brændinger, at overraskelsesmomentet var reduceret til det tålelige minimale. Dermed tilvejebragte han også muligheden for en industrialisering. Det er netop i kraft af denne rationelle indfaldsvinkel, at Jens Thirslund, alle kunstneriske falbelader til trods, adskiller sig klart fra Kählerne, der på dette tidspunkt hvilede tungt i forrige århundredes mere alkymistiske og romantiske kunstnerkeramiske forestillinger. Heri er Thirslund en moderne keramik.*

Lidt senere i teksten karakteriseres Jens Thirslunds kunstneriske virke i forbindelse med beskrivelsen af en flise, som findes på Næstved Museum, og som lykkeligvis også er afbildet ved siden af teksten. *På Næstved Museum findes en lille flise, en af hans mange prøver. Den er nærmest lidt klodset og uden præcis form. Motivet er en fugl, som vredt kigger sig tilbage over skulderen. Koloristisk set er den forholdsvis enkel. Grå, okker, gule og blålige kulører dominerer – lustre naturligvis. Selvfølgelig med et fremragende, humørfuld og veloplagt penselarbejde. Men egentlig er det hverken farverne eller motivet, der fanger. Snarere er det hele udtrykket for stoflig nysgerrighed, for Thirslunds store kærlighed til materialerne – til begitning og glasur, til lustren og de mange andre farver, til røg, ild og penselstrøg – til leret, ja til hele keramikens mangfoldige verden.*

Jeg tror nemlig ikke, at motiverne var det vigtigste for ham. De var nok snarere en slags alibi ... det skelet, han kunne hænge sin kærlighed til det stoflige op på. Jeg tror, at det, der virker så stærkt ved Thirslunds keramik, er, at det er så tydeligt, at hans egentlige ærinde mere er, hvad der ligger og syder inde i den gloende ovn. I selve det øjeblik, hvor materialerne smelter sammen og deres vulkanske grundkarakterer lokkes til at samarbejde med det menneske, som i lange nattetimer sidder dér, uden for ovnen ... og har planer med dem. Hvad motiverne angår, må man nemlig sige, at der er et element af pastiche til stede. Han betjener sig i udstrakt grad af lånte motiver – ikke kopier eller plagiater – men netop lånte.

Forfatteren formår på en meget afbalanceret og afslappet måde at få frem, at Kähler udover at være et sted, hvor kunstnere færdedes og ydede deres ypperste, så var Kähler også en fabrik, hvor der over årene var en del genbrug af den enkelte form, men med forskellige glasurer, hvilket de medlemmer, der deltog i rundvisningen med Peder Rasmussen på udstillingen *Kähler keramik 1839-1969* på Kunstindustrimuseet i foråret 2002 også fik et klart indtryk af.

At det således i allerhøjeste grad var en fabrik ses bl.a. af, at Kähler i 1931 leverede 15.000 CLOC-askebægre

til De Danske Spritfabrikker, en produktion, der i lange tider holdt pottemagere og malere beskæftigede, hvilket var vigtigt for at kunne fastholde personalet under skiftende konjunkturer.

Om andres forsøg på tilskrivninger siger Peder Rasmussen: *Mange anstrengelser er gjort for at udrede hvem, der har malet hvad på hvilket – og hvornår, men det er yderst vanskeligt at sige noget om. Kun i sjældne tilfælde signeredes værkerne med andet end firma-logoet. Hvis man modtog bestillinger på et større parti vaser med en bestemt dekoration eller en bestemt farveholdning, blev der naturligvis sat en række malere på projektet. Tingene blev drejet på én gang, og dekorationen måtte ikke tage for lang tid af tekniske årsager, så samme ordre er ofte blevet effektueret af flere malere. Kun hvor der er tale om en løbende produktion af et helt ensartet stel, er der mening i at tale om hvem ... Men dekorationerne dør af kedsomhed i hænderne selv på den bedste maler, hvis der ikke skiftes lidt ud engang imellem, så det gjorde man. Der var altid flere, der "kunne" den samme dekoration, som i øvrigt efterhånden fik mere karakter af et dekurationsprincip, der kunne påføres flere slags ting – i flere forskellige farvesammensætninger. Desuden ville det også være uklogt at lade kun én malerinde bemestre en dekoration – i tilfælde af sygdom o.l. ville det gøre virksomheden alt for sårbar. Hvad drejning angår, fungerede det på lignende måde, selvom nogen naturligvis var bedre til ét og andre til andet.*

Bogen er flot illustreret med mere end 350 fotos, hvoraf de fleste er nyoptagelser af enkeltgenstande i farve, mens de sort/hvide som hovedregel er ældre optagelser eller gengivelser fra kataloger mv. Illustrationerne er i det store og hele placeret kronologisk, hvilket er med til at øge bogens overskuelighed og anvendelighed. Ved illustrationen er der fokuseret på højdepunkterne, men tillige vist eksempler på de masseproducerede varer, hvad der er med til at give et godt indblik i Käblers produktion.

De mange store fine fotos er et stort plus, men enkelte af de mindre burde have været større, så det afbildede ville have fremtrådt tydeligere. Man skal i hvert fald anstrenge sig meget for at se, at figuren i askebægeret på side 40 skulle være en trolld.

Illustrationer bør så vidt muligt placeres på samme side, som den pågældende genstand er omtalt i teksten, hvilket fx er tilfældet for den drikkende hest, der omtales på side 45, men hvor der – for en gangs skyld – er en sidehenvisning, som henviser til side 48, men hvor "hesten" er blevet på side 45, hvorimod der mangler en henvisning til den omtalte "Forårsvase", som er gengivet på side 48.

I teksten er der beskrevet mange genstande og disse beskrivelser er i og for sig udmærkede sammen med et foto el. lign., som øger forståelsen, men læseren lades noget i stikken, da der mangler henvisninger til gengivelser, når de ikke lige findes på samme side/opslag, men må findes på en af de foregående eller

efterfølgende sider, hvis der da i det hele taget er en gengivelse, hvad læseren ikke kan være sikker på.

Læseren hensættes således i en febrilsk bladren på grund af de manglende sidehenvisninger for at finde en eventuel gengivelse af det beskrevne. For blot at nævne få eksempler blandt mange, savner den på side 61 beskrevne ”elegant svungne hermelinvase” en dokumentation i form af en illustration. Tilsvarende savnes en gengivelse af de i citatet af Emil Hannover fra Det Danske Kunstindustrimuseums Virksomhed 1919 meget detaljeret beskrevne genstande – det i teksten omtalte fad kan vel ikke være det fad, der er gengivet på siden!

Det er irriterende at skulle lede efter illustrationer, som man tror, er der, efter beskrivelserne at dømme, og jeg kunne forestille mig, at forfatteren havde tænkt sig flere illustrationer under udarbejdelsen af manuskriptet. De tænkte illustrationer er formentlig af en eller anden årsag gledet ud i illustrationsfasen, hvad der med et Peder Rasmussens udtryk er brandærgerligt. På den måde bliver teksten lidt indforstået, i hvert fald set med en ikke-Kählerkenders øjne.

Teksten er velskrevet, men skæmmes af sjuskefejl. Tekstbehandling kan være en god ting, men kræver akkuratesse og konsekvens – teksten bliver, som den leveres af forfatteren, hvis der da ikke er en effektiv forlagsredaktør, som tager hånd om den, for i dag er der ikke en dygtig typograf, som retter forfatterens fejl – fotosætteren sluger teksten, som den leveres af forfatteren. Læsningen forstyrres ind imellem af ordombytninger, som fx på side 49 ”da det var jo hans ambition” og tastefejl som s 69 med foto af Thorvald Bindsbøll, hvor hans fødselsår og dødsår bliver til ”1846. 1908”, i stedet for ”1846-1908”, og s 77 ”bev sendt”, flere eksempler kunne nævnes. Nogle af disse småfejl kunne være afhjulpet med en simpel stavkontrol.

Jeg har bemærket, at forfatteren har det lidt svært med navne, idet en Jakobsen i forordet fejlagtigt er stavet med c, mens malerpigen Camilla i teksten står som Jakobsen og i registeret som Jacobsen! Til småtingsafdelingen hører således også, at en Klein i teksten står som Kristian Klein og i registeret som Christian Klein, en stavemåde som også anvendes i Weilbach. Endvidere står Gete Nielsen, som blev gift Petersen, to steder i registret og uden gensidige henvisninger.

Kay Bojesen, Per Børglum Knudsen, Peter Ove Christensen, Orla Jeppesen, Anna Kamienska, Theodor Lennartz, Elisabeth Lützhöft, Erik Nyholm og flere andre savnes helt i person-registeret. Hertil kommer, at sidehenvisningerne er misvisende, som for Stella Kähler, hvor s 83-126 skulle have været s 83,

126, så registret er ikke fuldstændigt og ej heller altid gennemskueligt.

De påpegede fejl og mangler kunne i det store og hele være undgået, hvis Nyt Nordisk Forlag havde gjort sin del af arbejdet på en ellers herlig bog.

Typografisk kunne jeg godt have undværet de gullige overskrifter, men layoutere skal jo finde på noget nyt, men de er i hvert fald ikke fremmede for læseligheden.

Et savn er dog en oversigt over anvendte fabriksmærker og kunstnersignaturer, men det finder man så i Ane Maria & Annimi Holst Schmidts ”Kähler & Keramikken” (Rhodos 2001), der er anmeldt i *keramiske noter* 15/2002.

Museer, handlende og samlere har med Peder Rasmussens ”Kählers Værk” fået en nyttig bog om Kähler og er sammen med førnævnte ikke til at komme udenom, hvis man beskæftiger sig med Kähler.

Bogen er som allerede nævnt anmeldt af Klaus Meedom i Dansk Kunsthåndværk 2/2002 og af Ole Nørlyng i Berlingske Tidende den 5. juni 2002 samt herudover af Christian Bundegaard i Politiken den 4. juni 2002 og af Jørgen Hansen i Jyllands-Posten den 26. juli 2002.

Kongstrand & Pedersen af Ane Maria & Annimi Holst Schmidt. Rhodos’ keramiske nærbilleder Bind I. Rhodos, København 2002. 123 s. ill. litt. kilder. noter. indeks. sign. 148 kr.

Godt stof

Det er en fabelagtig historie, Ane Maria & Annimi Holst Schmidt får fortalt om den esbjergensiske iværksætter, forretningsmand og keramikker Søren Chr. Pedersen med kunstnernavnet Kongstrand. Fra 1907 og i årene derefter eksperimenterede han med noget, der lignede et i dansk sammenhæng tidligt og vellykket forsøg med en stentøjsproduktion, men i realiteten var det en dygtig imitation med stentøjsglasurer på et ret specielt lertøjsprodukt. Det er vist nyt i den foreliggende bog, at dette bliver præciseret. Det bliver også gjort klart, at Søren Chr. Pedersen (Kongstrand) i disse år selv var i front med produktudvikling, glasureksperimenter og opbygning af et velfungerende keramisk værksted, men at han blev hjulpet af professionelle pottemagere og af nevøen Jens Pedersen, som her havde sin keramiske læretid.

Fra 1912 til 1917 gennemførte Søren Kongstrand en storslået selviscenesættelse som kunstnerisk geni på det keramiske område, og en blændende udnyttelse af den virak, han fik skabt omkring sig, bl.a. med god hjælp fra en presse, som han tilsyneladende holdt i sin hule hånd. En del af myten var, at han

selv udførte alt, hvad der udgik fra værkstedet, og at alt var unikt. Sandheden var, at der var flere hjælpere på det håndværksmæssige plan, efterhånden især nevøen. Men det er jo legitimt!

Om der blev ydet en kunstnerisk pionerindsats på et højere niveau kan vel diskuteres, men indsatsen blev på en eller anden måde ganske original. Hele dette spil, der efter min mening kun gør Søren Kongstrand endnu mere interessant som fænomen i tidlig dansk 20. århundredes keramik, redegøres der for i bogen med en ferm anvendelse af et overvældende og morsomt kildemateriale.

Hvad der sker efter 1919, hvor Søren Kongstrand selv har stoppet, og nevøen fortsætter for egen regning i næsten samme spor, er en ret banal og uinteressant historie. Men hvis Jens Pedersens produktion og afsætning op gennem 1930'erne har været rimelig stor, som det siges, er succes'en ikke helt ufortjent hvad angår nogle enkle vase- og krukkeformer med en stenagtig glasur og struktur. Forfatterens forsøg på at trække Jens Pedersen frem fra glemslen og lidt at nedgøre Søren Kongstrand er dog ikke så overbevisende som de afsnit tidligere i bogen, der fokuserer på Søren Kongstrands indsats. Nevøen er, som forfatterne selv konkluderer, "... en beskeden og gedigen håndværker", medens Søren Kongstrand unægtelig havde et format på en eller anden måde.

Det er meget man kommer rundt om i bogen "Kongstrand & Pedersen". Man kan derfor med interesse vente på forfatterens næste bind af Keramiske Nærbilleder, idet den foreliggende bog forpligtende er markeret som Bind I.

Jørgen Schou-Christensen

Kongstrand & Janteloven

Som mangeårig Søren Kongstrand og Jens Pedersen interesseret er det dejligt, at der igen er skrevet en bog, som beskriver Søren Kongstrand, og som ganske naturligt også belyser Jens Pedersens rolle i den keramiske pionertid.

Bogen giver mange oplysninger fra ældre avisartikler, der fint beskriver den succes, som Søren Kongstrand havde i datiden, og som kan karakteriseres som ganske usædvanlig for en kunstner og ydermere usædvanlig for en keramikker. Derudover er der i bogen mange fotos, som giver et fint indblik i de to keramikeres produktion.

Bogen er kronologisk opbygget og beskriver Søren Kongstrands forretningsmæssige succes, og belyser sammenhængen mellem Søren Kongstrand og Jens Pedersen. Hurtigt bliver det dog klart, at denne bog ikke handler om Søren Kongstrands kunstneriske

kvaliteter, men derimod om at mistænkeliggøre "Salgspsykolog" (ganske usagligt ordvalg), på bekostning af forfatterens ønske om at grave en næsten ukendt keramikker frem i lyset.

På side 15 i bogen citeres en artikel fra Nationaltidende (1911), hvor Søren Kongstrands lidenskab for det keramiske materiale kan mærkes i teksten, og hvor keramikkerens næse for at udvikle glasurer fremstår klart. Artiklen viser, at der ikke var tale om udelukkende tilfældighed, men i lige så høj grad om lidenskabelig keramisk forskning for at skabe spændende glasurer. At dette citat får en sekundær plads i bogen er utroligt.

Derimod beskrives inderligt, hvorledes Søren Kongstrand som selvstændig forretningsdrivende kan sælge billige tapeter og porcelæn i forretningen, en rød tråd til årsagen for at han kan sælge sin keramik. Søren Kongstrand bliver fremstillet som ansigtet udadtil og manden, der kunne dirigere journalisterne, alt imens Jens Pedersen og de andre keramikere i hemmelighed lavede den keramik, der blev signeret SK.

At bogen ikke et sted går ind og undrer sig over at Søren Kongstrands værksted i perioden 1911-1919 kunne fremstille fantastiske keramiske genstande, med hjælp af bl.a. Jens Pedersen contra de senere middelmådige og formmæssige ganske uelegante genstande under navnet Jens Pedersens værksted, fortæller at forfatterne ukritisk har nedskrevet kildernes oplysninger, og selv mangler en keramisk indgangsvinkel til emnet.

I afsnittet "epilog" forsøges kort at evaluere over Søren Kongstrand og Jens Pedersens respektive produktion. "Skal der udtrykkes fælleshed og forskellighed mellem Kongstrandværkstedet og Jens Pedersens værksted i forhold til den keramiske produktion, må det konstateres, at den karakteristiske formsans udtrykt i bl.a. vaser og krukker samt glasurer som f.eks. Silke ses i hele produktionsperioden på cirka 30 år".

Det er dog skammeligt, at forfatterne til bogen end ikke selv har set på bogens fotos, for bare der ville det være muligt at forstå, at ovenanførte citat er ønsketænkning om at berømme en ukendt keramikker. Fotoene i bogen dokumenterer stor afstand i formvalg og med hensyn til Silke, så er det rigtigt, at begge keramikere benyttede denne glasur, men også her er det aldrig lykkedes Jens Pedersen at skabe den samme variation i glasuren, som det lykkedes på Søren Kongstrands værksted. Kan man ikke undre sig over, at Jens Pedersens omtalte produktion for Søren Kongstrands værksted og det Jens Pedersen senere lavede på sit værksted, er så markant forskellig i kvalitet, med det resultat, at Jens Pedersen med årene skulle være blevet dårligere?

På side 90 i bogen står, at ”Karakteristisk for Jens Pedersens arbejder er, at der i genstandens indvendige bund er en forhøjning. Forhøjningen er opstået under drejningen i forbindelse med åbningen af lerformen og udjævning af bunden, hvilket kan skyldes, at Jens Pedersen på den ene hånd mangler det yderste af tomlen.”

Ved dette citat opstår der to spørgsmål. Hvad er årsagen til, at keramikken på Søren Kongstrands værksted ikke har den forhøjning, når nu bogen mener, at det alligevel hovedsageligt var Jens Pedersen, der drejede keramikken? Det næste spørgsmål er, hvornår mistede Jens Pedersen det yderste af tomlen? Det kan lyde som en lille ting, men skal Jens Pedersens væsentlige rolle i Søren Kongstrands produktion fremhæves, bør det vel også underbygges.

Søren Kongstrand var keramikker og kunstner og havde salgstalant, Jens Pedersen var udelukkende keramikker og mekaniker. Det ærgerlige er, at Søren Kongstrand, der var pioner og stor kunstner, så mange år efter skal forsøges indhentet af Janteloven, i hvilken keramisk/kunstnerisk interesse er dette?

Jens Pedersen var på flere måder en udmærket keramikker, der desværre er blevet helt overset af nutiden, men undlad venligst at lade Jens Pedersen måle sig med mesteren Søren Kongstrand, da det er et ganske urimeligt måleforhold, som bogen i princippet bare forstærker via fotoene.

Tonen over for Søren Kongstrand, som var han falskner, der beundredes for lånte fjer, er bogens største minus. Naturligvis har Søren Kongstrand ikke været med i enhver arbejdsproces, men derfra og til at insinuere, at det nærmest var Jens Pedersen, der var keramikeren for det som Søren Kongstrand kun var ansigtet på, gør bogen til sørgelig og useriøs læsning.

Mange andre store keramikere har haft hjælpere og der kan bl.a. nævnes Patrick Nordström og Axel Salto. Står disse keramikere for tur næste gang?

Brian Erhardtson

Kongeligt porcelæn 1820-1923. Blåmalet porcelæn fra Den kongelige Porcelainsfabrik. Af Lauritz G. Dorenfeldt. Nyt Nordisk Forlag, København 2002. [Dansk udgave af ”Kongelig dansk 2. Blåmalt porselen fra Den kongelige Porcelainsfabrik 1820-1923” - Huitfeldt Forlag, Oslo 2000]. 160 s. ill. litt. noter. fabriksmærker. Personregister. Oversigt over blåmalere og blåmalersignaturer. Summary. Zusammenfassung. 299 kr.

Lauritz G. Dorenfeldt redegør i ”Kongeligt porcelæn 1820-1923” for det musselmaledede og de blåblomstrede stels udviklingshistorie fra 1820 og frem til 1923. Bogen er en dansk udgave af ”Kongelig dansk 2 – Blåmalt porselen fra Den kongelige Porcelainsfabrik 1820-1923”, som udkom i Norge i 2000. Nyt Nordisk Forlag har åbenbart ment, at der ikke ville være et tilstrækkeligt salg i bind 1, som omfatter tiden fra 1775 frem til 1820, men det udgivne bind kan også godt stå alene.

Bogen fremstår som en direkte oversættelse af den norske udgave [Kongelig dansk 2], hvor man dog har valgt at flytte lidt rundt på bilag og tilhørende tekster, som man har valgt at samle, hvilket måske kan siges at være en forbedring for anvendelsen af bogen.

Største del af bind 2 er et katalog over servicer med musselmønster og blå blomst samt afbildninger heraf. Derudover er der et katalog i nummerorden over blåmalere og blåmalermærker samt ansættelsesperiode.

Der er så vidt jeg kan se ikke sket ændringer eller tilføjelser/rettelser i den danske udgave og jeg skal derfor i øvrigt henvise til anmeldelsen af bindet i *keramiske noter 12/2000*, hvor der bl.a. stod, at *Selv læsere, der ikke er specielt interesserede i de musselmaledede og de blåblomstrede stels historie, bliver fanget af denne velskrevne og spændende beretning om dette porcelæn.*

Prisværdigt er det, at denne udmærkede bog om blåmalet porcelæn fra Den kongelige Porcelainsfabrik nu foreligger på dansk og bogen vil være et uundværligt opslagsværk for museer, samlere og antikvitethandlere.

Royal Copenhagen Porcelain. Animals and Figurines. By Robert J. Heritage. Revised 2nd edition. Schiffer Publishing Ltd, Atglen 2002. [Website: www.schiffer.com - Bogbestilling: bushwd@aol.com]. 200 s. ill. sign. index. ib. 34,95 £.

Royal Copenhagen Porcelain – Animals and Figurines af Robert J. Heritage udkom første gang i 1997 [anmeldt i *keramiske noter 12/2000*], hvorefter forlaget så allerede igen i 2001 udgav en ny bog om Den kongelige Porcelainsfabriks figurer, nemlig *A Collector's Guide to Royal Copenhagen Porcelain* af Caroline & Nick Pope [anmeldt i *keramiske noter 15/2001*].

Royal Copenhagen Porcelain – Animals and Figurines omfatter som førsteudgaven kun figurer fra Den kongelige Porcelainsfabrik dekorerede i underglasurteknikken og fremstillet fra 1900 og frem til 1987. Udelukket er således både figurer

fremstillet før 1900 samt figurer, som er indgået i produktionen fra 1987, herunder de figurer som i 1987 indgik i produktionen ved fusionen med Bing & Grøndahl.

Interessant er det at have den nye udgave i hænde og se, hvilke ændringer der er sket i forhold til førsteudgaven og om forfatteren nu har taget bare noget af kritikken til efterretning. Først slår man op på forordet, men nej her er ingen hjælp at hente – forordet er uforandret. Det er således ikke anført i bogen, hvilke ændringer der er sket i forhold til førsteudgaven, så ejeren af førsteudgaven er noget på den, når han står med den nye udgave i hånden hos boghandleren. Dog, der synes ikke at være sket ændringer og en engelsk samler havde følgende kommentar: *I purchased the Heritage reprint the other day, nice cover but no new items inside. 4 new photos on the cover but if you check the text these pieces are not pictured or in the case of the sheep even referred to. If you check page for page with the original the content is identical except for the inclusion of the values in the text.*

Bogen er således et optryk af førsteudgaven og uden at manglende oplysninger om de enkelte kunstnere er tilføjet, hvilket ville have været ganske simpelt, fx ved at slå op i Dansk Keramisk Bibliografi eller ved at gå ind på Pope'ernes website (www.danishporcelain.co.uk), hvor de har rådet bod på sådanne mangler i deres bog. Endvidere ville forfatteren kunne have fundet en stor del af de manglende signaturer i Bredo L. Grandjeans bog fra 1983 om "Kongelig dansk Porcelain 1884-1980", som indeholder flere omfattende signaturlister.

Jo, og så lige en bemærkning om målene på figurerne – de er anført i inch og en inch svarer til, ja, hvad svarer den egentlig til? 2,54 cm! Selv briterne er gået over til centimeter, så ... eller er de nu det!

Layoutet er ændret og priserne på figurerne ajourført, men om det første er en forbedring, tjah... Priserne har jo en kort levetid, så det er rimelig ligegyldigt.

"Values Reference and Numerical List", som var med i førsteudgaven og som mange samlere bruger, er udtaget i den nye udgave, hvad der gør det vanskeligt at finde enkelte figurer.

Ydermere er billedkvaliteten i bogen ret ringe, idet fotoene generelt set er meget røde og mørke, selv om der også er enkelte, hvor billedkvaliteten er forbedret. Den dårlige tryk kvalitet hænger muligvis sammen med, at bogen er trykt i Kina, hvorfor forlaget tilsyneladende ikke har haft helt styr på trykningen.

Så, hvis du har købt førsteudgaven, så behold den endelig og køb Pope'ernes bog, hvis du har behov for

en mere fuldstændig oversigt over Den kongelige Porcelænsfabriks figurer.

Forlaget har som bekendt udgivet en del flere bøger om dansk keramik, men også bøger om andre emner med relation til Danmark.

I 2000 udgav forlaget *Scandinavian Art Pottery – Denmark & Sweden* af Robin Hecht [anmeldt i *keramiske noter 12/2000*] og *Scandinavian Ceramics and Glass – 1940s to 1980s* af George Fischler & Baret Gould [anmeldt i *keramiske noter 14/2001*].

Endvidere udgav forlaget i 2002 to bøger om skandinavisk glas. Efter forlagskataloget at dømme ligger hovedvægten på Sverige og Finland ligesom i de foregående nævnte to bøger om skandinavisk keramik. Bøgerne er skrevet af Lorenzo Vigier & Leslie Piña med titlerne *Scandinavian Glass 1930-2000 – Fire & Sea* og *Scandinavian Glass 1930-2000 – Smoke & Ice*. Begge bind er på 224 sider og rigt illustrerede.

Ligeledes udkom i 2002 *scandinavian modern furnishings 1930-1970 – designed for life* af Michael Ellison, som bl.a. omhandler skandinaviske møbler, men også andet godt skandinavisk kunsthåndværk og kunstindustri bortset fra keramik. Bogen er på 240 sider og rigt illustreret.

Dansk sølv er ej heller glemt, idet Schiffer i 1997 udgav *Georg Jensen – A Tradition of Splendid Silver* af Janet Drucker, der blev genoptrykt i 2002 samtidigt med at forlaget udgav *Georg Jensen – 20th Century Designs*, som er et genoptryk af uopdrivelige Georg Jensen-kataloger med forord af Janet Drucker og William Drucker. Bøgerne, der er rigt illustrerede, er på henholdsvis 312 og 256 sider.

The Doulton Lambeth Wares. By Desmond Eyles. Revised by Louise Irvine. 2nd edition. Richard Dennis Publications, [The Old Chapel, Shepton Beauchamp, Ilminster, Somerset TA19 0LE, England. Website: www.richarddennispublications.com. Email: books@dennispublns.freemove.co.uk]. 2002. 332 s. ill. fabriksmærker og signaturer. litt. index. ib. 60 £.

Dette er standardværket om Royal Doultons fabrik i Lambeth i London og dets produkter – ingen tvivl om det. Louise Irvine står bag denne flotte illustrerede og stærkt reviderede og udbyggede nye udgave af Desmond Eyles oprindelige klassiker fra 1975.

Af bogens indledning fremgår, at man har modtaget stor hjælp under udarbejdelsen fra Royal Doulton, hvilket må siges at være glædeligt, for hvor skal man ellers gå hen, om man ønsker at gøre et seriøst stykke arbejde. Desværre synes det samme ikke at være

tilfældet, når forfattere henvender sig til Danmarks betydeligste porcelænsfabrik – Royal Copenhagen – hvor der ikke er hjælp at hente. Folk modtager end ikke et svar, når de skriver til virksomheden, men bliver totalt ignoreret.

Bogen henvender sig til alle, der vil vide noget om Royal Doultons historie og Lambeth-fabrikken og dennes produktion i særdeleshed, men er tilligemed en guldgrube for museer og samlere med de mere end 700 farveoptagelser af virksomhedens forskelligt-arterede produkter lige fra toilet-kummer og krus lavet i forbindelse med forskellige begivenheder til kunstkeramik udført af kunstnere, som for de flestes vedkommende er ukendte i Danmark. Således er der eksempler på arbejder af George Tinworth, søskendeparet Hannah og Arthur Barlow, Frank Butler, Mark Marshall og Francis Pope, så vel som talrige eksempler på mindre kendte assistenters arbejder.

Hertil kommer ikke mindst biografier over kunstnere og andre, der har arbejdet på Royal Doultons fabrik i Lambeth. Biografierne er i muligt omfang suppleret med signaturer.

John Doulton (1793-1873) var en meget dygtig drejer og ved et tilfælde blev han i 1812 efter udstået læretid ansat i et lille pottemageri (Vauxhall Walk pot-house), der var ejet af Martha Jones, som var enke efter en pottemager. Her udgjorde pottemageriets ”foreman” sammen med John Doulton næsten hele personalet, hvorfor han deltog i alt forefaldende arbejde og fik derved lært alt om pottemagerfagets forskellige processer.

Han investerede ikke som så mange andre unge pottemagere fritid og løn i ”The Jolly Potter”, men sparede op af sin beskedne løn og i 1815 blev han medejer af pottemageriet, som nu kom til at hedde Jones, Watts & Doulton efter de tre partnere.

I 1820, da Mrs. Jones trak sig ud af firmaet, blev det til Watts & Doulton for snart at blive til Doulton & Watts, hvilket klart indikerer, hvem der var den drivende kraft bag virksomheden. Partnerskabet fortsatte frem til 1853, hvor Watts trak sig tilbage.

Da forretningen gik strygende og pladsen efterhånden blev trang, flyttede man i 1826 fra lokalerne i Waxhall Walk til Lambeth. Her overtog man et eksisterende pottemageri, hvor der også var plads til udvidelser, idet den tilhørende have var den største i Lambeth, når der sås bort fra den, der hørte til Lambeth Palace, hvor ærkebiskoppen af Canterbury havde sin London-residens. Uagtet dette måtte man dog snart til at opkøbe naboejendomme til de fornødne udvidelser af produktionen. Det var vist også på dette tidspunkt, at det blev besluttet at mærke varerne med ”Doulton & Watts” med og

uden tilføjelsen ”Lambeth Pottery”. [Navnet blev først til Royal Doulton i 1902].

De første åringer blev der ikke fremstillet megen kunstnerkeramik og produktionen var mere baseret på almindelige husholdningsartikler samt ikke mindst varer til industrien.

Da John Doultons anden søn Henry Doulton (1820-1897) i 1835 skulle vælge fag, var hans største ønske at træde i faderens fodspor og begyndte så som drejer i virksomheden, hvor han som faderen lærte pottemagerfaget fra bunden.

Henry Doulton fik hurtigt stor betydning for virksomhedens fremgang. Han forudså nye måder at anvende keramikken på inden for industri og samfundsliv og nye produkter blev udviklet, men kun et ad gangen. Hans hovedtese var, tilpasning til ændrede vilkår, forudse kommende tendenser og krav samt fremfor alt at introducere helt nye anvendelsesmåder af keramik. Dette var med til at skabe Doultons store succes og fremgangsrige virksomhed.

Henry Doulton var ikke synderlig interesseret i at fremstille kunstkeramik, da han udelukkende ønskede at koncentrere sig om den tekniske perfektion af de industrielle produkter, men med et spirende samarbejde med Lambeth School of Art fra 1862 og ansættelsen af George Tinworth i 1866 kom der virkelig gang i denne produktion, først med design af mere industrielt prægede produkter, som efterhånden gled over i individuelt dekorerede kander og vaser.

Problemerne var mange i starten, da brændingen af de saltglaserede ting skete sammen med de industrielle varer, men Doulton fik takket være en af kunderne, professor Arthur Church, løst de mange tekniske problemer omkring brændingen og nye glasurer blev udviklet. Efterhånden blev der plads til flere nyansættelser som søskendeparet Hannah og Arthur Barlow, der som de fleste, der fulgte efter, kom fra Lambeth School of Art.

I starten vidste man ikke rigtigt, hvad man skulle bruge Tinworth til og man placerede ham under ret utålelige forhold, men han holdt ud. Dreje kunne han ikke sely, men fik stillet en meget dygtig drejer til rådighed, som forstod hans tegninger og anvisninger. Lidt skævt så man også til ham, da han afskyede alkohol og brugte frokostpausen til at læse i bibelen.

Dette er indledningen til den meget spændende omkring 100-årige historie om *The Doulton Lambeth Wares*, som de dekorerede varer blev betegnet.

En af keramikkerne, der arbejdede en tid som designer og keramikker hos Royal Doulton i Lambeth var

”danskeren” Agnete Høy eller som hendes engelske navn blev Anita Hoy (1914-2000).

Agnete Blichfeldt, som hun er døbt, blev født af danske forældre i Middlesex i Storbritannien. Faderen arbejdede for et engelsk firma, men døde pludseligt under opholdet og moderen besluttede så, at de skulle flytte tilbage til Danmark.

Da Agnete viste kunstneriske evner blev hun uddannet som keramiker på Kunsthåndværkerskolen i København, hvor hun, som Emmanuel Cooper skriver i en nekrolog i *The Independent* den 14. april 2000, opnåede ”an aesthetic that combined great understanding and respect for materials with a purity of form”.

Efter Kunsthåndværkerskolen arbejdede hun en tid i Holbæk og dernæst hos Saxbo. I mellemtiden havde hun giftet sig med Axel Høy, men ægteskabet blev ikke nogen større lykke og Agnete Høy flyttede så sidst i 30’erne tilbage til Storbritannien.

Her arbejdede hun så først hos Bullers i Staffordshire, for så i 1952 at blive ansat i Lambeth Pottery, hvor hun fik stillet et værksted til rådighed. Her arbejdede hun så frem til lukningen af Lambeth Pottery i 1956. Hun var en meget innovativ keramiker med stor respekt for det hendes forgængere havde præsteret.

Da Lambeth Pottery lukkede, startede hun for sig selv i London, hvor hun fremstillede højt brændt stentøj og porcelæn.

Royal Doultons omfattende virksomhed ligger nu i Staffordshire og Royal Doulton har i tidens løb overtaget en række berømte virksomheder som Minton, Royal Crown Derby, Royal Albert, Beswick og Paragon.

Hungarian Ceramics from the Zsolnay Manufactory 1853-2001. Ed. by Éva Csenkey and Ágota Steinert. Yale University Press [www.yaleup.co.uk], London 2002. 268 s. ill. noter. index. ib. 50 £.

Zsolnay Porcelainsfabrik i Pécs har eksisteret siden 1853 og repræsenterer det ypperligste inden for ungarsk keramik. Fabrikken har formået at omstille sig efter de omskiftelige tider fra den industrielle revolution i det 19. århundrede og overleve det 20. århundredes verdenskrige med dets følger.

Zsolnay-familien ejede og ledede Zsolnay Porcelainsfabrik lige fra oprettelsen og frem til 25. marts 1948, hvor virksomheden bliver nationaliseret og dermed statsejet under det kommunistiske styre samtidig med, at Zsolnay-familien bliver sendt i fængsel, arbejdslejr el.lign.

Virksomheden havde en noget hård start og stifteren overlod hurtigt virksomheden til sin ældste søn, som efter ti års ikke særlig succesfuldt ejerskab overdrog virksomheden til broderen Vilmos Zsolnay og først da kom der gang i fabrikken. Vilmos Zsolnay fik virksomheden på fode, engagerede såvel sin egen familie som dygtige udenlandske arbejdere og landsbypottemagere fra Ungarn og videreuddannede dem på fabrikkens egen skole.

Kvaliteten og forsyningssikkerheden af tilstrækkeligt med råvarer sikredes og udvalget af bygningskeramik udvidedes. Udviklingen af et specielt keramisk materiale – pyrogranit – som kunne dekoreres med forskellige glasurer samt modstå vind og vejr, men ikke mindst frost og luftforurening, gjorde, at man i 1895 udvidede med en fabrik i Budapest, som udelukkende skulle masseproducere bygningskeramiske dele som fliser og inventar til badeværelser.

Produktionen af bygningskeramik var i høj grad med til at sikre virksomheden et solidt finansielt grundlag for den mere kunstneriske produktion, som familien Zsolnay prioriterede meget højt.

Anvendelsen af keramiske udsmykninger i arkitekturen ses stadig på overlevende offentlige og private bygninger fra det østrig-ungarske riges tid. Blandt de fornemste bygninger Kunsthåndværkermuseet i Budapest, der stod færdig i 1897 og hvor arkitekten havde tiltænkt Zsolnay Fabrikken en vigtig rolle, da fabrikkens bygningskeramik teknisk og æstetisk var af fineste kvalitet. På trods af bygningen er mere end 100 år, så fremstår bygningen stadig lige frisk.

Zsolnay Porcelainsfabrik samarbejdede med de bedste arkitekter og designere omkring produktionen af kunstkeramikken og Zsolnay Porcelainsfabrik ydede det ypperligste i årene omkring 1900, hvor fabrikken var nyskabende og fremstillede keramik med fantastiske glasurer og dekorationer til et internationalt publikum – en tid hvor fabrikkens produktion var fuldt på højde med, hvad der blev fremstillet i det øvrige Europa.

Selv om der vises eksempler på de seneste års produktion, så er det vanskeligt at sige, hvad fremtiden vil byde denne gamle virksomhed.

Bogen indeholder fotos af omkring 200 genstande og mønstre lige fra fabrikkens start i 1850’erne og frem til 2001, heraf en stor del i farve. Hertil kommer så 50 spændende fotos fra virksomhedens arkiv. Katalogdelens fotos har – som øvrige fotos – fyldige billedtekster, der yderligere suppleres af et appendix med noter til disse illustrationer. Endvidere er der biografier over fabrikkens væsentligste kunstnere og designere samt betydelige medlemmer af familien Zsolnay.

Bogen er et meget grundigt studie i Zsolnay Porcelainsfabrikkens historie og produktion og bidrager i høj grad til at kaste nyt lys over en væsentlig keramisk virksomheds historie, som det absolut er spændende at stifte bekendtskab med.

Hermann und Richard Mutz. Keramik des Jugendstils. [Katalog]. Museum für Kunst und Gewerbe, Hamburg 2002. 208 s. ill. litt. fabriksmærker. hf. 25 €.

Af forordet til bogen fremgår bl.a., at: *Die Grosse Experimentierfreude und der starke Drang nach Neuem, die in den künstlerischen Strömungen der Jahre um 1900 allseits zu beobachten sind, haben auch im Kunsthandwerk der Zeit tiefe Spuren hinterlassen. Die Entwicklung neuer Formen und Glasuren, zum Teil inspiriert durch den Blick auf andere Kulturen, führte in der Keramik zu bemerkenswerten Leistungen an denen die Manufaktur Mutz in Altona, der damaligen Nachbarstadt Hamburgs, lebhaften Anteil hat.*

Hermann Mutz (1845-1913), der er søn af en pottemager, kom formentlig allerede som 11-årig i pottemagerlære, idet han i 1906 kunne fejre 50-års jubilæum som pottemager.

I 1871 overtog han faderens værksted, som på det tidspunkt hovedsageligt fremstillede kakkellovne og omkring 1880 havde virksomheden op mod 100 ansatte. Sønnen Richard Mutz (1872-1931), der allerede i 1886 kom i pottemagerlære, blev i 1897 medindehaver af virksomheden.

I adressebogen for Altona fra 1898 lyder beskrivelsen: *Ofen- Herd- und Majolikafabrik, Töpferei, Schlosserei und Fabrik für Central-Heizungs-Anlagen und patent. Bedarfsartikel.*

I 1899 ses Musée des Arts Décoratifs i Paris at have foretaget de første indkøb af Mutz-keramik og i 1900 deltog firmaet i Verdensudstillingen i Paris og blev her tildelt en sølvmedalje. Samme år indkøbte Kunstindustrimuseet i København ”Sieben Töpfe von Mutz, Altona”.

At samtiden var meget betaget af Hermann og Richard Mutz’ arbejder, fremgår bl.a. af følgende citat fra det engelske tidsskrift *The Studio* [Volume XX, 1900, s 129]: *For some months past the modern pottery-ware from the workshops of Hermann Mutz of Altona has been exciting no little sensation among amateurs and connoisseurs, on account of its coloured glazing, which surpasses anything of the kind hitherto produced in Germany. Meanwhile Herr Mutz, aided by his son, Herr Richard Mutz, has carried his experiments forward in various directions with the happiest results. His latest productions reveal great ingenuity of form, added to extreme richness of colouring. They are designed with full regard to their utilitarian purpose, and the various shades*

of colour are obtained by means of delicate glazing. Quite novel are the little clay vessels, which are intended to replace the old glass finger-bowls for the dinner-table. This is a distinct improvement, for the clay bowls with their bright polychrome hues both inside and out are very decorative, and, when filled with water, have a charming effect.

The special merit of these productions lies in this: they are the direct outcome of a genuine handicraft, and have been evolved as the result of long years of practice. They are admirably designed for the purpose for which they are intended, and their material has in no way been distorted from its legitimate use.

”Keramikmanufaktur Hermann und Richard Mutz” i Altona var således omkring 1900 en af de betydeligste kunstindustrielle virksomheder indenfor tysk jugendstil. Dets ry havde baggrund i tidlige eksperimenter med stentøj og anvendelsen af løbeglasurer efter japansk forbillede.

I 1903 begynder et samarbejde med billedhuggeren Ernst Barlach (1870-1938), hvilket i 1903/1904 resulterede i 10 skulpturer. Efter Hermann Mutz’ død i 1913 videreførtes virksomheden af hans tredje kone og virksomheden eksisterede frem til omkring 1929.

I mellemtiden var Richard Mutz i 1904 flyttet til Berlin, hvor han grundlagde ”eine keramische Kunstwerkstatt”. Her koncentrerede han sig især om fremstillingen af bygningskeramik samtidigt med at han fortsatte samarbejdet med Ernst Barlach samt yderligere andre fremtrædende tyske billedhuggere, men med, som jeg læser teksten, en omskiftelig økonomi.

I 1909 skriver man om Richard Mutz i *The Studio Year-Book of Decorative Art*, at *Herr Mutz has been associated with the modern movement in arts and crafts in Germany since its commencement. He was very successful with his ceramics at the exhibitions held in Dresden in 1901 and 1906, also in Paris 1900, Turin 1902, St Petersburg, Hamburg, &c. Examples of his work are to be found in all the larger public collections in Germany, as well as in Paris, Vienna, Copenhagen and Christiania.*

Richard Mutz døde i Berlin i 1931 af en gasforgiftning, mens virksomheden ophørte allerede i 1929.

Bogen indeholder, udover den kronologiske gennemgang af deres virke, en gengivelse af samtidens syn på deres keramik, dog har man ikke medtaget de to ovenfor gengivne engelsksprogede tekster, selv om de er med i litteraturhenvisningerne.

Bogen er således en status for forskningen omkring Hermann og Richard Mutz’ virke samtidigt med at fotos af mere end 150 genstande giver et godt kronologisk overblik over produktionen.

Opmærksomheden henledes på Mutz-udstillingen på Vejen Kunstmuseum, der åbner den 17. maj 2003, hvortil der udgives et dansk katalog.

Bunzlauer Keramik. Die Feinsteinzeugfabrik Julius Paul & Sohn in Bunzlau (1893-1945) 1-2. Von Inge Lippert, Konrad Spindler, Werner Endres und Ekkehard Lippert. Nearchos 8-10 - 2000/02. Forschungen des Instituts für Ur- und Frühgeschichte sowie Mittelalter- und Neuzeitarchäologie der Universität Innsbruck. Arnoldsche [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart, 2002. 954 og 286 s. ill. litt. kilder. sign. Markenverzeichnis. navneregister. stedregister. ib. i kassette. 139,80 €.

Dette er årets mest imponerende udgivelse og det være sagt uden at forklejnne andre udgivelser om enkelte keramiske virksomheder, men intet overgår dette værk på mere end 1200 sider og henved 2000 illustrationer.

Værket behandler Feinsteinzeugfabrik Julius Paul & Sohn i Bunzlau, som eksisterede fra 1893 og frem til 1945, hvor Bunzlau blev til det polske Boleslawiec, resten af den tyske befolkning udvist, hvorefter fabrikken ophørte med at eksistere.

Herudover belyses tillige området keramiske tradition – Bunzlauer Keramik, der går helt tilbage til middelalderen, og som efterhånden er blevet et begreb.

Grundlæggeren Julius Paul (1864-1932) er født i Naumburg ved Queis i Bunzlau amt i Schlesien og er ud af en familie af pottemagere gennem otte generationer, hvorfor det også forekom naturligt, at Julius Paul i 1893 åbnede eget pottemageri i Bunzlau.

Mit der Entscheidung seine Töpferei in Bunzlau anzusiedeln, verschaffte sich der 29jährige Julius Paul die Vorteile einer hervorragenden Infrastruktur: Bunzlau allgemein bekannt als „Stadt des guten Tones“, war ein über Jahrhunderte gewachsenes Zentrum der Tonwarenfabrikation. Im Kreis Bunzlau lagen große Tonvorkommen. In der Stadt stand ein gewisses Potential an qualifizierten Töpfern zur Verfügung. Die Keramik aus Bunzlau hatte u.a. wegen der hohen Feuerfestigkeit und der bleifreien Glasuren einen guten Ruf. Der Kohle- und Warentransport konnte über die Bahnstation Bunzlau und der Strecke Breslau-Berlin sowie über ein gut ausgebautes Straßennetz abgewickelt werden. Die wichtigsten Absatzgebiete, darunter Österreich (Böhmen und Mähren) und Russland (Russisch-Polen), waren gut erreichbar.

På trods af alle disse mange fordele, så havde den keramiske industri det ikke alt for godt i Bunzlau, beskyttelsestold og høje jernbanefragttariffer var medvirkende årsager, men også en ændret efterspørgsel, som nu mere gjaldt stentøj og emaillevarer samt det, at der i 1893 var 32

pottemagerier i Bunzlau gjorde konkurrencesituationen uholdbar og medvirkede til at fortjenesten for den enkelte pottemager var beskedent.

For at afhjælpe disse problemer, oprettede man i 1897 en ”Keramische Fachschule” i Bunzlau, som skulle medvirke til at få lervarefabrikationen på fode igen.

Julius Paul var én af de pottemagere, der hurtigt forstod at udnytte den viden og ekspertise, som skolen kunne tilføre. Allerede i 1902 gav det anledning til en teknisk og designmæssig fornyelse af produktionen, hvor han således på basis af en opskrift udviklet af Keramische Fachschule med anvendelse af Bunzlauerleret startede en produktion af stentøj, som gjorde at man kunne levere, hvad kunderne efterspurgte. Specielt med indførelsen af nye produktionsmetoder fra 1907 tog produktionen fart og bidrog væsentlig til virksomhedens overlevelse og fortsatte fremdrift. En omstilling, der var afsluttet i 1922.

Fremskyndet dels af pottemagersvendenes høje lønkrav, dels mangelen på udlærte pottemagere, måtte Julius Paul efterhånden opgive de håndværksmæssige arbejdsmetoder. Han rationaliserede produktionen, indførte en specialisering af arbejdsprocesserne og gjorde dermed produktionen mere fabrikmæssig samtidigt med at han indførte arbejdsbesparende maskiner og gipsforme samt tog en brændstofsbesparende ovn i brug. Forvamlingsprocessen var tilendebragt ved slutningen af Første Verdenskrig og resultatet muliggjorde en industriel serie- og masseproduktion. Gennem en fortsat indførelse af nye fremstillingsmetoder søgte Julius Paul at optimere arbejdsprocesserne i sin virksomhed.

Virksomheden blev som følge heraf særdeles konkurrencedygtig, hvilket sammen med det nye stentøj og det fornyede design gjorde, at der var stor efterspørgsel på virksomhedens produkter. Medarbejderstaben var derfor stærkt stigende trods indførelsen af mere rationelle produktionsmetoder og arbejdsbesparende maskiner mv. At Julius Paul havde handelstalant, var ej heller uvæsentlig for fremdriften. Indtjeningen var ovenikøbet så god, at man deltog i opkøbet af Steinzeugwerk Bunzlau GmbH, som fremstillede sanitære artikler.

Man følger virksomhedens historie og dens produktion gennem årene og frem til slutningen af Anden Verdenskrig, hvor en af forfatterne bl.a. skriver, at *Die Produktion konnte bis Ende Januar 1945 laufen., weil Bunzlau bis Ende 1944 von Kriegshandlungen nahezu verschont geblieben war. Aufgrund seiner geographischen Position galt Schlesien während des Zweites Weltkrieges als „Luftschuttkeller Deutschlands“.*

Im Januar 1945, in der Endphase des Zweiten Weltkrieges, durchbrachen sowjetische Truppen die deutsche Ostfront und drangen u.a. nach Schlesien ein. In Trecks flohen viele

Menschen durch Bunzlau in Richtung Westen. Die Stadt schaffte behelfsmäßige Unterkünfte für die Flüchtlinge und stellte Verpflegung bereit. Unter den Institutionen und Firmen, die täglich Essen lieferten, waren die Bunzlauer Keramikbetriebe Hoffmann & Co., Eduard Küttner und Paul & Sohn. ... Ab 11.2.1945 hielten russische Truppen die Stadt Bunzlau besetzt.

Am Ende des Zweiten Weltkrieges waren etwa 60 % der Häuser Bunzlau zerstört. Die Gebäude der Feinstezeugfabrik Paul & Sohn blieben unbeschädigt. Im Juni 1945 bzw. mit dem Potsdamer Abkommen vom August 1945 wurde Bunzlau unter polnische Verwaltung gestellt. Ende Juni 1945 begann die Ausweisung der restlichen deutschen Einwohner aus Bunzlau.

Få år efter slutningen af Anden Verdenskrig genoptog polske kunstnere og keramikere produktionen af Bunzlauer-keramik, såvel efterligninger af tidligere tiders Bunzlauer Keramik som nyt design.

Tilsvarende fortsatte nogle af byens tidligere indbyggere fremstillingen af keramik efter Bunzlauer-traditionen, hvor de nu slog sig ned i Tyskland og i dag fremstilles Bunzlauer-keramik således flere steder i Tyskland.

At Feinstezeugfabrik Julius Paul & Sohn i dag næsten er glemt kan undre, da den havde en omfattende eksport af stentøj af meget høj kvalitet.

Værket vil uden tvivl være et must for samlere af Bunzlauer Keramik og keramik fra Feinstezeugfabrik Julius Paul & Sohn i særdeleshed. For forfattere og forlag et absolut mønstereksemplar på en altomfattende monografi over en enkelt keramik virksomhed.

British Studio Ceramics. By Paul Rice. The Crowood Press [The Stable Block, Crowood Lane, Ramsbury, Marlborough, Wiltshire SN8 2HR, England. Website: www.crowoodpress.com]. 2002. 256. ill. litt. sign. glossary. index. ib. 29,95 £.

Paul Rice er New Yorker af fødsel, men har boet i London siden 1970, hvor han har et lille men spændende galleri, som jeg husker det fra et besøg i 1990, året efter at han havde udgivet sin første bog om *British Studio Ceramics in the 20th Century*, som jeg dengang syntes var lidt for dyr, men her i sommer erhvervede jeg den alligevel i den store kunstboghandel Sautter + Lackmann i Hamborg, selv om jeg godt vidste, at denne nye udgave af *British Studio Ceramics* var på vej.

Bogen er udformet efter samme koncept som sin forgænger og er en fremstilling af værkstedskeramikens udvikling i Storbritannien i det 20. århundrede med fokus på de betydeligste keramikere.

Bogen indeholder følgende kapitler: 1 The Early Years, 2 Bernard Leach and Shoji Hamada, 3 Michael Cardew, 4 The Sung Revival, 5 William Staite Murray, 6 The Earthenware Years, 7 Lucie Rie and Hans Coper, 8 St Ives after the War, 9 Handbuilding, 10 The Royal College of Art, 11 Trends and Fashions, 12 The Camberwell School, 13 Diversity in Britain og 14 The End of the Era? Herudover indeholder bogen en oversigt over Public Collections of British Studio Ceramics in the United Kingdom, Selected Bibliography, Index of Potters, Glossary of Ceramic Terms samt Index.

Alle de mest fremtrædende keramikere som Bernhard Leach, Shoji Hamada, Michael Cardew, Lucie Rie, og Hans Coper, for nu at nævne nogle få, bliver grundigt behandlet såvel med hensyn til arbejdsområder som indflydelse.

Af introduktionen til bogen fremgår, at det er forfatterens opfattelse, at ... *one of the many interesting aspects of British studio ceramics is that this country led the world for much of the twentieth century. France had a brief period of producing highly important work at the beginning of the century; Japan has produced much superb tableware and fine traditional pottery; and America had a period of enormous vitality in the postwar years and is unequalled in the field of ceramic sculpture. With these exceptions, the majority of interesting and influential work has been made in Britain.*

...

Why have British studio ceramics been so dominant? I think that there are two primary reasons for this. The first is Britain's fine and unique ceramic tradition, starting in medieval times.

...

The second, and more direct, reason for the importance of British studio ceramics is Bernhard Leach. His influence on modern ceramics parallels and even exceeds that of Pablo Picasso on modern painting. Leach's pots, ideas, books and students have left their mark on every corner of the ceramic world.

Without Leach it is doubtful whether Hamada would have ever come to Britain or whether his important early students, Cardew, Pleydell-Bouverie and Braden would ever have achieved such prominence. Even William Staite Murray greatly benefited from the status Leach brought to pottery and from the technical knowledge he brought to Britain.

The starting point for modern postwar ceramics in Britain was, primarily, Lucie Rie. Rie was strongly influenced by Leach, and it was his fame as potter that attracted her to England. Most refugee artists went to America. Without Rie it is unlikely that Hans Coper would have worked in clay. Rie and Coper, through their ceramics and teaching were the major influence on British studio ceramics in the second half of the century. Elizabeth Fritsch, Ewen Henderson, Alison Britton, Jacqui Poncelet, John Ward and Geoffrey Swindell are just few of their students whom they greatly affected.

Alternatively, one could easily write the history of modern British studio ceramics as a series of reactions against the style and ideas of Bernhard Leach. The debate over the quality of his work and the validity of his ideas rages more fiercely now than ever, but it is not difficult to imagine how much of a ceramic backwater Britain might have been had he stayed in the East.

Bogen giver et flot billede af *British Studio Ceramics in the 20th Century* med sine mere end 250 farvefotos og er meget anvendelig for samleren, som ønsker at få et overblik eller søger viden om enkelte keramikere, idet ”Index of Potters” supplerer fremstillingen med korte beskrivelser af 200 af det 20. århundredes væsentligste britiske keramikere og deres arbejder samt signaturer og mærker, hvorved den også bliver en nyttig håndbog.

Enkelte af keramikere har arbejdet en kortere tid i Danmark og det er:

- Elizabeth Fritsch (f 1940), der arbejdede hos Bing & Grøndahl 1972-1973
- Ian Godfrey (1942-1992), der havde værksted i København 1976-1980
- Jacqueline Poncelet (f 1947), der arbejdede for Bing & Grøndahl 1985-1986
- Poh Chap Yeap (f 1927), der havde værksted i Århus i 1961.

En enkelt dansk keramik er med i bogen og det er Agnete Høy/Anita Hoy (1914-2000), der boede og arbejdede i Storbritannien gennem mange år, hvilket der kan læses mere om i anmeldelsen af *The Doulton Lambeth Wares*.

Keramikere som næsten udelukkende laver brugskeramik finder man ikke mange af i *British Studio Ceramics*, men derimod i to af forlagets andre bøger – *Pots in the Kitchen* [anmeldt efterfølgende] og *Tableware in Clay from studio and workshop* [anmeldt i *keramiske noter* 11/2000].

Et andet godt supplement til *British Studio Ceramics* vil være Oliver Watsons katalog *British Studio Pottery* fra 1990 over Victoria and Albert Museums bestand. Bogen er optrykt som paperback og fås stadig fra forlaget Phaidon.

Pots in the Kitchen. By Josie Walter. The Crowood Press [The Stable Block, Crowood Lane, Ramsbury, Marlborough, Wiltshire SN8 2HR, England. Website: www.crowoodpress.com]. 2002. 176 s. ill. litt. noter. glossary. index. ib. 25 £.

Pots in the Kitchen følger udviklingen af keramikken, som har været brugt til madlavning i Storbritannien i det 20'ende århundrede med fokus på især Bernhard Leach, Michael Cardew og Ray Finch samt nulevende britiske keramikere og deres arbejder, men også

arbejder af en del franske samt keramikere fra andre lande er repræsenteret i bogen.

Bogens kapitler er 1 Cooking Around an Open Hearth, 2 Cooking in the Oven, 3 Studio Pottery: the Legacy of Bernhard Leach, 4 Pots from France, 5 Cooking with Clay Pots, 6 Casseroles and Baking Dishes, 7 Pudding and Pies, 8 Strainers and Drainers and Pots in the Pantry, 9 Let's Get technical og 10 Clays, Slips and Glazes.

Gode keramikere som Richard Batterham og John Leach (Muchelney Pottery) samt Winchcombe Pottery og Andrew & Joanna Young præsenteres sammen med andre favoritter som Anna Lambert og Ruthanne Tudball. De fire førstnævntes arbejder finder man i David Mellors butik i London, hvis man ikke lige skulle komme til Dorset, Somerset, Gloucestershire eller Norfolk, hvor pottemagerierne er beliggende.

Om Richard Batterham, som en del medlemmer stiftede bekendtskab med under besøget i Galleri Granberger på turen til Sverige forrige år, skriver forfatteren følgende:

Despite all the changes that occurred in the 1980s, some potters continued to produce consistently well-made domestic pottery in the Leach tradition. After an apprenticeship at the Leach Pottery, Richard Batterham set up his workshop at Durweston in Dorset in 1959. Batterham has been little affected by shifts in public taste and he continues working on his own, making 'pots intended for a domestic environment – to be used and enjoyed'. The pots are thrown on a kick wheel and, after minimal decoration, generally incising and faceting, are glazed with soft ash glazes, mostly matt or semi-matt celadons. The four-chambered kiln he uses is based on a Korean climbing kiln, similar to the one he had experience of at St Ives, which is fired four to six times a year on oil. A small down-draught kiln is used to fire salt-glazed pots. Batterham is not a 'country potter' in one sense and yet his garden and its produce are as important to him as his prolific output of pottery. Large and majestic storage jars, plates, bowls, teapots and cooking pots of many kinds have a domestic purpose that are intended to 'enrich rather than adorn' and are 'improved by loving use'.

Efter forfatterens opfattelse, så ser fremtiden lovende ud: *Now as the twenty-first century begins, some studio pottery is again finding an association with the renewed interest in sustainability, as well as organic and natural materials. While many makers, however, continue to disassociate themselves from utilitarian connections, believing that this link with utility does much to denigrate clay as a medium, others are beginning to realize that 'use is not a mundane factor', and are successfully combining experimental installation or individual work with vibrant, exciting and useable pots.*

Der er fotos af såvel de køkkenredskaber, som man oftest ser afbildet, men også mere ydmyge genstande såsom citronpressere er at finde blandt de mere end 300 farvefotos, som bogen indeholder.

Hertil kommer så praktiske anvisninger på anvendelsen af de enkelte redskaber med tilhørende opskrifter, noget jeg godt kunne have undværet.

Der er nogle få serier med instruktive fotos, som viser, hvorledes keramikeren fremstiller én af sine ”pots”, desværre som hovedregel uden fotos fra pottemageriet og slet ikke af keramikeren, men med fine beskrivelser af pottemageren og deres arbejder, således bl.a. Andrew & Joanna Young og Ruthanne Tudball.

Tre danske keramikere er repræsenteret i bogen og det er Anne Mette Hjortshøj, Ole Jensen (Royal Copenhagen) og Tavs Jørgensen (Dartington Pottery).

Skulle man sammenligne med en anden bog om brugskeramik må der absolut henvises til *Tableware in Clay from studio and workshop* af Karen Ann Wood (Crowood Press, 2000), som blev anmeldt i *keramiske noter 11/2000*. Her er fokus hovedsagelig på keramik, der anvendes på bordet.

Krukan som kropp. Eva Bengtsson, konstnær og keramik. Av Jan Brunius. Carlssons, Stockholm 2001. [112 s]. ill. ib. 240 SEK.

Eva Bengtsson (f 1955) fik sin uddannelse som keramik ved Konstindustriskolan i Göteborg (1976-1980) efter at have frekventeret flere andre skoler såvel i Göteborg som i Stockholm.

Hun har siden 1990 haft sit værksted i Frilleås i det sydlige Sverige, hvor hun begyndte at lave store krukker i begyndelsen af 90'erne. Udover de store krukker, så fremstiller hun fortsat servicer, som er en mindre men ikke uvæsentlig del af hendes produktion.

For Eva Bengtsson betyder formen – den perfekte form – ikke helt så meget som decorationen, ikke at hun ikke mestrer formen, for det gør hun, hvad bogen også viser, men det er mere glasuren og decorationen, som man hæfter sig ved.

I decorationen af de store krukker og fade indgår ofte enkeltord, som gentages i spredt fægtning eller som border. Korte sætninger, der udtrykker meninger, kan tilsvarende være en del af decorationen og dermed en væsentlig del af det kunstneriske udtryk – meddelelsen/budskabet.

Bogen dækker en 20-årig periode fra 1980 og frem til 2001 og selv om fotoene er optaget over en lang periode, så er alle optagelserne af fotografen Arne Persson og fotograferet med stor indlevelse, så Eva Bengtssons arbejder kommer til deres ret.

En flot bog om en spændende svensk keramik.

Pioneer Pottery. By Michael Cardew with an Introduction by Seth Cardew. A & C Black, London [37 Soho Square, London W1D 3 QZ. Website: www.acblack.com] og American Ceramic Society [www.ceramics.org]. 2002. 352 s + 16 s. ill. litt. glossary. index. ib. 30 £.

Den store engelske keramikerværkstedsejer Bernhard Leach (1887-1979) gav i forordet til førsteudgaven af *Pioneer Pottery* fra 1969 en god introduktion til bogen, hvor han bl.a. skrev, at *The necessity of finding and doing everything for himself lies behind this book, and in consequence it is filled with a sense of discovery and firsthand knowledge, and it is thereby of intrinsic value, especially to young and groping potters.*

Cardew has spent years under a kerosene lamp at night in the African tropics, sweating at his geology and chemistry in order, literally, to understand the lie of his land; to find and to be able to use intelligently the rocks and clays, ashes and oxides with which his high temperature pots are made.

This is not mere book knowledge, nor are the formulae dry; everywhere the contact with harsh necessity, and with nature in the raw, rules out sentimentality and at the same time enlivens what might have been the aridity of theoretic science.

Pioneer Pottery og Bernhard Leach's bog *A Potter's Book* fra 1940, er de to bøger, der nok har betydet mest for keramikere i den engelsksprogede verden, hvilket bl.a. fremgår af følgende citat af Penelope J. Collet: *Pioneer Pottery was one of the first 'real technical book[s]', which gave people a 'very solid understanding of materials' ... Along with Leach's A Potter's Book and books by Daniel Rhodes, Pioneer Pottery became one of the main references for the potters. Cardew's inquiring mind and his concern for sourcing local materials have also influenced the older potters.*

Keramikeren Ivan McMeekin skriver i sin anmeldelse af den oprindelige udgave af *Pioneer Pottery* i volume 8 af tidsskriftet ”Pottery in Australia”, at *for some years many potters have felt the need of a book that could act as a sequel to Leach's book, both freeing them perhaps from too great dependence on Japanese technique and usage, and the same time enabling them to progress further in the development of pottery that lives and grows out of its own environment.*

Bogens væsentligste bidrag til keramikken var efter hans opfattelse: *first, the notion of pottery 'that lives and grows out of its own environment'; second, the value of sound technical information for the potter; and third, the practical information drawn from Cardew's knowledge of the traditional handcraft skills of the country potter.*

Man har i det store og hele valgt at optrykke den oprindelige tekst uændret, uanset at der på visse områder er sket ændringer med hensyn til materialer og priser mv, men man har ment, at indholdet er ligeså relevant i dag, som det var dengang. Dertil kommer

så, at den er med til at dokumentere metoder og teknikker for en generation af keramikere.

Bogen omhandler følgende emner:

1 Geology for potters, 2 Clay, 3 Silica, 4 Felspar, 5 Other raw materials, 6 Pottery bodies, 7 Making pots, 8 Glazes, 9 Potters' refractories, 10 The kiln, 11 The workshop og 12 The product samt en række appendixer, Bibliography, Glossary og Index.

Michael Cardews indgangsvinkel er meget praktisk, og såvel nybegynderen som den professionelle kan hente hjælp i denne udførlige bog, som er skrevet i et letforståeligt engelsk, og hvor teksten underbygges af en række instruktive tegninger.

Pottery should begin with the stimulus of hunting for and obtaining raw materials, discovering their nature and learning what can be done with them and what fire can do to them ... An unknown clay should be presumed guilty until proved innocent; in order to establish its innocence (or rather its usefulness) a few simple practical tests are often sufficient ... when a potter knows his job but delights in it, when technique and inspiration become identified, the glow of life will begin to appear in his pots.

Lad os se, hvad han skriver om den vanskelige kunst at fremstille tepotter: *Teapots present complex and fascinating problems. However efficiently the process of making and assembling is organised, they consume more time than most other kind of pot and are therefore less rewarding in an economic sense. But they also offer a particularly valuable opportunity to work for the practical needs of an immense public. A potter will make more friends, and find sterner critics, through his teapots than from any of his other productions.*

Teapot-making raises an aesthetic problem which may be stated in this way: the virtue, beauty and personality of a pot depend to a large extent on the unity of its form. If the form has to be broken up and complicated by excrescences, it becomes much more difficult to achieve this feeling of intrinsic unity. If you attend only to the main form, its beauty will be spoiled by the distractions of spout, lid and handle. The unity has to be a unity of composition, a thing built up out of the concert of its parts. It has got to look and to feel right after, not before, all excrescences have been added. The handle and the spout must be so nicely proportioned in position, in shape and above all in size, that they will seem inevitable and natural, not calling attention to themselves except as necessary parts of the ensemble.

From the practical point of view, teapots illustrate in an acute form the 'dialectical' struggle, which is always going on when pots are made for use, to reconcile the demands of convenience and those of appearance, to combine utility with beauty. Somehow the potter has to achieve an equilibrium between two different but not necessarily incompatible aims: satisfying himself and satisfying his customers.

There are three main types of teapot shapes: spherical, including the flattened-spherical shape, pear shaped,

which is the spherical shape modified by giving it a long and slightly hollow shoulder; and the drug-pot or "albarello" shape. Each has its advantages, and each is capable of an endless range of variety.

The spherical shape is the best on mathematical grounds, since the sphere has, of all solid bodies, the greatest ratio of capacity to surface area. A quite small spherical teapot will therefore provide a surprisingly large quantity of tea, and will keep it hot for longer than any other shape. But with this shape the handle is uncomfortably far from the centre of gravity, and the spout projects dangerously far. It is perhaps best for small teapots, in which these drawbacks are least felt. The flattened sphere seems the best shape for teapots, which have a cane handle over the top. For the same reason it is a good shape for very big teapots.

...

Teapots need a gallery just inside the neck, to support the lid. The stages in making this are as follows ...

Lad mig uden yderligere at gå i detaljer slutte Cardews grundige redegørelse om tepottens mysterier med yderligere et uddrag, som omhandler tuden, hvorom han skriver: *Good pouring depends not on one or two but on a combination of many factors, the chief of which are:*

- 1. The size and shape of the spout, especially its taper; it should taper continuously to the lip, so that the maximum pressure of liquid is obtained at that point. Trumpet-shaped spouts do not pour well.*
- 2. The angle at which it is fixed. A compromise has to be made here; though a low angle will pour well, the spout must not project too far.*
- 3. The inside surface must be smooth and free from ridges left by the finger.*
- 4. The lip should have a good cutting edge.*
- 5. There must be a generous provision of holes in the 'grid' at the base. The total area of these must be greater than that of the mouth, otherwise the supply of liquid will be insufficient, and the spout will tend to dribble instead of pouring a clean column.*

Sådan fortsætter han yderligere et par sider med gode råd og anvisninger til fremstillingen af en funktionel tepotte og absolut ikke den type tepotte, som Garth Clark beskriver i *The Artful Teapot* (Thames & Hudson 2001 - anmeldt i *keramiske noter* 15/2001) eller i den seneste *500 Teapots* af Suzanne Tourtillott (Lark Books 2002), hvor størstedelen vel ikke overholder de mest basale af Michael Cardews krav.

Bogen tilføjes en ekstra dimension ved at man har indføjjet et ark med en række sort/hvide fotos og farvefotos fra Michael Cardews tid i Afrika samt fra hans pottemageri i Wenford Bridge, som nu drives af sønnen Seth Cardew. Seth Cardew har forestået genudgivelsen af *Pioneer Pottery* og skrevet en introduktion til bogen, som kort fortæller lidt om faderens liv, virke og holdninger. Således er der også

en række fotos af Seth Cardew i faderens gamle pottemagerværksted.

Dertil kommer så fotos af såvel Michael Cardews egne arbejder lige fra tiden hos Bernhard Leach i St. Ives over Winchcombe Pottery til Wenford Bridge Pottery og tiden i Afrika til arbejder af lokale afrikanske pottemagere, heriblandt den meget betydelige nigerianske keramiker Ladi Kwali, som man kan læse mere om i *Women and ceramics – Gendered vessels* af Moira Vincentelli, der udkom hos Manchester University Press/2000 [anmeldt i *keramiske noter 13/2001*].

Ønsker man at vide mere om Michael Cardew (1901-1983), så må der henvises til hans erindringer *A Pioneer Potter* [1988], men væsentlig læsning er også bl.a. *Winchcombe Pottery – The Cardew-Finch Tradition* af Ron Wheeler (White Cockade Publishing - 1998), der er anmeldt i *keramiske noter 11/2000*.

The Ceramic Surface. By Matthias Ostermann. A & C Black [Website: www.acblack.com] og University of Pennsylvania Press, London og Philadelphia 2002. 200 s. ill. litt. index. glossary. ib. 30 £.

Bogens forfatter – Matthias Ostermann – er som forfatterne til mange andre af denne type bøger keramiker. Hans ærinde er at vise forskelligartetheden i behandlingen af den keramiske overflade omkring slutningen af det 20. århundrede.

For nu at vise de mere teknisk interesserede, hvad bogen viser eksempler på, så skal jeg gengive overskrifterne i indholdsfortegnelsen:

Foreword one by *Catherine Hess* (Superficial but not trivial, The Ceramic surface from Past to present);
Foreword two by *David Whiting* (Patterns of change, Ceramic Decoration since the Second World War);
1 Manipulated clay surface (Distorted, fragmented, thrown and altered, poured, pinched, coiled, cut, faceted, fluted, carved, press-mould additions, cut-out, incised, pierced, clay sgraffito, impressed, texture-paddled, eroded, stamped, sprigged, combed);
2 Colour in clay (Clay mosaic, neriage, nerikomi (millefiori), lamination, lamination and slicing, poured coloured slips, clay inlay (mishima));
3 Dry-surface decoration (Stains and oxides, air-brushing, dry slips, terra sigillata, vitreous engobes, slip sgraffito and carving, slip inlay, layered slips and wiped-down glazes);
4 Underglaze techniques (Brushed, painted, poured, trailed, stippled, air-brushed coloured slips and underglaze colours under transparent and coloured glazes, cobalt and oxide painting under glaze, sgraffito under glaze, sgraffito and carved slips under glaze, photocopying and serigraphic screenprinting under glaze);
5 Glazes used for effect (Brushed, painted, poured, trailed, sponge-printed and overlapped glazes, saturated colour glaze, underfired glaze, matt-surface glazes, crackle glaze, crystalline glazes, oil spot glaze, salt-glaze, crawling Shino glaze, raku glaze);
6 In-Glaze painting (Maiolica: wet-blending and sgraffito, brush line-drawing, on-surface dry smudging, cobalt in-glaze painting,

use of coperta, use of black underglaze, high-fire oxides);
7 Resists and masking techniques (Shellac resists, wax emulsion, cuerda seca, latex, paper, stencils, tape resists);
8 Third-firing on-glaze techniques (Oxidation lustre, lustre resists, reduction lustre, overglaze enamels (china paints), third-firing stains and sgraffito, transfers (decals), photo transfers and digitally manipulated imagery);
9 Fire, smoke and ash surfaces (Raku firing, smoke firing and burnishing, Anagama firing and ash effects, wood-fired glaze effects)
og
10 Unconventional approaches (Use of organic materials, use of found objects, use of non-ceramic materials (acrylics, urethane, detergent, wax), sandblasted and eroded surfaces, acid-etching, faux-shards, gold leaf).

Hvert kapitel indledes med en kort tekst af forfatteren, hvorefter der er et antal fotos som eksempel på de enkelte teknikker med en meget kort beskrivelse af overfladen og en lidt længere teknisk beskrivelse af det viste arbejde samt yderligere en tekst af som hovedregel keramikeren om inspirationskilder og ideéen med keramikken. Der er i bogen eksempler på mere end 200 keramikeres arbejder i form af beholdere og fade samt skulpturer mv.

Mangfoldigheden i viste teknikker fremgår også af de fine arbejder af danske keramikere, der er inkluderet i bogen: Beate Andersen (In-glaze painting [Multi-layered matt-glazed stoneware surface with brushed oxide decoration]), Ane-Katrine von Bülow (Underglaze techniques [Serigraphic underglaze screenprint transfer under matt transparent glaze]), Hans & Birgitte Börjeson (Manipulated clay surface [Stoneware with clay sgraffito]) og Resists and masking techniques [Paper-resisted coloured slips on stoneware]), Bente Hansen (Resists and masking techniques [Latex-resisted coloured slips on stoneware]), Bodil Manz (Third-firing on-glaze techniques [High-fired screenprint transfers]) og Ulla Sonne (Underglaze techniques [Multicoloured slips on earthenware clay under transparent glaze]).

Bogen kan i det væsentligste anvendes som inspirationskilde for keramikere, der ønsker at videreudvikle egne teknikker eller søger inspiration for nye teknikker, undervisere og kunsthistorikere, men vi andre kan nu også godt nyde denne flotte bog.

Salt Glazing. By Phil Rogers. A & C Black [Website: www.acblack.com] og University of Pennsylvania Press, London og Philadelphia 2002. 240 s. ill. litt. index. ib. 30 £.

Forlaget siger meget præcist i en introduktion til bogen, hvad den er – hverken mere eller mindre: *This guide covers the history and technical side of salt glazing as well as providing a showcase of the leading salt glaze artists from around the world.*

Bogen indeholder 9 klart definerede kapitler:

1 Introduction, 2 Clay bodies suitable for salt glazing, 3 Slips and glazes for the salt kiln, 4 Decoration, 5 The salt kiln, 6 Stacking a salt kiln, 7 Firing a salt kiln, 8 Environmental concerns over the salt firing, 9 Profiles (Joseph Bennion, Hans and Birgitte Börjeson, Michael Casson, Steve Davis-Rosenbaum, Richard Dewar, Martin Goerg, Ian Gregory, Jane Hamlyn, Mark Hewitt, Cathi Jefferson, Walter Keeler, Mary Law, Sandra Lockwood, Janet Mansfield, Blair Meerfeld, Eva Muellbauer and Franz Ruppert, Jeff Oestreich, Pauline Ploeger, Petra Reynolds, Phil Rogers, Micki Schloessing, Will Shynkaruk, Gil Stengel, Byron Temple og Ruthanne Tudball).

Som det fremgår af indholdsfortegnelsen, så starter bogen med en introduktion, som er en kort gennemgang af den saltglaserede keramik historie for at fortsætte med en gennemgang af alle områder af saltglaserings teknik. Forfatteren redegør for, hvorledes saltglasering adskiller sig fra andre former for glasering. Da saltglasering kræver en særlig ovn, så er et større afsnit viet dette vanskelige område, hvor der vises eksempler på forskellige typer ovne samt gives praktiske anvisninger for bygningen af dem.

Bogen afsluttes med eksempler på fremtrædende keramikeres arbejde med saltglasering, hvor de selv får lejlighed til at komme til orde. Som det fremgår af indholdsfortegnelsen, så repræsenteres Danmark af Hans og Birgitte Börjeson, hvad de gør på bedste vis.

Bogen er klart og overskueligt opbygget med et udmærket index, hvad der alt i alt gør den nem at finde rundt i, samtidig med at den er flot illustreret med mange fine farvefotos. En god brugsbog, men også en bog for den, der bare er interesseret i saltglaseret keramik.

Der findes efterhånden en del bøger om saltglasering, således har A & C Black tidligere udgivet *Salt-Glaze Ceramics* af Janet Mansfield (1991) og *Soda Glazing* af Ruthanne Tudball (1995), mens Crowood Press har udgivet *Salt-Glaze Ceramics* af Rosemary Cochrane i 2001, som er anmeldt i *keramiske noter* 16/2002.

Fra ler til keramik. Red. af Lise Seisbøll. Danmarks Keramikmuseum og Vedstaarup Keramiske Lerfabrik, Middelfart/Skælskør og Assens 2002. 63 s. ill. hf. 65 kr.

Hovedemnet for bogen er ”Hvad er keramik”? Det er meget prisværdigt, at Danmarks Keramikmuseum har taget initiativ til at udgive denne bog, som afdækker – kortfattet og rimelig letforståeligt – keramikens begreber. Keramiker Esben Lyngsaa Madsen har fungeret som teknisk rådgiver for redaktøren.

Museet tog for et par år siden initiativ til, at to studerende i plancheform redegjorde for, hvad keramik er for noget. Det var et godt og nødvendigt

initiativ til at informere museets gæster om begreber i den keramiske verden.

I den foreliggende bogform er en hel del fejl og mangler fra plancherne blevet strammet op. Men der er desværre fortsat en del fejl og mangler, der bør luges væk i en næste udgave. Typisk er de keramiske hovedbegreber forklaret på en side – i nogle tilfælde er det nok for lidt – med tilhørende billedtekst.

Selv om bogen kun giver en kortfattet definition af de vigtigste keramiske begreber, er der for mange udeladelser, samt for mange begreber, der er brugt i billedteksten længe før de defineres – hvis de defineres – i selve ”brødteksten”, eksempelvis stains og saltglasering. Dette gør mangelen af et register meget synligt.

For en kemiker som anmelderen, er der for mange keramiske navne, hvor der bruges ”bedstefadernavne”, f.eks. oxyd, som blev erstattet for mindst 40 år siden af oxid, læs oxider. I en dansk keramikbog forventer man også, at de kemiske navne er skrevet på dansk og ikke på amerikansk, f.eks. perlite og bentonite, der på dansk staves uden e i slutningen, nemlig perlit og bentonit.

Den absolut ringeste definition findes desværre i afsnittet glasur, som efter anmelderens mening er det allervigtigste, fordi den for mange er svær at forstå. Når man læser videre finder man dog mere information om glasur i afsnittet dekoration. Udtrykket glasering og glasur anvendes generelt meget lemfældigt. Anmelderen har den forståelse, at glasering er den proces, hvor det keramiske emne typisk dyppes i en glasur-opslemning med – efter tørring – en efterfølgende glasurbrænding, der giver den endelige glasur.

På side 44 benævnes et hjælperedskab en gummipipette. I min studietid på apoteket solgtes disse som øresprøjter, som stadig er den korrekte betegnelse. En pipette er et tyndt aflangt glasrør.

På side 55 er der en alvorlig fejl. I en ellers pædagogisk tekst om oxiderende henholdsvis reducerende brænding, står der i billedteksten, at den grønne udgave af vaserne er brændt oxiderende, og man ser i farvegengivelsen en grøn vase benævnt celadon, der er en jernglasur, som endda brændes reducerende, og absolut ikke en kobberglasur – som skrevet står – , som dog i en oxiderende brænding omtrent giver den samme farvenuance. Det ville have været korrekt, hvis der bare havde stået, at det var en grøn kobberglasur, som var brændt oxiderende.

På side 63 finder man den værste værkstedsfloskel, jeg har set på tryk i lang tid – underbegitningsmaling. Da en begitning altid ligger under – en glasur – er en

underbegitning et unødvendigt dobbeltudtryk. Maling anvendes ikke i keramikken, selv om både en begitnings- og også en glasur-opslemning ligner en maling og at begge i nogle tilfælde påføres med en pensel. Den afgørende forskel er, at man ikke i keramikens verden anvender den lakkomponent, som får f.eks. en bygningsmaling til at "tørre" op.

På den ene side glæder anmelderen sig over, at denne bog har set dagens lys, på den anden side efterlyser jeg også en tydelig forbedret udgave, hvor fejl og manglende definitioner er korrigeret.

Hans-Henrik Dyhr

1853 – 19. april – 2003

En af Danmarks fineste porcelainsfabrikker, Bing & Grøndahl, som har været næsten glemt siden den blev opløst af Den kongelige Porcelainsfabrik i 1987, kan fejre 150 års jubilæum den 19. april 2003.

Keramikeren Susanne Strobel

Den meget lovende keramiker Susanne Strobel er født i København i 1946 og døde alt for tidligt i 1982.

Redaktionen har kendskab til nogle få af hendes fine skåle i stentøj, som er dekorerede med en Gam.

Er der andre der har kendskab til denne fine keramiker? Skulle nogen vide mere om hende, så hører *keramiske noter* meget gerne mere om hende.

---

efterlysning · efterlysning · efterlysning

Hvem er keramikeren, som er omtalt med følgende tekst i et engelsksproget tidsskrift fra begyndelsen af det 20. århundrede: *Danish potter, Mr. C.V. Kjer, whose productions are in a softly clay, has produced some most successful examples of pâte-sur-pâte, in which the modelling is especially good.*

På antikvitetsmessen i Forum oplyste Peter Brodersen, Brodersen Antik, at C.V. Kjer, fik lavet sine ting hos

Michael Andersen & Søn på Bornholm.

Skulle nogen vide mere om C.V. Kjer, så bedes man rette henvendelse til sekretæren.

---

nyttige websites – keramiktidsskrifter

Website: www.crafts.dk/magazine. [Dansk Kunsthåndværk]

Website: www.kunsthåndverk.no. [Kunsthåndverk].

Website: www.craftscouncil.org.uk. [Crafts]

Website: www.ceramic-review.co.uk [Ceramic Review]

Website: www.ceramic-society.co.uk [Ceramic in Society]

Website: www.ceramicart.com.au [Ceramic Art and Perception]

Website: www.ceramicsmonthly.org [Ceramics Monthly – USA]

Website: www.studiopotter.org [Studio Potter – USA]

Website: www.pottery-making.org [Pottery Making – USA]

Website: www.claytimes.com [Clay Times – The Journal of Ceramic & Trends & Techniques – USA]

Website: www.criticalceramics.org [CriticalCeramics – USA]

Website: www.neue-keramik.de [Neue Keramik]

Website: www.keramikmagazin.de [Keramik Magazin]

Website: www.adhikara.com/revue.htm [la revue de la céramique et du verre]

Bogudsalg – Arnold Busck

Blandt årets bogudslagsbøger hos Arnold Busck ses klassikeren *The Potter's Art – A Complete History of Pottery in Britain* af Garth Clark (Phaidon 1995), som blev anmeldt i *keramiske noter* 13/2001. Oprindelig pris ved køb i England 39,95 £ - pris hos Arnold Busck 349 kr.

Ferielejlighed i Deruta

Lejlighed til leje 03.11-01.04 i Deruta i Umbrien med mere end 200 arbejdende keramikværksteder og et keramikmuseum. Lejligheden ligger i Derutas gamle bydel med storslået udsigt. 1900 kr per uge. Henvendelse advokat Peter Andersen, tlf 86 34 88 22.

Arrangementer i Keramikvens Venner

Arrangement: **Værkstedbesøg hos Strandstræde Keramik og Ursula Munch Petersen i Clausens Kunsthandel.** Værkstedbesøg hos keramikere Beate Andersen, Jane Reumert og Gunhild Aaberg i Strandstræde Keramik, Lille Strandstræde 14 og separatudstillingen med Ursula Munch-Petersen i Clausens Kunsthandel i Toldbodgade 9, København, hvor Ursula Munch-Petersen vil fortælle om sin keramik.

Dato og mødetidspunkt: Lørdag den 5. april 2003, kl 13.00

Startsted: Strandstræde Keramik, Strandstræde, København

Deltagere: Kun for medlemmer.

Deltagertal: Maksimalt 25 deltagere, idet der ikke er plads til flere på værkstederne, hvorfor først til mølle princippet vil være gældende.

Pris: 40 kr pr. person

Tilmelding: Tilmelding er nødvendig.

Tilmeldingsfrist: Sekretæren senest tirsdag den 1. april 2003

Arrangement: **Bustur med værkstedbesøg hos keramikere Lis Ehrenreich (Århus), Inger Rokkjær (Hadsten) og Inge Trautner (Århus)**

De, der kommer fra København om morgenen skal med lyntoget fra Københavns Hovedbanegård kl 07.52 med ankomst til Århus kl 10.44. Fra Århus banegård med afgang fra Parkallé overfor Århus Rådhus kan man tage bybuslinie 4 mod Frydenlund og stå af ved Samsøgades Skole, hvorfra der er ca. 100 meter til Sjællandsgade 92.

Dato og mødetidspunkt: Lørdag den 26. april 2003, kl 11.00

Mødested: Lis Ehrenreichs værksted, Sjællandsgade 92, over gården th, Århus C, hvor bussen afhenter deltagerne, når besøget hos Lis Ehrenreich er afsluttet.

Afslutning: kl 17.00-17.30 (Århus Banegård via Sjællandsgade 92)

Fortæring: Husk at medbringe madkurv og drikkevarer til frokosten

Deltagere: Kun for medlemmer

Deltagertal: Maksimalt 25 deltagere, idet der ikke er plads til flere på værkstederne, hvorfor først til mølle princippet vil være gældende.

Pris: 225 kr per person

Tilmelding: Tilmelding er nødvendig. Tilmeldingen er først accepteret, når betalingen er kassereren i hænde.

Tilmeldingsfrist: Sekretæren senest den 10. april 2003.

Opdaterede nyheder vedrørende arrangementer i Keramikvens Venner findes på www.danskkeramik.dk.

Bestyrelse:

Hans-Henrik Dyhr, formand
Erik Linnet, næstformand
Anne Rosengaard Jørgensen, sekretær
Inger Tribler, kasserer
Gunnar Jakobsen
Brian Erhardtson, suppleant
Gurli Elbækgaard Kristensen, suppleant

Formand:

Hans-Henrik Dyhr
Billensteinsvej 33
7120 Vejle Øst
Tlf.: 75 81 40 80

Sekretær:

Anne Rosengaard Jørgensen
Ved Stampedammen 31
2970 Hørsholm
Tlf.: 45 86 86 09
E-mail: anne.knud@post.tele.dk

Kasserer:

Inger Tribler
Frederik d. VIIIs vej 14
3450 Allerød
Tlf.: 48 28 04 16
Giro: 9 46 17 87

"keramiske noter" udgives af "Keramikvens Venner" og udkommer to gange årligt, henholdsvis primo marts og primo august.

*Redaktør af "keramiske noter 17/2003" er Gunnar Jakobsen med tak til Barbro Haar for gode kommentarer.
Redaktionen afsluttet 28/02/2003*
